

**UCHWAŁA NR XXX/31/2022  
RADY GMINY WIELKIE OCZY**

z dnia 6 maja 2022 r.

**w sprawie przyjęcia Strategii Rozwoju Gminy Wielkie Oczy na lata 2021-2030.**

Na podstawie art. 10f ust. 4, art. 10e oraz 18 ust. 2 pkt 6a ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 559) w związku z art. 3 pkt 3, art. 4 ust. 1, art. 9 pkt 5 ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 1057) uchwała się, co następuje:

**§ 1.** Przyjmuje się Strategię Rozwoju Gminy Wielkie Oczy na lata 2021–2030, stanowiącą załącznik do niniejszej uchwały.

**§ 2.** Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Wielkie Oczy.

**§ 3.** Traci moc uchwała nr XI/79/2015 Rady Gminy Wielkie Oczy z dnia 28 grudnia 2015 roku w sprawie przyjęcia Strategii Rozwoju Gminy Wielkie Oczy na lata 2015-2025.

**§ 4.** Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia i podlega publikacji w Biuletynie Informacji Publicznej Urzędu Gminy Wielkie Oczy.

Przewodniczący Rady  
Gminy Wielkie Oczy

**Zenon Kociołek**



# STRATEGIA ROZWOJU GMINY WIELKIE OCZY NA LATA 2021-2030





*Strategia Rozwoju Gminy Wielkie Oczy na lata 2021-2030*

---



## SPIS TREŚCI

<b>1. Wstęp</b> .....	4
<b>2. Proces opracowania Strategii</b> .....	7
<b>3. Diagnoza Gminy Wielkie Oczy</b> .....	10
3.1. Ogólna charakterystyka obszaru gminy .....	11
3.2. Demografia .....	14
3.3. Rynek pracy i bezrobocie .....	22
3.4. Gospodarka i rolnictwo .....	25
3.5. Oświata, sport i kultura .....	30
3.6. Walory historyczne i turystyka .....	34
3.7. Uwarunkowania wodne oraz formy ochrony przyrody .....	48
3.8. Pomoc Społeczna .....	52
3.9. Bezpieczeństwo publiczne .....	55
3.10. Komunikacja i transport .....	56
3.11. Gospodarka mieszkaniowa i budownictwo .....	58
3.12. Infrastruktura techniczna .....	61
3.13. Gospodarka finansowa .....	67
3.14. Planowanie przestrzenne .....	75
<b>4. Analiza trendów zewnętrznych – najważniejsze problemy</b> .....	77
<b>5. Gmina w oczach mieszkańców</b> .....	79
<b>6. Wnioski z diagnozy - analiza SWOT</b> .....	87
<b>7. Plan operacyjny Strategii Rozwoju Gminy Wielkie Oczy na lata 2021-2030 oraz kierunki interwencji rozwoju gminy</b> .....	93
<b>8. Wieloletni Plan Inwestycyjny</b> .....	102
<b>9. Część planistyczna</b> .....	108
9.1 Logika części programowej strategii .....	109
9.2 Wizja i misja rozwoju .....	109
9.3 Priorytetowe obszary rozwoju .....	111
9.4 Model strukturalny funkcjonalno – przestrzennej gminy .....	112
9.5 Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w gminie .....	120
9.6 Spójność kierunków rozwoju Gminy z kierunkami wynikającymi ze strategii rozwoju województwa. Obszary strategicznej interwencji wraz z zakresem planowanych działań ..	122
<b>10. System realizacji strategii, w tym wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych</b>	



## Strategia Rozwoju Gminy Wielkie Oczy na lata 2021-2030

---

10.1	Odpowiedzialność za realizację strategii .....	138
10.2	System monitorowania, ewaluacji i aktualizacji strategii.....	139
10.3	Instrumenty realizacji .....	145
10.4	Wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych .....	145
10.5	Informowanie lokalnej społeczności .....	146
<b>11.</b>	<b>Ramy finansowe oraz źródła finansowania .....</b>	<b>147</b>
12.	Spis tabel.....	156
13.	Spis map.....	158
14.	Spis Wykresów.....	159
15.	Spis Zdjęć .....	161



# 1. Wstęp



## Strategia Rozwoju Gminy Wielkie Oczy na lata 2021-2030

Szanowni Państwo, Drodzy Mieszkańcy Gminy Wielkie Oczy, nowa Strategia Rozwoju Gminy Wielkie Oczy na 2021 – 2030 jest efektem wspólnych prac, zarówno pracowników urzędu i jednostek podległych, ekspertów zewnętrznych, a przede wszystkim Państwa – aktywnych mieszkańców, którzy poświęcili swój czas, by wspólnie odpowiedzieć na nurtujące nas pytania i przedstawić swoją wizję Gminy Wielkie Oczy za lat 10, wesprzeć nas w próbie odpowiedzi na pytanie: w jakim miejscu chcemy być, mieszkać, żyć, odpoczywać, czego oczekujemy i pragniemy dla siebie, dla naszych dzieci, rodziców, przyjaciół?

Efektem tej wspólnej refleksji jest niniejsza Strategia i zawarte w niej cele, które nakreśliliśmy, a także obszary, w których razem chcemy działać i zmieniać naszą gminę. Podsumowując efekty kilkumiesięcznych prac, patrzę w przyszłość z optymizmem i dostrzegam Wielkie Oczy, które są ponadlokalnym liderem współpracy, gminą, która podejmuje i podejmować będzie liczne inicjatywy, wprowadzać innowacyjne pomysły służące poprawie życia mieszkańców.

Chcemy budować dobre relacje sąsiedzkie z gminami ościennymi, których potrzeby i oczekiwania należy rozumieć, ale równocześnie podejmować działania oparte na obopólnych korzyściach. To, co szczególnie dla nas istotne i co można uznać za kluczowy czynnik sukcesu, to współpraca i relacje partnerskie z gminami sąsiednimi. Już dzisiaj bardzo mocno na siebie oddziałujemy, mamy liczne powiązania funkcjonalne. Wykorzystanie potencjału tej współpracy w znaczący sposób przyspieszy rozwój Gminy Wielkie Oczy.

Po przejściu procesu tworzenia Strategii widzę, że jesteśmy dumni z naszej gminy i dziesięciu sołectw, które ją tworzą. Jesteśmy społecznością, która ma swoje tradycje, a lokalne różnice stanowią o naszej sile, jako wspólnoty samorządowej. Bo Mieszkańcy są nie tylko celem Strategii, ale równocześnie siłą te rozwiązania wprowadzającą.

Wybiegając w przyszłość, widzimy Gminę Wielkie Oczy, jako miejsce przyjazne mieszkańcom, małą Ojczyznę, z którą się identyfikują, gminę w ludzkiej skali, w której usługi są łatwo dostępne, znalezienie pracy nie stanowi problemu, sieć dobrze zorganizowanych szkół zapewnia wysoki poziom nauczania i każde dziecko ma zapewnione miejsce w przedszkolu oraz żłobku. Liczne atrakcje zapewniają możliwość spędzania wolnego czasu, a dobrze zorganizowana i sprawnie działająca komunikacja zbiorowa zapewniająca szybkie, komfortowe i bezpiecznie przemieszczanie się sprawia, że posiadanie samochodu staje się niekoniecznym luksusem. Powietrze, którym oddychamy jest czyste, nie obawiamy się wyjścia na spacer w zimowe popołudnie, nie sprawdzamy przed wyjściem, jaka jest jakość powietrza, bo zawsze jest co najmniej dobra.

Zależy nam bardzo, by przyciągać do gminy inwestorów, którzy z troską podchodzą do ochrony środowiska, a swoje firmy chcą rozwijać w sposób zrównoważony. Takich przedsiębiorców i inwestorów będziemy wspierać, wspólnie z nimi planować i budować rozwój gospodarczy naszej gminy.



## *Strategia Rozwoju Gminy Wielkie Oczy na lata 2021-2030*

---

### **Szanowni Mieszkańcy**

To jest nasza wspólna wizja, nasza odpowiedź na pytanie, jaką Gminę Wielkie Oczy chcemy. To wskazanie dalekosiężnego kierunku rozwoju, swego rodzaju "latarnia morska", która wyznaczać będzie kierunek.

Życzę sobie i Państwu, aby to nasze wspólne marzenie opisane w „Strategii 2030” jak najszybciej się ziściło.

**Albert Hawrylak**

**Wójt Gminy Wielkie Oczy**



A photograph of a paved path in a park. The path is made of grey rectangular stones and leads into the distance. On the left, there are tall, dark green evergreen trees. On the right, there is a large, mature tree with a thick, gnarled trunk and dense green foliage. In the background, there are more trees and a wooden cross-like structure. A black trash can with a red lid is visible on the right side of the path. The sky is blue with some white clouds.

## 2. Proces opracowania Strategii



## *Strategia Rozwoju Gminy Wielkie Oczy na lata 2021-2030*

Suwerennie działające samorządy lokalne, w szczególności gminy, kształtują podstawy rozwoju zarządzania w sektorze publicznym, wchodząc w bezpośrednie relacje ze zmieniającymi się zjawiskami społeczno-gospodarczymi. Samodzielna realizacja zadań użyteczności publicznej motywuje samorządy lokalne w dążeniu do optymalizacji zarządzania ograniczonymi zasobami (rzeczowymi, finansowymi itd.), w zaspokajaniu narastających i zmieniających się potrzeb publicznych. Wyzwania rozwojowe przed jakimi stają gminy związane są z procesami globalizacji i integracji.

Strategia rozwoju gminy stanowi jedno z podstawowych narzędzi współczesnego zarządzania gminą, które pozwala na sprawne kierowanie polityką jej rozwoju. Jako dokument przedstawia wyzwania, jakie stoją przed wspólnotą lokalną, a także wskazuje przykładowe instrumenty gospodarcze, finansowe i instytucjonalne, pozwalające osiągnąć cele rozwojowe gminy. Ponadto, prezentuje szereg wyborów strategicznych polityki rozwoju gminy, które stanowią punkt odniesienia do konstruowania wszystkich polityk, programów i projektów realizacyjnych w gminie. Takie podejście do planowania jest ważne, ponieważ umożliwia określenie dokąd zmierzamy, co przekłada się na racjonalne gospodarowanie dostępnymi środkami. W efekcie realizacji działań określonych w strategii rozwoju, gmina powinna lepiej wykorzystywać posiadane potencjały: gospodarcze, społeczne i instytucjonalne w celu zapewniania jej rozwoju i poprawy warunków życia mieszkańców. Nie bez znaczenia również jest likwidowanie największych barier rozwojowych gminy wiążących się z odrabianiu zaległości w infrastrukturze i zmniejszaniu różnic między regionami. Bez wątplenia, w ramach działań podejmowanych przez władze gminy w oparciu o strategię rozwoju ważne są strategiczne inwestycje celu publicznego oddziałujące na przestrzeń, w szczególności w obszarach strategicznej interwencji.

Strategia rozwoju Gminy Wielkie Oczy na lata 2021-2030 (dalej „Strategia”) została przygotowana w oparciu o wiedzę i doświadczenie kapitału ludzkiego stanowiącego ważny endogeniczny zasób gminy. Warto podkreślić kluczową rolę mieszkańców w ramach przeprowadzonej konsultacji społecznej, umożliwiając ocenę jakości życia w gminie, jak również analizę mocnych i słabych stron oraz szans i zagrożeń w gminie. Należy zauważyć, że partycypacja społeczna ma istotne znaczenie w podejmowaniu przez władze gminy decyzji dotyczących lokalnej wspólnoty mieszkańców. W sporządzeniu Strategii ważny udział również odegrały władze gminy oraz pracownicy gminnych jednostek organizacyjnych, zakładu budżetowego i spółki prawa handlowego.

Podstawą sporządzenia Strategii są wnioski z diagnozy sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej Gminy Wielkie Oczy, przygotowanej w oparciu o analizę stanu gminy, analizy porównawczej gminy z innymi gminami wiejskimi województwa podkarpackiego i konsultacji społecznej w zakresie oceny jakości warunków życia w gminie. Wskutek analiz, konsultacji, jak i spotkań z władzami gminy zostały sformułowane wizja, misja i obszary działalności Gminy Wielkie Oczy na lata 2021-2030.



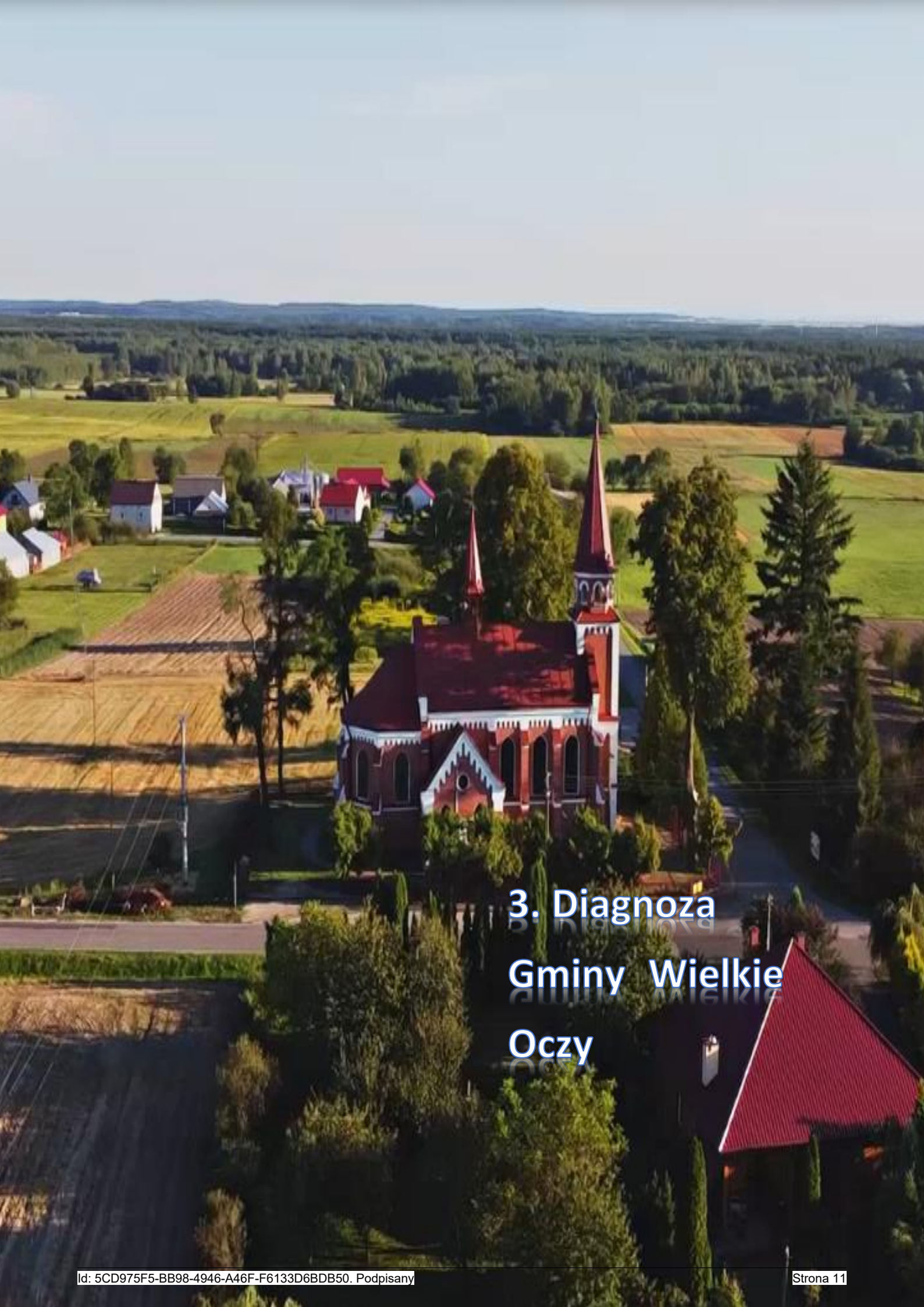
## *Strategia Rozwoju Gminy Wielkie Oczy na lata 2021-2030*

---

Ponadto, w ramach strategii rozwoju gminy, zostały określone:

- istotne kierunki działań (interwencji) podejmowanych dla osiągnięcia celów strategicznych oraz oczekiwane ich rezultaty, w tym w wymiarze przestrzennym, wraz ze wskaźnikami ich osiągnięcia,
- model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy,
- ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w gminie,
- obszary strategicznej interwencji określone w strategii rozwoju województwa wraz z zakresem planowanych działań, a także obszary strategicznej interwencji kluczowe dla gminy
- system realizacji strategii, w tym wytyczne do sporządzania dokumentu wykonawczego
- ramy finansowe i źródła finansowania

Wyznaczone cele strategiczne zostały poddane weryfikacji ze względu na ich spójność z zapisami krajowych i regionalnych dokumentów strategicznych, takich jak: Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.), Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego (KSRR 2030) i Strategia rozwoju województwa – Podkarpackie 2030. W celu zapewnienia oceny stopnia wdrażania zamierzeń władz gminy określonych w Strategii został określony system monitorowania i ewaluacji działań strategicznych. Podstawą systemu monitorowania jest analiza wskaźnikowa wybranych parametrów oceny stopnia realizacji celów strategicznych.



### 3. Diagnoza Gminy Wielkie Oczy

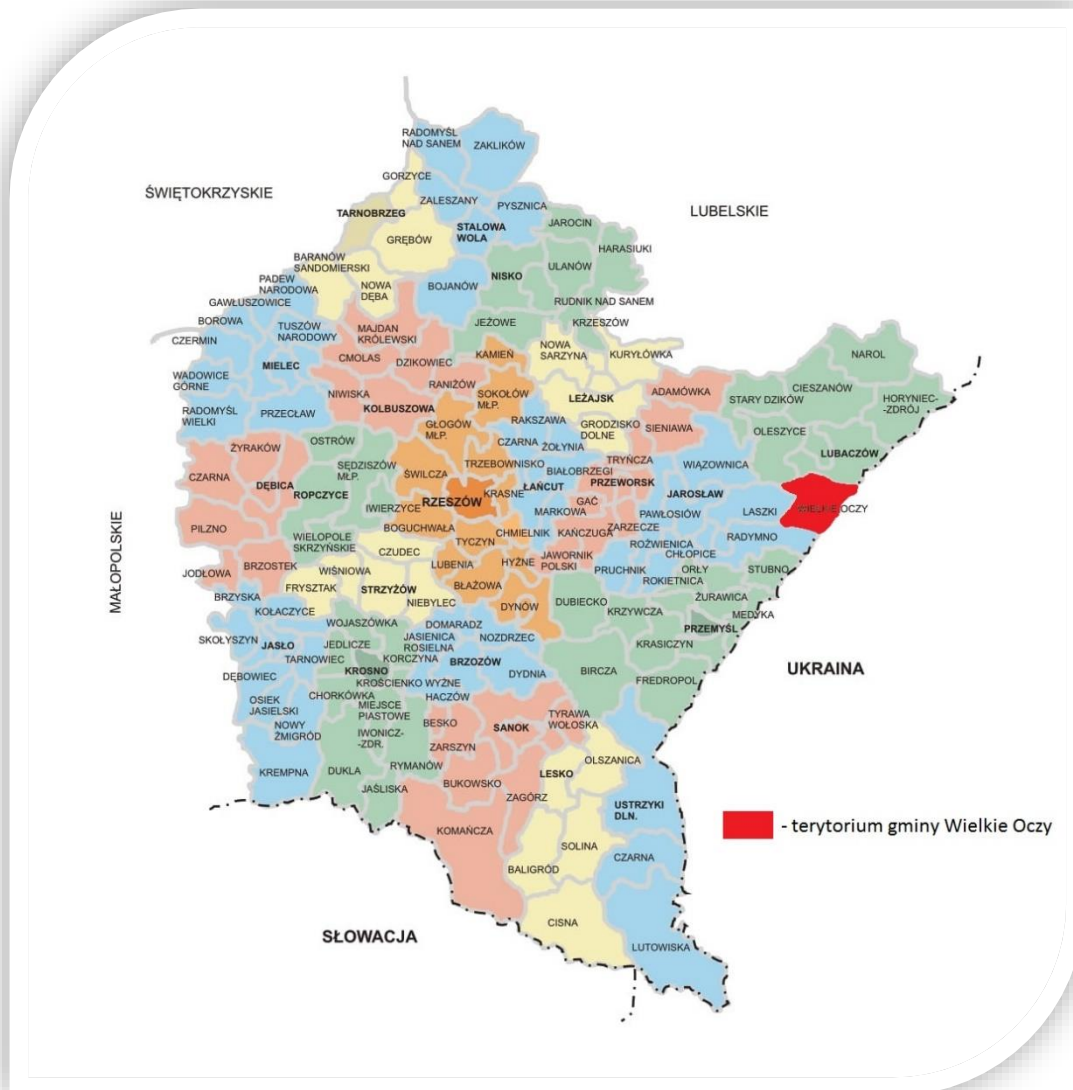


### 3.1. Ogólna charakterystyka obszaru gminy

Gmina Wielkie Oczy jest gminą wiejską, położoną we wschodniej części województwa podkarpackiego, w powiecie lubaczowskim. Obszar gminy zajmuje powierzchnię 146,2 km<sup>2</sup>, co stanowi 14,21 % powierzchni powiatu lubaczowskiego.

Wielkie Oczy to najbardziej wysunięta na południe gmina powiatu lubaczowskiego. Gmina graniczy od północy z gminą Lubaczów, od zachodu z gminami Oleszyce i Laszki, od południa z gminą Radymno, natomiast od wschodu z Ukrainą. Położenie gminy odzwierciedlają poniższe mapy.

Mapa 1 Położenie gminy Wielkie Oczy na tle województwa podkarpackiego



Źródło: Opracowanie własne



Mapa 2 Położenie gminy Wielkie Oczy na tle powiatu lubaczowskiego



Źródło: Opracowanie własne

Pod względem administracyjnym gmina dzieli się na 10 sołectw. Największe miejscowości pod względem zajmowanego obszaru to Łukawiec, Kobylnica Ruska, Kobylnica Wołoska oraz Wielkie Oczy. Te cztery miejscowości stanowią łącznie ponad 72 % powierzchni gminy. Na terenie gminy nie występuje żaden ośrodek miejski, a centrum usługowo-administracyjnym dla obszaru gminy stanowi miejscowość Wielkie Oczy.

Sołectwa gminy Wielkie Oczy tworzą:

- 1) Bihale,
- 2) Łukawiec,
- 3) Kobylnica Wołoska,
- 4) Majdan Lipowiecki,
- 5) Skolin,
- 6) Żmijowiska,

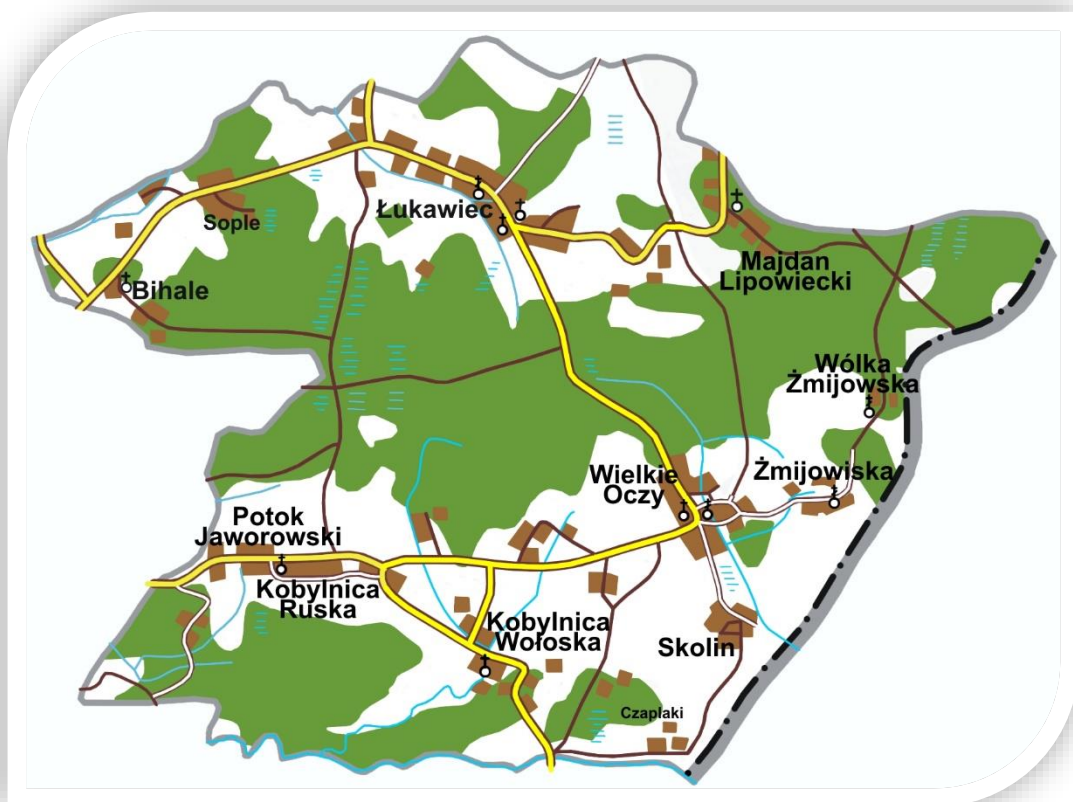


## Strategia Rozwoju Gminy Wielkie Oczy na lata 2021-2030

- 4) Kobylnica Rúska, 9) Wólka Źmijowska,  
5) Potok Jaworowski, 10) Wielkie Oczy,

Położenie i granice sołectw, a także układ osadniczy gminy Wielkie Oczy w obrębie jej granic przedstawiają poniższe mapy.

### Mapa 3 Układ osadniczy gminy Wielkie Oczy



Źródło: Opracowanie własne

Przez teren gminy Wielkie Oczy nie przebiegają drogi krajowe oraz wojewódzkie, a podstawą komunikacji i połączeń są drogi powiatowe i gminne. Z kolei potrzeby mieszkańców gminy w zakresie komunikacji zbiorowej zabezpiecza prywatny przewoźnik.

Na terenie gminy Wielkie Oczy nie rozwinął się zaawansowany przemysł. Funkcjonują tu głównie małe firmy rodzinne, zajmujące się działalnością budowlaną oraz handlową, zaopatrując mieszkańców w produkty codziennego użytku m.in. w produkty spożywcze. Rozwój i konkurencyjność gminy opiera się na rolnictwie i produkcji żywności.

Terytorium gminy z geograficznego punktu widzenia leży na Płaskowyżu Tarnogrodzkim, natomiast jego zachodnia część w Dolinie Dolnego Sanu. Oba te mezoregiony stanowią część



## Strategia Rozwoju Gminy Wielkie Oczy na lata 2021-2030

rozległej Kotliny Sandomierskiej. Krajobraz na tym terenie charakteryzuje się dominacją obszarów równinnych, urozmaicanych niekiedy niewielkimi wzniesieniami, z przewagą gruntów zajętych pod gospodarkę rolną. Na północ od miejscowości Wielkie Oczy znajduje się wzgórze o nazwie Łysa Góra, mające 269 metrów wysokości. Na południowy zachód od wioski widnieje Księża Góra, wzniesienie o wysokości 242 metrów.

Przez teren gminy Wielkie Oczy przepływają dwie rzeki: Lubaczówka i Szkło. Lubaczówka wyznacza północno – zachodnią granicę gminy. Jej wody mają swój początek na Ukrainie. Po badaniach jakości wód Lubaczówki stwierdzono, że po wcześniejszym uzdatnieniu wody z tej rzeki mogą być wykorzystywane do spożycia. Szkło ma swoje źródła w miejscowości o tej samej nazwie, położonej również na terenie Ukrainy w obwodzie lwowskim. Rzeka ta płynie przez sołectwa: Kobylnica Ruska, Kobylnica Wołoska oraz Skolin i swoim korytem wyznacza południową granicę gminy. Prawy dopływ owej rzeki stanowi potok o nazwie Groń przepływający przez miejscowość Wielkie Oczy.

Na terenie Gminy zlokalizowane są pokłady bogactw naturalnych, należą do nich złoża gazu ziemnego oraz czwartorzędowe złoża piasku i gliny. Piaski eksploatowane są ze złoża „Łukawiec” przez Zakład Usług Terenowych w Łukawcu. Najcenniejszą kopalinią znajdującą się na terenie Gminy są złoża gazu ziemnego, eksploatowane od 1958 roku przez PGNiG kopalnię „Lubaczów”. Złoża te stanowią część obszaru górniczego „Lubaczów”.

Klimat na tym obszarze, tak jak w całym regionie jest umiarkowany, z silnymi cechami kontynentalnymi. Średnia roczna temperatura sięga 8°C, najzimniej jest w styczniu i lutym średnio 3°C, najcieplej w lipcu średnio 19°C. Piękno miejscowej fauny na pewno powiązane jest z faktem, że okres wegetacyjny w tych stronach należy do najdłuższych w skali całego kraju i sięga 225 dni. Rzadsze niż w wielu innych regionach są dni pochmurne a więc i mniej opadów, więcej zaś zdecydowanie słońca.

Tereny gminy mają charakter rolniczy. Na wspomnianym obszarze dominują gleby bielicowe III i IV klasy, ale jest też dużo gleb piaszczystych klasy V oraz VI. Gminę otaczają piękne i rozległe lasy, które stanowią ponad połowę jej powierzchni. W lasach występują powszechnie takie gatunki drzewa jak: brzoza, sosna olcha i dąb. Lasy te są obfite w grzyby, jagody i w zwierzynę - głównie sarny, lisy, zające, borsuki, dziki. W gminie panują warunki sprzyjające turystyce i łowiectwu. Dzięki wysokiemu – 55,1% wskaźnikowi lesistości w gminie Wielkie Oczy panuje niski wskaźnik skażenia środowiska naturalnego.

### 3.2. Demografia

Jednym z głównych czynników, determinujących procesy rozwojowe oraz mających wpływ na sytuację społeczno-gospodarczą w każdej gminie są jej mieszkańcy. Potencjał demograficzny gminy Wielkie Oczy, według danych GUS na koniec 2020 roku to 3 777 osoby, co stanowi 6,90 % ludności powiatu lubaczowskiego. Średnia gęstość zaludnienia wynosi 26 osób/km<sup>2</sup>.

Poniższa tabela oraz wykres przedstawiają stan ludności gminy Wielkie Oczy na tle pozostałych gmin powiatu lubaczowskiego w roku 2016 oraz 2020.





Strategia Rozwoju Gminy Wielkie Oczy na lata 2021-2030

Tabela 1 Ludność, średnia gęstość zaludnienia oraz powierzchnia gmin powiatu lubaczowskiego

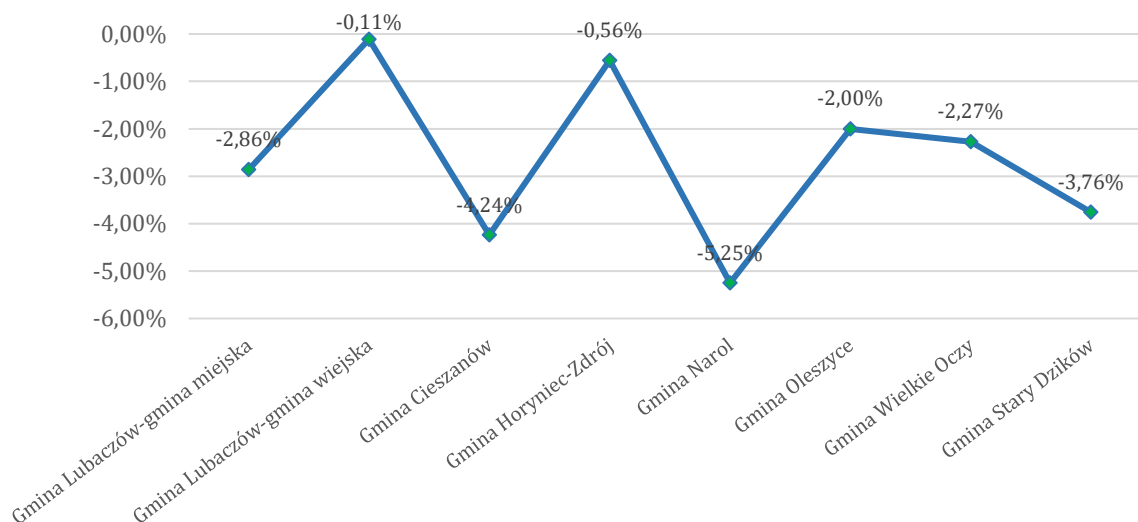
Jednostka terytorialna	Ludność				Wzrost/spadek (%)	Powierzchnia w km <sup>2</sup>
	2016		2020			
	ogółem	osób / km <sup>2</sup>	ogółem	osób / km <sup>2</sup>		
Gmina miejska Lubaczów (miasto)	12 179	473	11 830	460	-2,86	26
Gmina wiejska Lubaczów	9 178	45	9 168	45	-0,11	203
Gmina Cieszanów	7 386	34	7 073	32	-4,24	219
Gmina Horyniec - Zdrój	4 830	24	4 576	23	-0,56	203
Gmina Narol	8 208	40	7 871	39	-5,25	203
Gmina Oleszyce	6 425	42	6 296	41	-2,00	152
Gmina Wielkie Oczy	<b>3 865</b>	<b>26</b>	<b>3 777</b>	<b>26</b>	<b>-2,27</b>	<b>146</b>
Gmina Stary Dzików	4 281	27	4 120	26	-3,76	156
Razem powiat lubaczowski	56 352	43	54 711	42	-2,91	1 308

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL



## Strategia Rozwoju Gminy Wielkie Oczy na lata 2021-2030

**Wykres 1 Wzrost/spadek liczby ludności w poszczególnych gminach powiatu lubaczowskiego na przestrzeni lat 2016-2020 (w %)**



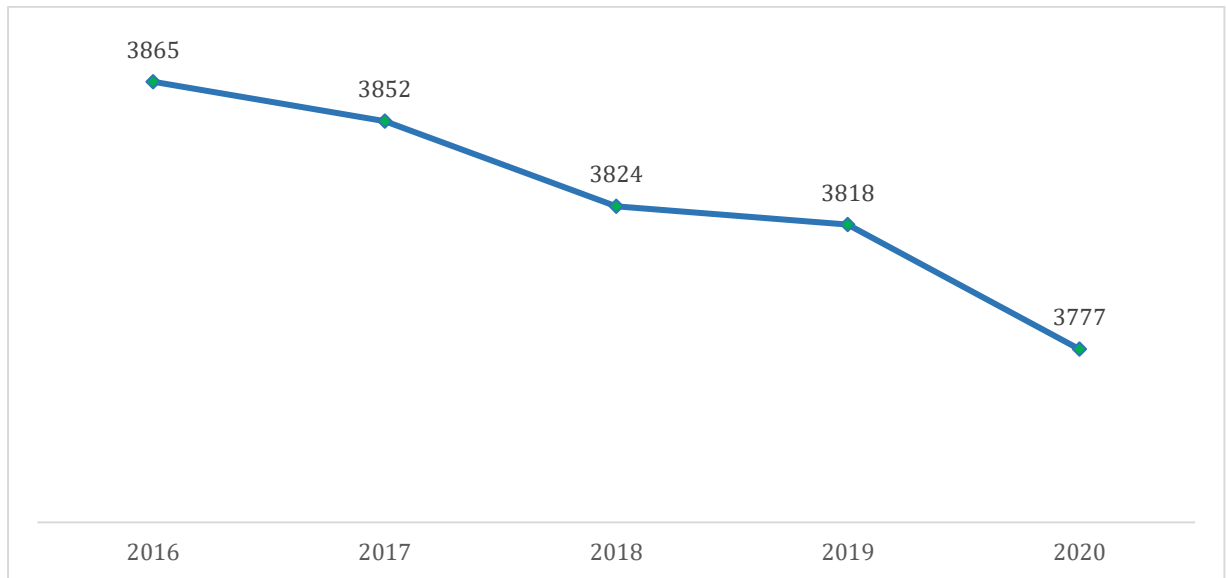
Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Na przestrzeni ostatnich lat, można zauważyć zdecydowaną tendencję spadkową, jeśli chodzi o liczbę mieszkańców na terenie całego powiatu lubaczowskiego. Największy spadek liczby ludności można odnotować w gminie Narol, gdzie liczba ludności na przestrzeni lat 2016-2020, zmniejszyła się aż o 5,25 %. Na drugim miejscu znalazła się gmina Cieszanów, gdzie wartość wyniosła -4,24 %, natomiast na trzecim gmina Stary Dzików z wartością -3,76 %. Na przestrzeni lat 2016-2020 na terenie powiatu lubaczowskiego nie odnotowano wzrostu liczby ludności, najmniejszą tendencję spadkową odnotowała gmina wiejska Lubaczów (-0,11 %) oraz gmina Horyniec - Zdrój (-0,56 %). W całym powiecie lubaczowskim, spadek liczby ludności kształtuje się na poziomie -2,91 %.

Jeśli chodzi o problem zmniejszającej się liczby mieszkańców, proces ten w gminie Wielkie Oczy przebiega już od wielu lat. Od 2016 roku, liczba mieszkańców zmniejszyła się o 88 osób. Sytuacja ta została przedstawiona na poniższym wykresie.



Wykres 2 Stan ludności w gminie Wielkie Oczy na przestrzeni lat 2016-2020



Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Na terenie gminy Wielkie Oczy wskaźnik przyrostu naturalnego na 1000 mieszkańców wyniósł w 2020 roku wartość: -4,48, ulegając w porównaniu do 2019 roku spadkowi o 6,84. Liczbę urodzeń i zgonów w gminie na przestrzeni lat 2016-2020 przedstawia poniższa tabela oraz wykres.

Tabela 2 Liczba urodzeń i zgonów oraz przyrost naturalny w gminie Wielkie Oczy na przestrzeni lat 2016-2020

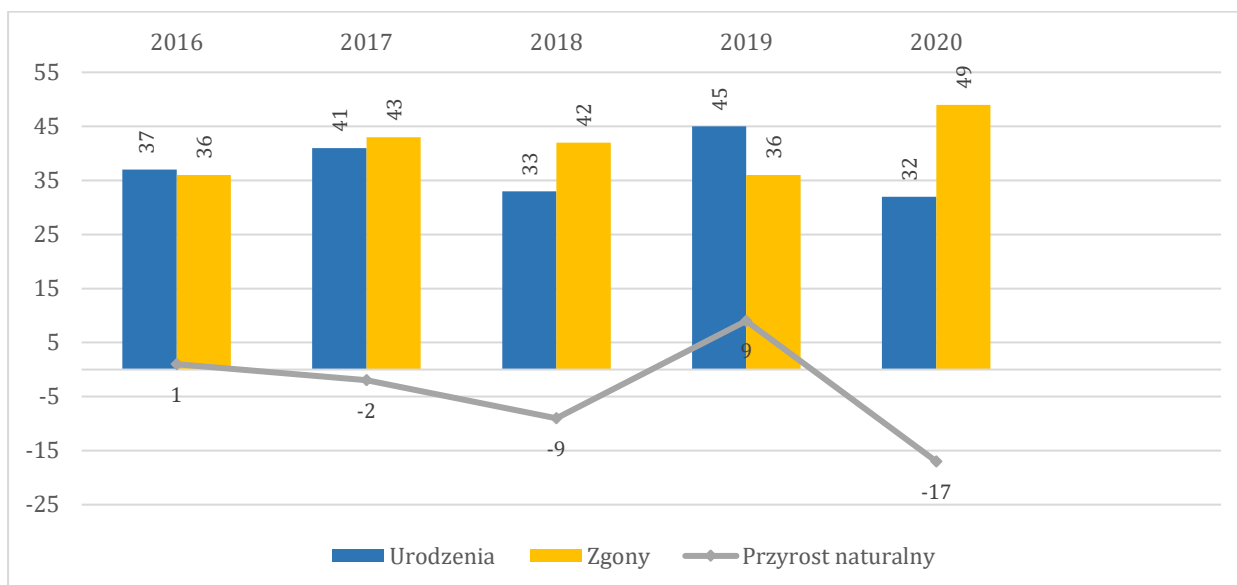
Rok	2016	2017	2018	2019	2020
Urodzenia	37	41	33	45	32
Zgony	36	43	42	36	49
Przyrost naturalny	1	-2	-9	9	-17

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL



## Strategia Rozwoju Gminy Wielkie Oczy na lata 2021-2030

**Wykres 3 Liczba urodzeń i zgonów oraz przyrost naturalny w gminie Wielkie Oczy na przestrzeni lat 2016-2020**



Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

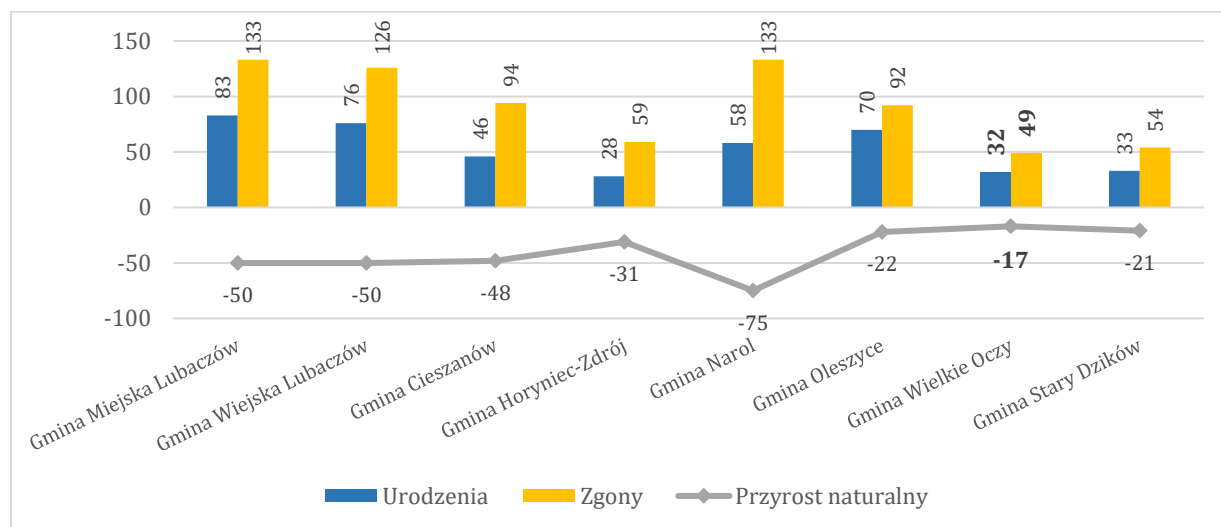
Powyższe dane wskazują, że przyrost naturalny w gminie Wielkie Oczy w ciągu ostatnich 5 lat, nie osiągał jednolitej tendencji, co utrudnia wyszczególnienia trendu w tej kwestii. Najbardziej wyraźna różnica pomiędzy liczbą urodzeń i zgonów była w 2020 roku, gdzie przyrost naturalny wyniósł -17, a w 2019 wartość przyrostu naturalnego wynosiła +9 co stanowi bardzo dużą różnicę pomiędzy danymi latami.

Lepiej sytuacja gminy wygląda na tle całego powiatu lubaczowskiego – pod względem wartości przyrostu naturalnego gmina Wielkie Oczy zajmuje pierwsze miejsce w powiecie, lecz należy wskazać, iż przyrost naturalny na terenie całego powiatu lubaczowskiego jest na niskim poziomie. Liczbę urodzeń, zgonów oraz przyrost naturalny w 2020 r. na tle pozostałych gmin powiatu lubaczowskiego, przedstawia poniższy wykres.



## Strategia Rozwoju Gminy Wielkie Oczy na lata 2021-2030

**Wykres 4 Liczba urodzeń, zgonów oraz przyrost naturalny na terenie gmin powiatu lubaczowskiego w roku 2020**



Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Biorąc pod uwagę liczbę urodzeń w 2020 roku, na tle pozostałych gmin powiatu lubaczowskiego, gmina Wielkie Oczy posiada przedostatnią pozycję, jeśli chodzi o liczbę zgonów to gmina Wielkie Oczy zanotowała najniższą wartość wśród wszystkich gmin powiatu lubaczowskiego. Na głębszą analizę dotyczącą kwestii przyrostu naturalnego na tle pozostałych gmin może pozwolić porównanie przyrostu naturalnego na przestrzeni lat 2016-2020, co przedstawia poniższa tabela.

**Tabela 3 Przyrost naturalny na terenie gmin powiatu lubaczowskiego na przestrzeni lat 2016-2020**

Rok	2016	2017	2018	2019	2020
Gmina miejska Lubaczów	1	1	2	13	-50
Gmina wiejska Lubaczów	1	0	-8	5	-50
Gmina Cieszanów	-9	-10	-35	-25	-48
Gmina Horyniec-Zdrój	-17	-28	-23	-26	-31
Gmina Narol	-20	-30	-56	-48	-75
Gmina Oleszyce	-1	9	-2	1	-22
<b>Gmina Wielkie Oczy</b>	<b>1</b>	<b>-2</b>	<b>-9</b>	<b>9</b>	<b>-17</b>
Gmina Stary Dzików	-33	10	-17	-14	-21

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

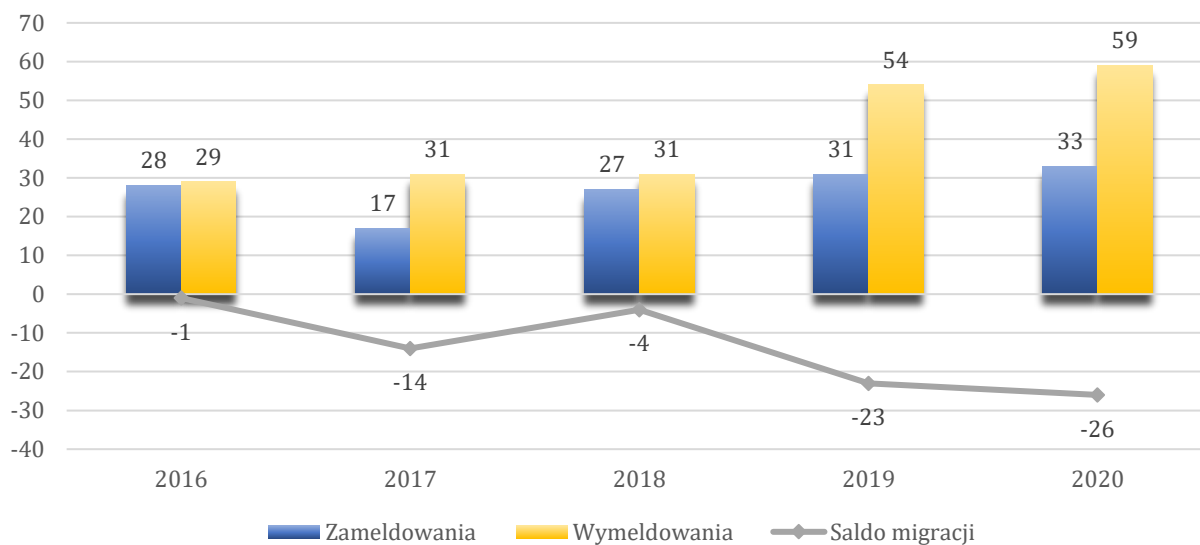


## Strategia Rozwoju Gminy Wielkie Oczy na lata 2021-2030

Powyższy wykres wskazuje, że na przestrzeni lat 2016-2020 gmina Wielkie Oczy na tle pozostałych gmin osiągała jedne z największych wartości przyrostu naturalnego. Najgorzej sytuacja wyglądała w przypadku gminy Horyniec-Zdrój oraz gminy Narol. Należy wskazać także, iż zmiany w przyroście naturalnym w gminach powiatu lubaczowskiego nie miały tendencji liniowości, były bardzo zmienne. Zauważyć również można, że w większości gmin w roku 2020 odnotowano najmniejsze wartości przyrostu naturalnego w porównaniu do lat poprzednich, a przyczynę takiego stanu rzeczy można powiązać z wystąpieniem na terenie kraju stanu zagrożenia epidemiologicznego oraz wirusa COVID-19, jednak gmina Wielkie Oczy w tamtym okresie odnotowała najwyższą wartość wśród przedmiotowych gmin.

W 2020 roku, według danych GUS zarejestrowano 33 zameldowań w ruchu wewnętrznym oraz 59 wymeldowań, w wyniku czego saldo migracji wewnętrznych wyniosło dla gminy Wielkie Oczy wartość -36. Liczbę zameldowań i wymeldowań oraz saldo migracji na przestrzeni lat 2016-2020 przedstawia poniższy wykres.

**Wykres 5 Liczba zameldowań i wymeldowań oraz saldo migracji w gminie Wielkie Oczy na przestrzeni lat 2016-2020**



Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Na podstawie powyższych danych można przyjąć, że główny wpływ na zmniejszającą liczbę mieszkańców w gminie ma ujemne saldo migracji, co z kolei wpływa na sytuację społeczno-gospodarczą oraz potencjał demograficzny gminy.

W latach 2016-2020, w oparciu o dane GUS liczba mieszkańców gminy Wielkie Oczy zmniejszyła się o 88 osób, tj. o -2,27 %, w tym liczba kobiet zmniejszyła się o 44 (-2,24%), a liczba mężczyzn o 44 (-2,30 %). Stan ludności w podziale na płeć w latach 2016-2020 przedstawia poniższa tabela.



## Strategia Rozwoju Gminy Wielkie Oczy na lata 2021-2030

**Tabela 4 Stan ludności gminy Wielkie Oczy w podziale na płeć w latach 2016-2020**

Rok	2016	2017	2018	2019	2020
Liczba ludności	3 865	3 852	3 824	3 818	3 777
w tym kobiety (% ogółu)	1 960 (50,7 %)	1 953 (50,7 %)	1 936 (50,6 %)	1 939 (50,8 %)	1 916 (50,7 %)
w tym mężczyźni (% ogółu)	1 905 (49,3 %)	1 899 (49,3 %)	1 888 (49,4 %)	1 879 (49,2 %)	1 861 (49,3 %)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Wśród mieszkańców gminy Wielkie Oczy, najliczniej reprezentowaną grupą wiekową są osoby w wieku 0-19 lat, których liczba na koniec 2020 roku wyniosła 771 osób, co stanowiło 20,41 % ogółu ludności gminy. Kolejne miejsca w strukturze wiekowej mieszkańców gminy zajmują grupy wiekowe: 25 – 34 lat (15,46 % ogółu) oraz 65 lat i więcej (15,73 % ogółu). Szczegółowe dane w tej kwestii przedstawia poniższa tabela.

**Tabela 5 Struktura wiekowa mieszkańców gminy Wielkie Oczy w 2020 roku**

Przedziały wiekowe	Ogółem		w tym kobiety		w tym mężczyźni	
	Ilość mieszkańców	% ogółu mieszkańców	Ilość kobiet	% ogółu kobiet	Ilość mężczyzn	% ogółu mężczyzn
0 – 19	771	20,41 %	395	20,62 %	376	20,20 %
20 – 24	245	6,48 %	118	6,16 %	127	6,82 %
25 – 34	584	15,46 %	298	15,55 %	286	15,37 %
35 – 44	565	14,96 %	275	14,35 %	290	15,58 %
45 – 54	531	14,07 %	239	12,47 %	292	15,69 %
55 – 64	487	12,89 %	242	12,63 %	245	13,17 %
65 i więcej	594	15,73 %	349	18,22 %	245	13,17 %
Razem	3 777	100 %	1 916	100 %	1 861	100 %

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL



### 3.3. Rynek pracy i bezrobocie

#### Rynek pracy

Analizując ekonomiczną strukturę wiekową mieszkańców gminy Wielkie Oczy, można zauważyć spadek na koniec 2020 roku w odniesieniu do 2016 roku liczby ludności w wieku przedprodukcyjnym – grupa mieszkańców w wieku do lat 14 zmniejszyła się o 3 osób. Najliczniejszą grupę stanowią w dalszym ciągu mieszkańcy w wieku produkcyjnym (65,50 % populacji), jednak ich ilość zmniejszyła się w ciągu pięciu lat o 95 osób, natomiast liczba mieszkańców w wieku poprodukcyjnym wzrosła o 10 osób, Struktura wiekowa mieszkańców gminy odzwierciedla ogólną sytuację występującą na terenie powiatu lubaczowskiego - postępuje spadek ilości osób w wieku przedprodukcyjnym i wzrost ludności w wieku poprodukcyjnym. Utrzymanie się obecnej tendencji tak na terenie gminy jak i powiatu niekorzystnie rokuje na przyszłość i w perspektywie kilkunastu lat będzie skutkować postępującym starzeniem się społeczeństwa. Dane dotyczące struktury ludności pod względem ekonomicznych grup wiekowych przedstawiają poniższa tabela oraz wykres.

**Tabela 6 Struktura ludności gminy Wielkie Oczy wg ekonomicznych grup wiekowych w roku 2016 oraz 2020**

Grupa ludności	w wieku przedprodukcyjnym		w wieku produkcyjnym		w wieku poprodukcyjnym	
	2016	2020	2016	2020	2016	2020
Rok						
Ilość osób	603	600	2 569	2 474	693	703
Udział % w ludności ogółem	15,60 %	15,89 %	66,47 %	65,50 %	17,93 %	18,61 %

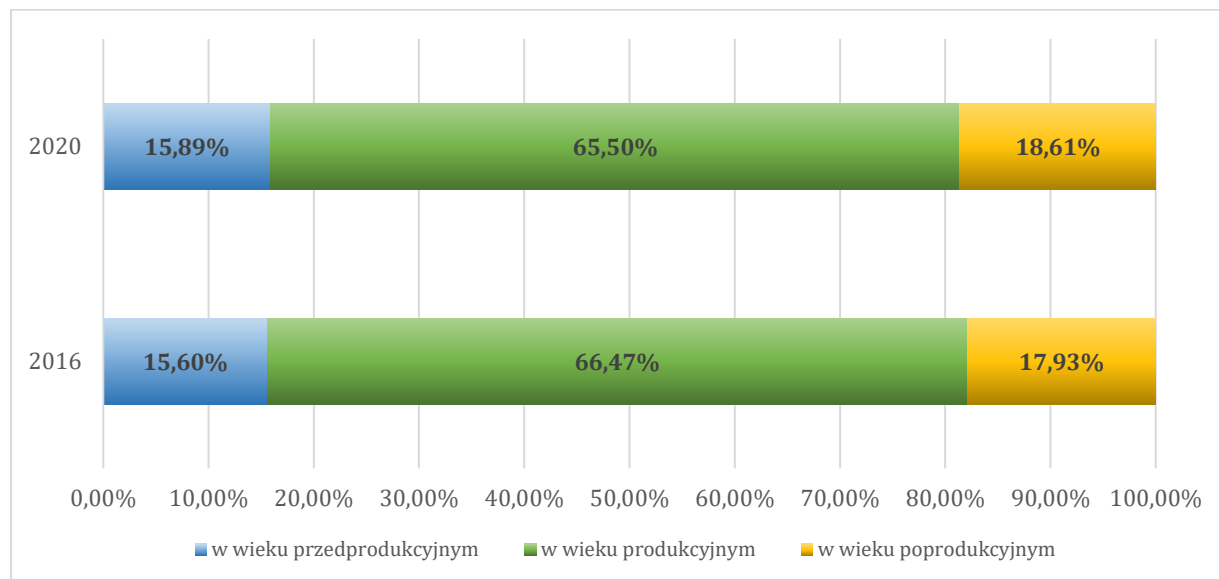
Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL





## Strategia Rozwoju Gminy Wielkie Oczy na lata 2021-2030

**Wykres 6** Struktura ludności gminy Wielkie Oczy według ekonomicznych grup wiekowych w roku 2016 i 2020



Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Analizując dane dotyczące liczby osób pracujących z terenu gminy Wielkie Oczy, można zauważyć znaczny spadek osób pracujących (o 11) na przestrzeni lat 2016-2020. Dane w tej kwestii zostały przedstawione w poniższej tabeli.

**Tabela 7** Pracujący na terenie gminy Wielkie Oczy w latach 2016 - 2019

Lata	Ogółem	w tym kobiety	w tym mężczyźni	Pracujący na 1000 ludności
2016	199	142	57	51
2017	217	147	70	56
2018	206	144	62	54
2019	202	137	65	53
2020	188	138	50	50

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

### **Bezrobocie**

Duży wpływ na sytuację społeczną na terenie gminy Wielkie Oczy ma zjawisko bezrobocia. Udział zarejestrowanych osób bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym na koniec 2020 roku według danych GUS wyniósł 7,1 %, notując spadek w porównaniu z 2016 rokiem o 3,8 %. Udział zarejestrowanych bezrobotnych wśród mieszkańców gminy na tle powiatu lubaczowskiego przedstawiają poniższa tabela oraz wykres.

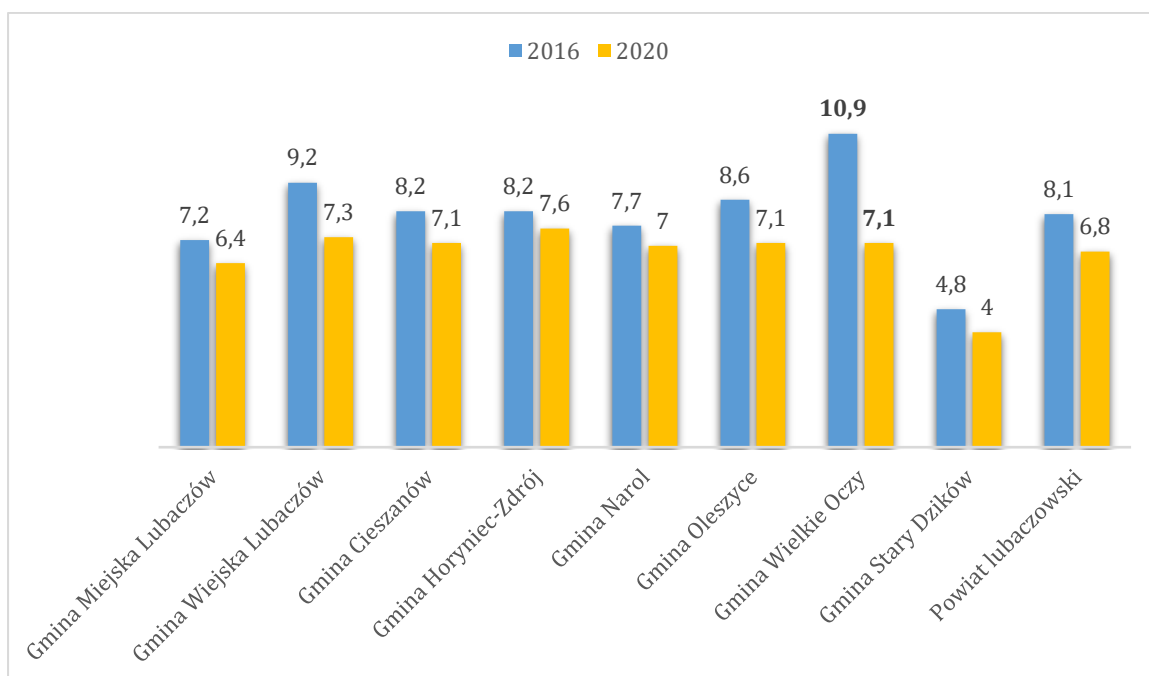


**Tabela 8** Udział zarejestrowanych bezrobotnych mieszkańców gminy Wielkie Oczy w liczbie ludności w wieku produkcyjnym na tle powiatu lubaczowskiego według płci

Jednostka terytorialna	ogółem		kobiety		mężczyźni	
	2016	2020	2016	2020	2016	2020
Gmina Wielkie Oczy	10,9 %	7,1 %	10,1 %	6,6 %	11,6 %	7,7 %
Powiat lubaczowski	8,1 %	6,8 %	8,4 %	6,8 %	7,7 %	6,8 %

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

**Wykres 7** Udział zarejestrowanych bezrobotnych mieszkańców gminy Wielkie Oczy w liczbie ludności w wieku produkcyjnym na tle gmin i powiatu lubaczowskiego



Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Powyższe dane pokazują, że na tle powiatu lubaczowskiego, gmina Wielkie Oczy wraz z gminą wiejską Lubaczów oraz gminą Horyniec – Zdrój posiada największy odsetek osób bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym. Mimo, że liczba ta znacznie spadła od 2016 roku, to w dalszym ciągu problem w tej kwestii jest istotny.

Według danych na koniec 2020 roku zarejestrowanych było 170 bezrobotnych mieszkańców gminy Wielkie Oczy, w tym 72 kobiety (42,35%). Wśród zarejestrowanych bezrobotnych aż 89 mieszkańców to osoby długotrwale bezrobotne. Liczbę osób bezrobotnych na przestrzeni lat 2016-2020 przedstawia poniższa tabela.



Tabela 9 Liczba zarejestrowanych bezrobotnych w gminie Wielkie Oczy w latach 2016 - 2020

Lata	Bezrobotni ogółem	W tym kobiety	Osoby długotrwale bezrobotne
2016	269	116	148
2017	188	94	105
2018	155	80	82
2019	144	58	68
2020	<b>170</b>	<b>72</b>	<b>89</b>

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Według stanu na koniec 2020 na terenie gminy najwięcej bezrobotnych było w wieku od 30 do 50 lat – 73 osoby, tj. 42,94 % ogółu bezrobotnych, następną grupą jest wiek do 30 lat – 63 osoby tj. 37,00 % ogółu.

### 3.4. Gospodarka i rolnictwo

#### Gospodarka

W ostatnich latach zarówno w gminie Wielkie Oczy, jak i w innych gminach powiatu lubaczowskiego, obserwuje się pozytywne zjawisko rozwoju przedsiębiorczości, a co za tym idzie wzrost liczby podmiotów gospodarczych. Według danych Głównego Urzędu Statystycznego na jej terenie na koniec 2020 roku działały 213 podmioty gospodarki narodowej, co klasuje ją na ósmym – ostatnim miejscu w powiecie lubaczowskim. Od 2016 roku liczba podmiotów gospodarczych wzrosła o 49, tj. o 23,00 %.

Dane dotyczące liczby podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w poszczególnych gminach powiatu lubaczowskiego przedstawia poniższa tabela.

Tabela 10 Podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane na terenie gmin powiatu lubaczowskiego

Jednostka terytorialna	Ogółem*			Sektor publiczny		Sektor prywatny	
	2016	2020	Wzrost/ spadek w %	2016	2020	2016	2020
Gmina miejska Lubaczów	1 045	1 104	5,34 %	64	60	974	1035
Gmina wiejska Lubaczów	423	524	19,27 %	19	18	403	503



## Strategia Rozwoju Gminy Wielkie Oczy na lata 2021-2030

Gmina Cieszanów	336	424	20,75 %	16	16	320	401
Gmina Horyniec – Zdrój	228	264	13,63 %	14	13	239	250
Gmina Narol	430	518	17,00 %	22	18	405	495
Gmina Oleszyce	457	535	14,57 %	29	25	427	508
<b>Gmina Wielkie Oczy</b>	<b>164</b>	<b>213</b>	<b>23,00 %</b>	<b>15</b>	<b>12</b>	<b>149</b>	<b>201</b>
Gmina Stary Dzików	178	220	19,09 %	16	7	162	212
<b>Powiat lubaczowski</b>	<b>3 261</b>	<b>3 802</b>	<b>14,23 %</b>	<b>195</b>	<b>169</b>	<b>3 054</b>	<b>3 605</b>

\* W związku z wprowadzonymi od 1 grudnia 2014 r. zmianami przepisów prawnych regulujących sposób zasilania rejestru REGON informacjami o podmiotach podlegających wpisowi do Krajowego Rejestru Sądowego, od danych według stanu na 31 grudnia 2014 r. istnieje możliwość wystąpienia w rejestrze REGON niewypełnionych pozycji dotyczących przewidywanej liczby pracujących, adresu siedziby, rodzaju przeważającej działalności oraz formy własności. W związku z powyższym dane naliczone z rejestru REGON według ww. informacji mogą nie sumować się na liczbę ogółem.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Rozwój przedsiębiorczości na terenie gminy Wielkie Oczy dotyczy głównie sektora prywatnego, w którym ilość podmiotów w latach 2016 – 2020 wzrosła o 52 i wyniosła na koniec 2020 roku 201, z czego 162 stanowiły osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą (121 w 2016 roku). Jak wynika z przedstawionych danych, zjawisko zwiększającej się liczby podmiotów gospodarczych w sektorze prywatnym dotyczy całego powiatu lubaczowskiego, a największe wzrosty, jeśli chodzi o tą liczbę odnotowały gmina wiejska Lubaczów (wzrost o 100 podmiotów), gmina Narol (wzrost o 90) oraz gmina Cieszanów (wzrost o 81).

**Tabela 11 Podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane na terenie gminy Wielkie Oczy**

Rodzaje podmiotów		2016	2020
Sektor publiczny	Państwowe i samorządowe jednostki prawa budżetowego	11	8
	Spółki handlowe	1	1
	Pozostałe formy prawne	3	3
Sektor prywatny	Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	121	161
	Spółki handlowe	4	6
	Stowarzyszenia i organizacje społeczne	12	13



## Strategia Rozwoju Gminy Wielkie Oczy na lata 2021-2030

	Pozostałe formy prawne	12	21
--	------------------------	----	----

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Analiza struktury działających podmiotów w okresie od 2016 do 2020 roku pokazuje, że największy wzrost ilości działających firm wystąpił w sekcji F (na koniec 2020 roku funkcjonowały 122 podmioty, podczas gdy w 2016 roku ich liczba wynosiła 85 – wzrost o 43,5 %) oraz w sekcji H (na koniec 2020 roku funkcjonowało 67 podmiotów, podczas gdy w roku 2016 ich liczba wynosiła 55 – wzrost o 21,8 %).

**Tabela 12 Podmioty gospodarki narodowej wg sekcji PKD oraz sektorów własnościowych zarejestrowane na terenie gminy Wielkie Oczy**

Sekcja PKD	Wyszczególnienie	Ogółem*		Sektor publiczny		Sektor prywatny	
		2016	2020	2016	2020	2016	2020
A	Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	8	8	1	1	7	7
B	Górnictwo i wydobywanie	-	-	-	-	-	-
C	Przetwórstwo przemysłowe	19	19	-	-	19	19
D	Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych	1	3	-	-	1	3
E	Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją	1	1	-	-	1	1
F	Budownictwo	43	69	-	-	43	69
G	Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle	31	32	-	-	31	32
H	Transport i gospodarka magazynowa	21	20	-	-	7	10
I	Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	2	4	-	-	2	4
J	Informacja i komunikacja	2	3	-	-	2	3
K	Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	4	5	-	-	4	5
L	Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	0	2	-	-	0	2
M	Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	6	8	1	1	5	7



## Strategia Rozwoju Gminy Wielkie Oczy na lata 2021-2030

<b>N</b>	Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	1	4	-	-	1	4
<b>O</b>	Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	10	10	2	2	8	8
<b>P</b>	Edukacja	8	6	8	5	0	1
<b>Q</b>	Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	4	6	1	1	3	5
<b>R</b>	Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	4	6	2	2	2	4
<b>S, T</b>	Pozostała działalność usługowa; Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników, gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby	13	17	-	-	13	17
<b>U</b>	Organizacje i zespoły eksterytorialne	-	-	-	-	-	-
<b>Razem</b>		<b>164</b>	<b>213</b>	<b>15</b>	<b>12</b>	<b>149</b>	<b>201</b>

\* W związku z wprowadzonymi od 1 grudnia 2014 r. zmianami przepisów prawnych regulujących sposób zasilania rejestru REGON informacjami o podmiotach podlegających wpisowi do Krajowego Rejestru Sądowego, od danych według stanu na 31 grudnia 2014 r. istnieje możliwość wystąpienia w rejestrze REGON niewypełnionych pozycji dotyczących przewidywanej liczby pracujących, adresu siedziby, rodzaju przeważającej działalności oraz formy własności. W związku z powyższym dane naliczone z rejestru REGON według ww. informacji mogą nie sumować się na liczbę ogółem.

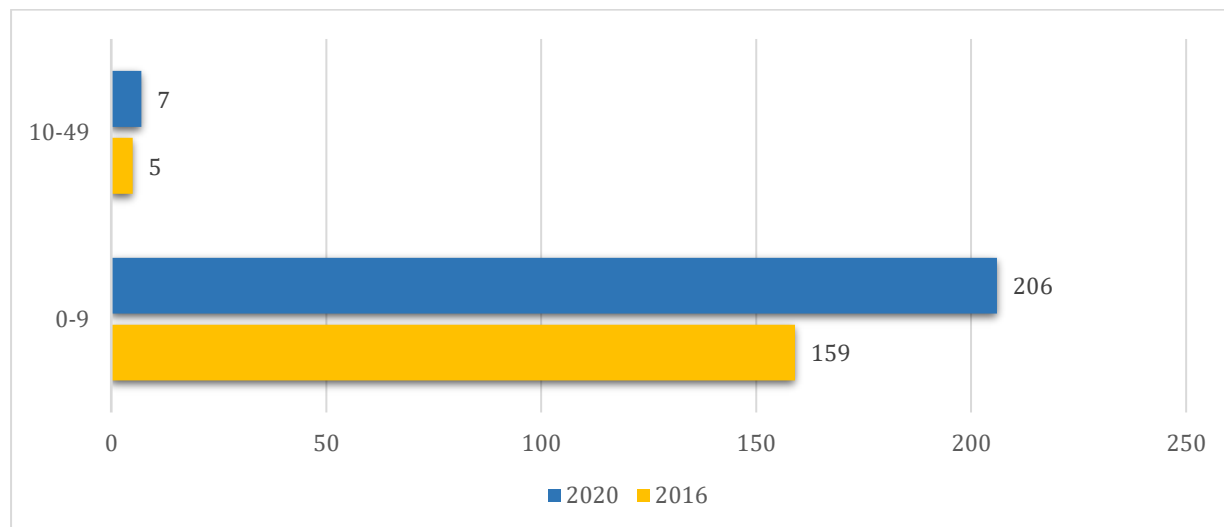
Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL.

Na terenie gminy Wielkie Oczy na koniec 2020 roku największa liczba podmiotów zajmowała się budownictwem (32,39 %), a także handlem hurtowym lub detalicznym lub naprawą pojazdów samochodowych (15,02 %).

Najwięcej działających podmiotów gospodarczych to mikroprzedsiębiorstwa zatrudniające do 9 osób, których ilość zwiększyła się w porównaniu do danych z 2016 roku o 47. Natomiast wśród małych przedsiębiorstw zatrudniających od 10 do 49 osób oraz średnich przedsiębiorstw w analizowanym okresie liczba zwiększyła się o 2. Na terenie gminy nie działają żadne przedsiębiorstwa zatrudniające ponad 250 osób.



**Wykres 8 Rodzaje podmiotów gospodarki narodowej wg klas wielkości na terenie gminy Wielkie Oczy**



Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

W okresie ostatnich pięciu lat w Wielkie Oczy zwiększyła się ilość podmiotów gospodarki narodowej przypadająca na 10 tysięcy mieszkańców oraz ilości nowo zarejestrowanych jednostek w rejestrze REGON na 10 tysięcy ludności. Korzystną wartość posiada również wskaźnik dotyczący jednostek wykreślonych z rejestru REGON na 10 tys. mieszkańców - ich ilość w 2020 roku była mniejsza o 26 w porównaniu do 2016 roku.

**Tabela 13 Wskaźniki w zakresie podmiotów gospodarki narodowej dla obszaru gminy Wielkie Oczy za lata 2016 i 2020**

Wskaźnik	2016	2020
Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności	424	564
Jednostki nowo zarejestrowane w rejestrze REGON na 10 tys. ludności	57	53
Jednostki wykreślone z rejestru REGON na 10 tys. ludności	43	9
Podmioty wpisane do rejestru na 1 tys. ludności	42	56
Podmioty na 1 tys. mieszkańców w wieku produkcyjnym	66,7	89,5
Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 1 tys. ludności	31	43
Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 100 osób w wieku produkcyjnym	4,92	6,81

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL



## **Rolnictwo**

Gospodarka gminy Wielkie Oczy jak i całego województwa podkarpackiego opiera się głównie na rolnictwie, co znajduje odzwierciedlenie w strukturze użytkowania gruntów i liczebności gospodarstw rolnych. Prowadzeniu działalności rolniczej na terenie gminy Wielkie Oczy sprzyja odpowiednie ukształtowanie terenu, charakteryzująca się przewagą obszarów równinnych. Dominuje tu rolnictwo wielokierunkowe.

Największy udział w strukturze agrarnej mają gospodarstwa mniejsze obszarowo, czyli o powierzchni do 5 ha. Udział tych gospodarstw w gminie Wielkie Oczy wynosi 68,9%. Gospodarstwa obszarowo duże mają stosunkowo niewielki udział w strukturze rolnej stanowią one jedynie 4,1%.

W zakresie struktury upraw zdecydowanie przeważają zboża (największy areał zajmuje pszenica ozima), niemały areał zajmują także ziemniaki i rośliny pastewne. W hodowli zwierząt przeważa bydło, trzoda chlewna oraz drób. Gospodarka zwierzęca prowadzona jest przez indywidualne gospodarstwa rolne. Ma ona tradycyjny charakter, jest nastawiona na zaspokojenie własnych potrzeb i jedynie okazynie na sprzedaż.

W dniach od 1 września do 30 listopada 2020 roku na terenie RP został przeprowadzony Powszechny Spis Rolny według stanu na dzień 1 czerwca 2020 roku. Według ramowego harmonogramu udostępniania informacji wynikowych dostępnego na stronie [www.spisrolny.gov.pl](http://www.spisrolny.gov.pl), dane wstępne zostały udostępnione w systemie bazodanowym GUS w dwóch turach w miesiącach wrzesień i grudzień 2021 roku, natomiast dane ostateczne będą udostępnione w kwietniu i sierpniu 2022 roku. W związku z powyższym brak jest aktualnych danych, które mogłyby pozwolić na ocenę obecnej sytuacji w tej kwestii.

### **3.5. Oświata, sport i kultura**

#### **Oświata**

Reforma systemu oświaty realizowana w Polsce od dnia 1 września 2017 roku przywróciła dwustopniowy system szkolnictwa. Okres nauki w szkole podstawowej został wydłużony z 6 do 8 lat, a następnym etapem edukacji stało się do wyboru 4-letnie liceum ogólnokształcące, 5-letnie technikum, 3-letnia szkoła branżowa I stopnia i 2-letnia szkoła branżowa II stopnia.

Od roku szkolnego 2017/2018 nie przeprowadzało się rekrutacji do klas pierwszych dotychczasowego gimnazjum. Dzień 31 sierpnia 2019 był ostatnim dniem funkcjonowania tej szkoły w ustroju szkolnym.

Na terenie gminy funkcjonują 2 publiczne placówki oświatowe, dla których Gmina Wielkie Oczy jest organem prowadzącym:

1. Publiczna Szkoła Podstawowa w Łukawcu,
2. Zespół Szkolno – Przedszkolny w Wielkich Oczach.

W celu wykonywania zadań z zakresu obsługi ekonomiczno-administracyjnej szkół, utworzony został Gminny Zespół Ekonomiczno-Administracyjny Szkół w Wielkich Oczach, będący gminną jednostką organizacyjną.





## Strategia Rozwoju Gminy Wielkie Oczy na lata 2021-2030

Według danych Urzędu Gminy Wielkie Oczy na dzień 1 września 2020 roku do placówek oświatowych prowadzonych przez gminę uczęszczało 404 dzieci i uczniów, tj. o 4 mniej niż w 2019 roku. Liczbę dzieci oraz uczniów w poszczególnych placówkach oświatowych w latach 2019-2020 przedstawia poniższa tabela.

**Tabela 14 Liczba dzieci i uczniów w placówkach oświatowych na terenie gminy Wielkie Oczy**

Placówka	Liczba dzieci i uczniów	
	2019	2020
Punkty przedszkolne	104	106
Szkoły podstawowe:	304	298
Szkoła Podstawowa w Łukawcu	142	136
Zespół Szkolno – Przedszkolny w Wielkich Oczach	162	162
Razem	408	404

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL

Potrzeby oświatowe mieszkańców gminy Wielkie Oczy z zakresu szkolnictwa średniego są zaspokajane w znacznej większości przez placówki edukacyjne zlokalizowane na terenie powiatu lubaczowskiego. Młodzież dojeżdża w głównej mierze do Lubaczowa (nieliczna część do Oleszyc). Jest to przede wszystkim uwarunkowane bezpośrednimi połączeniami komunikacyjnymi z tym miastem. Znacznie mniejsza część wychowanków szkolnych znajduje się pod opieką placówek z Jarostawia czy Przemyśla. Sytuacja ta jest wywołana głównie przez większe odległości dzielące gminę od tych miast, jak również brak możliwości bezpośredniego dojazdu do nich, spowodowany absencją połączeń komunikacyjnych. Uczniowie uczęszczający do szkół poza terenem Lubaczowa są zmuszeni do wynajmowania stancji lub miejsca w internacie czy bursie.

### **Sport**

Kształtowanie kultury fizycznej poprzez sport na terenie gminy Wielkie Oczy odgrywa istotną rolę. Działalność w sferze sportu i rekreacji prowadzona jest przede wszystkim przez kluby sportowe. Zakres tej działalności jest bardzo szeroki i skierowany do różnych grup wiekowych oraz różnych środowisk.



Tabela 15 Szczegółowe dane dotyczące klubów sportowych w gminie Wielkie Oczy

Wyszczególnienie	Jednostka miary	2016	2020
<b>Kluby sportowe</b>			
Kluby	sztuka	3	3
Sekcje sportowe	sztuka	13	5
Członkowie	osoba	162	141
Trenerzy	osoba	5	5
Instruktorzy	osoba	3	1
Inne osoby prowadzące zajęcia	osoba	1	1
<b>Ćwiczący</b>			
ogółem	osoba	201	161
mężczyźni	osoba	147	142
kobiety	osoba	54	19
<b>Ćwiczący do lat 18</b>			
ogółem	osoba	131	118
chłopcy	osoba	77	99
dziewczęta	osoba	54	19

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Powyższe dane wskazują, że na przestrzeni lat 2016-2020 zmniejszyła się znacznie liczba ćwiczących (spadek o 13 %), w tym liczba ćwiczących do lat 18 (spadek o 10 %). Największy spadek widoczny jest w liczbie ćwiczących kobiet, gdzie w 2016 roku było ich 54, zaś w 2020 rok liczba ta wynosiła 19, co stanowi spadek o 65 %.

Podstawową jednostką organizacyjną realizującą cele i zadania w zakresie kultury fizycznej są kluby sportowe, działające w formie stowarzyszeń. Gmina Wielkie Oczy wspiera i upowszechnia aktywność sportową między innymi poprzez dotowanie istniejących na terenie gminy klubów sportowych. Dzięki corocznym dotacjom kluby mogą funkcjonować i realizować swoje cele w zakresie upowszechniania sportu, poprzez organizację zawodów, rozgrywek, imprez sportowych, w tym rozwijania bazy sportowej.

Według danych Urzędu Gminy Wielkie Oczy na koniec 2020 roku na terenie gminy aktywnie działało 3 kluby sportowe, promując zdrowy tryb życia i proponując mieszkańcom udział w treningach i zawodach sportowych w piłce nożnej:



## Strategia Rozwoju Gminy Wielkie Oczy na lata 2021-2030

1. Ludowy Klub Sportowy „Gwiazda” Wielkie Oczy,
2. Ludowy Klub Sportowy „Unia” Łukawiec,
3. Uczniowski Klub Sportowy „Orzeł”,
4. Uczniowski Klub Sportowy w Łukawcu.

Piłka nożna, jeżeli chodzi o upowszechnianie tego sportu na terenie gminy jest dość dobrze rozwinięta. Każdy klub posiada udostępniony przez gminę obiekt sportowy oraz zaplecze sportowe w postaci szatni.

Na terenie gminy Wielkie Oczy znajdują się 2 stadiony sportowe usytuowane w miejscowości Wielkie Oczy (Kompleks Sportowy-Rekreacyjny) oraz Łukawiec, które posiadają pełnowymiarowe boiska do gry w piłkę nożną. W Wielkich Oczach przy Zespole Szkolno – Przedszkolnym znajduje się pełnowymiarowa sala gimnastyczna, która pełni miejsce do treningów dla sportowców w okresie jesienno – zimowym oraz zimowym.

### **Kultura**

Kultura jest czynnikiem wpływającym na zwiększenie poziomu życia mieszkańców, poprzez poszanowanie i ochronę dziedzictwa kulturowego, promocji gminy w regionie, kraju i w świecie. Działania w tym zakresie są w gminie Wielkie Oczy realizowane przez Urząd Gminy Wielkie Oczy, Gminną Bibliotekę Publiczną w Wielkich Oczach, Wiejskie Domy Kultury usytuowane w Wielkich Oczach i Łukawcu oraz utworzone w 2013 roku Centrum Kultury w Wielkich Oczach.

Gminna Biblioteka Publiczna w Wielkich Oczach, wraz z filiami znajdującymi się w miejscowościach Kobylnica Wołoska oraz Łukawiec jest samorządową instytucją kultury, której organizatorem jest Gmina Wielkie Oczy. Biblioteka służy zaspokajaniu potrzeb oświatowych, kulturalnych i informacyjnych społeczeństwa gminy oraz uczestniczy w upowszechnianiu wiedzy i kultury.

**Tabela 16 Szczegółowe dane dotyczące czytelnictwa w gminie Wielkie Oczy w roku 2016 oraz 2020**

Wyszczególnienie	Jednostka miary	2016	2020
Biblioteki i filie ogółem	ob.	3	3
Pracownicy	osoba	6	4
Księgozbiór	wolumin	29 037	29 084
Wypożyczenia księgozbioru	wolumin	8 557	6 094
Czytelnicy w ciągu roku	osoba	490	545
Czytelnicy na 1000 mieszkańców	osoba	128	144
Wypożyczenia księgozbioru na jednego czytelnika	wolumin	17,5	11,2



## Strategia Rozwoju Gminy Wielkie Oczy na lata 2021-2030

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Czytelnictwo jest najbardziej powszechną formą uczestnictwa w kulturze, a korzystanie z oferty biblioteki w dalszym ciągu pozostaje popularne. W 2020 r. wzrosła liczba czytelników w porównaniu do roku 2016 (wzrost o 55 osób), jednak liczba wypożyczeń spadła aż o 2463.

Gminna Biblioteka Publiczna w Wielkich Oczach posiada 25 komputerów i wszystkie są podłączone do Internetu oraz dostępne dla czytelników.

Na terenie gminy Wielkie Oczy działa 8 świetlic wiejskich znajdujące się w miejscowościach: Bihale, Łukawiec, Kobylnica Wołoska, Kobylnica Ruska, Majdan Lipowiecki, Skolin oraz Żmijowiska.

Jednym z bardzo ważnych dla lokalnej społeczności są stowarzyszenia, które rozpowszechniają szeroko rozumianą kulturę oraz miejscowe tradycję. Jednymi z takich stowarzyszeń są Koła Gospodyń Wiejskich. Na terenie gminy Wielkie Oczy działa 8 takich stowarzyszeń. Są to:

- Koło Gospodyń Wiejskich w Wielkich Oczach;
- Koło Gospodyń Wiejskich w Łukawcu;
- Koło Gospodyń Wiejskich w Kobylnicy Wołoskiej;
- Koło Gospodyń Wiejskich w Kobylnicy Ruskiej;
- Koło Gospodyń Wiejskich w Skolinie;
- Koło Gospodyń Wiejskich w Majdanie Lipowieckim;
- Koło Gospodyń Wiejskich w Żmijowiskach;
- Koło Gospodyń Wiejskich w Bihalu.

### 3.6. Walory historyczne i turystyka

#### Rys historyczny

Tereny Gminy Wielkie Oczy posiadają ciekawą historię, wiążą się z nimi również legendy odnoszące się do nazw wsi, obiektów czy wydarzeń z nimi związanych. Miasteczko z pogranicza trzech kultur, jakim były Wielkie Oczy przed II wojną światową, łączyło w sobie elementy kultury i religii trzech narodowości, żyli tu bowiem obok siebie Polacy, Ukraińcy i Żydzi. Każda z tych nacji pozostawiła po sobie ślad. W Wielkich Oczach jest to mocno zauważalne, gdyż w centralnym miejscu wsi widnieją w bliskim sąsiedztwie trzy świątynie: kościół rzymskokatolicki, cerkiew greckokatolicka i synagoga żydowska. Gminę Wielkie Oczy można nazwać swego rodzaju „perłą na uboczu”, gdzie wiedzie szlak architektury drewnianej i gdzie można spotkać wiele cennych zabytków.

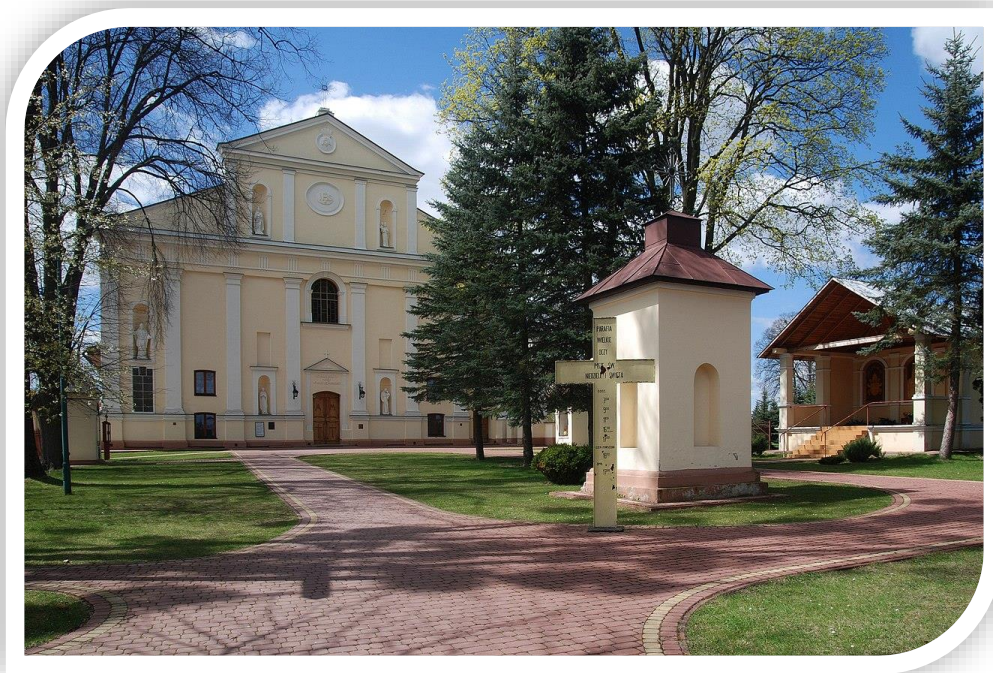
Jednym z najcenniejszych zabytków gminy jest kościół powstały w latach 1667 – 1684, ale konsekrowano go dopiero w 1740 roku przez ks. bp Józefa Antoniego Łaszczka. Świątynia została wzniesiona w stylu barokowym, ale na skutek remontów i przebudów została pozbawiona cech stylowych, przylega do niej plebania oraz masywna ściana z fragmentem muru. We wnętrzu



## Strategia Rozwoju Gminy Wielkie Oczy na lata 2021-2030

kościół znajduje się rokokowy ołtarz wraz ze słynącym łaskami Obrazem Matki Bożej Pocieszycielki Strapionych z Wielkich Oczu.

### Zdjęcie 1 Kościół w Wielkich Oczach



Źródło: [www.wikipedia.org](http://www.wikipedia.org)

W niedalekiej odległości od kościoła znajduje się budynek synagogi wzniesiony w 1910 roku, który zniszczono podczas I wojny światowej i odbudowano w 1927 roku dzięki pomocy finansowej amerykańskich Żydów, głównie wywodzących się z Wielkich Oczu. Po II wojnie światowej świątynia służyła za magazyn, a od lat 90 XX wieku była opustoszała. Obecnie po dokonanych remontach, przeprowadzonych dzięki środkom od Podkarpackiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, środków własnych gminy, dofinansowania z Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich - działanie "Odnowa i Rozwój Wsi" na lata 2007-2011 oraz z budżetu Województwa Podkarpackiego budynek został zaadaptowany na Gminną Bibliotekę Publiczną.

### Zdjęcie 2 Budynek synagogi w Wielkich Oczach



Źródło: [www.wikipedia.org](http://www.wikipedia.org)

Na terenie Wielkich Oczu znajduje się cmentarz żydowski. Zakłada się, że miejsce to istnieje już od XVI lub XVII wieku, ustalono, że najmłodsza dotychczas odnaleziona macewa pochodzi ze stycznia 1940 r., a najstarsza z połowy 1813 r. Cmentarz ulokowany przy ulicy Krakowieckiej ma plan nieregularnego wieloboku. Na cmentarzu znajduje się około 100 nagrobków, zachowanych w różnym stanie, z niektórych pozostały tylko fragmenty, a część z nich została przemieszana.

W uliczce przyległej do rynku stoi cerkiew greckokatolicka pod wezwaniem św. Mikołaja Cudotwórcy, wzniesiona w 1925 roku. Świątynia ta powstała w miejscu obiektu wybudowanego w 1654 roku z fundacji Mojżesza Mohiły. Po 1947 roku zamieniono ją na magazyn, przez co wewnątrz uległa zniszczeniu. W ostatnich latach, dzięki wsparciu finansowemu udzielonemu przez Wojewodę Podkarpackiego oraz Podkarpackiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Przemyślu, wykonano prace remontowo-konserwatorskie w cerkwi. Obecnie jest ona nieużytkowana.



Zdjęcie 3 Cerkiew grekokatolicka w Wielkich Oczach



Źródło: [www.sad.podkarpackie.travel](http://www.sad.podkarpackie.travel)

W północno – wschodniej części Wielkich Oczu znajduje się dawny dwór obronny pochodzący z XVI/XVII wieku. Jest to obiekt wzniesiony na rzucie litery H. W 1944 r. dwór został częściowo spalony. W latach 1973 – 1978 został on odbudowany, dodano jedną kondygnację i przystosowano go na potrzeby Urzędu Gminy. Kolejny remont został przeprowadzony w latach 2007 – 2008. Obecnie w budynku mieści się także Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej oraz Centrum Kultury.



**Zdjęcie 4 Dawny dwór obronny w Wielkich Oczach**



*Źródło: [www.wielkieoczy.info.pl](http://www.wielkieoczy.info.pl)*

W odległości 7 km od Wielkich Oczu położone jest sołectwo Kobylnica Wołoska. Wieś założono w XV wieku. Od 1818 roku Kobylnica Wołoska była miejscowością prywatną, położoną nad rzeką Łazanką, która jest prawobrzeżnym dopływem Szkła. W skład wsi wchodzi liczne przysiółki. W centralnym miejscu osady znajduje się dawna cerkiew greckokatolicka pod wezwaniem św. Dymitra. Po roku 1947 cerkiew nie była używana. W późniejszym czasie została przejęta przez kościół rzymskokatolicki, stając się filią parafii w Potoku Jaworowskim. Od 1992 roku odprawiane są w niej zarówno nabożeństwa rzymskokatolickie jak i greckokatolickie.





**Zdjęcie 5 Cerkiew w Kobylnicy Wołoskiej**



*Źródło: [www.wikipedia.org](http://www.wikipedia.org)*

Miejscowość Potok Jaworowski, wcześniej znana była jako Fehlbah, jest dawną kolonią osadników austriackich obrządku łacińskiego, na potrzeby których we wsi został wybudowany drewniany kościółek. Obecny kościół w Potoku Jaworowskim pochodzi z lat 1910 – 1913. Jest to murowana świątynia wykonana w neogotyckim stylu.



**Zdjęcie 6 Kościół w Potoku Jaworowskim**



*Źródło: [www.wikipedia.org](http://www.wikipedia.org)*

Cerkiew w Łukawcu została zbudowana w 1701 roku z fundacji gromady wiejskiej, ale po 40 latach użytkowania potrzebowała remontu. W 1923 roku została przebudowana. W latach sześćdziesiątych XX wieku, jak większość tego typu świątyń, została zamieniona na magazyn. W 1986 roku obiekt wpisano do rejestru zabytków. Na początku 1987 roku pożar zniszczył sporą część cerkwi. Prace remontowe odtwarzające pierwotny wygląd świątyni przeprowadzono w latach 1990 – 1994.



Zdjęcie 7 Cerkiew w Łukawcu



Źródło: [www.wikipedia.org](http://www.wikipedia.org)

Pośrodku wsi Łukawiec, na sztucznie usypanym wzniesieniu otoczonym drzewami widnieje modrzewiowy kościółek. Świątynię wybudowano w 1756 roku, ufundował ją biskup przemyski Wacław Sierakowski. Kościół został konsekrowany przez fundatora 6 stycznia 1757 roku. Jak podaje legenda kościółek ten został zakupiony w Narolu i stamtąd przywieziony do Łukawca.



Zdjęcie 8 Kościółek w Łukawcu



Źródło: [www.wikipedia.org](http://www.wikipedia.org)

Pierwsza cerkiew w Bihalach powstała pod koniec XVI wieku z inicjatywy dziedziczki wsi, niejakiej „Pani Jaroszyńskiej”. Z biegiem lat świątynia wymagała kilku remontów lecz tylko część z nich udało się przeprowadzić. W XIX wieku cerkiew była w fatalnym stanie i stanowiła niebezpieczeństwo dla parafian. W 1821 roku spłonęła w wyniku pożaru. Jeszcze w tym samym roku w miejscu wcześniejszej spalonej świątyni postawiono nową, która istnieje do dziś. Obecnie cerkiew jest użytkowana jako kościół rzymskokatolicki.



Zdjęcie 9 Cerkiew w Bihalach

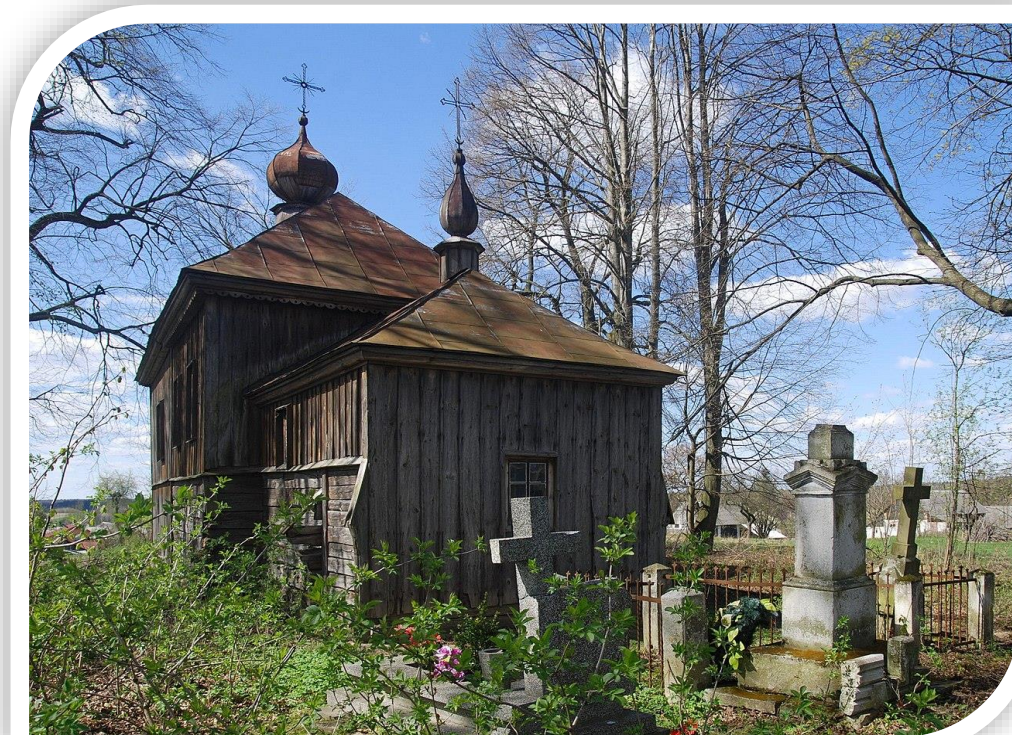


Źródło: [www.wikipedia.org](http://www.wikipedia.org)

Na małym wzgórzu na skraju sołectwa Żmijowiska, w otoczeniu starych drzew, wznosi się obecnie nie użytkowana cerkiew greckokatolicka pod wezwaniem Najświętszej Maryi Panny. Świątynia została wybudowana w 1786 roku, przebudowano ją w 1881 oraz 1930 roku. Po wojnie została zdewastowana, gdyż służyła jako magazyn. W otoczeniu cerkwi znajduje się stary zarośnięty cmentarz.



Zdjęcie 10 Cerkiew w Żmijowiskach



Źródło: [www.wikipedia.org](http://www.wikipedia.org)

Drewniana cerkiew w Wólce Żmijowskiej nosi wezwanie Narodzenia Najświętszej Maryi Panny. Wzniesiono ją w 1895 roku, choć niektóre źródła podają że pochodzi ona z 1786 roku, a pod koniec XIX wieku została tylko przebudowana. Świątynia pozostaje nieczynna od 1947 roku czyli od wysiedlenia ludności ukraińskiej z tych terenów. Została odnowiona z inicjatywy Pracowni Kultury Tęczy podlegającej pod UNESCO, lecz jej wnętrze pozostało zdewastowane.



Zdjęcie 11 Cerkiew w Wólce Żmijowskiej

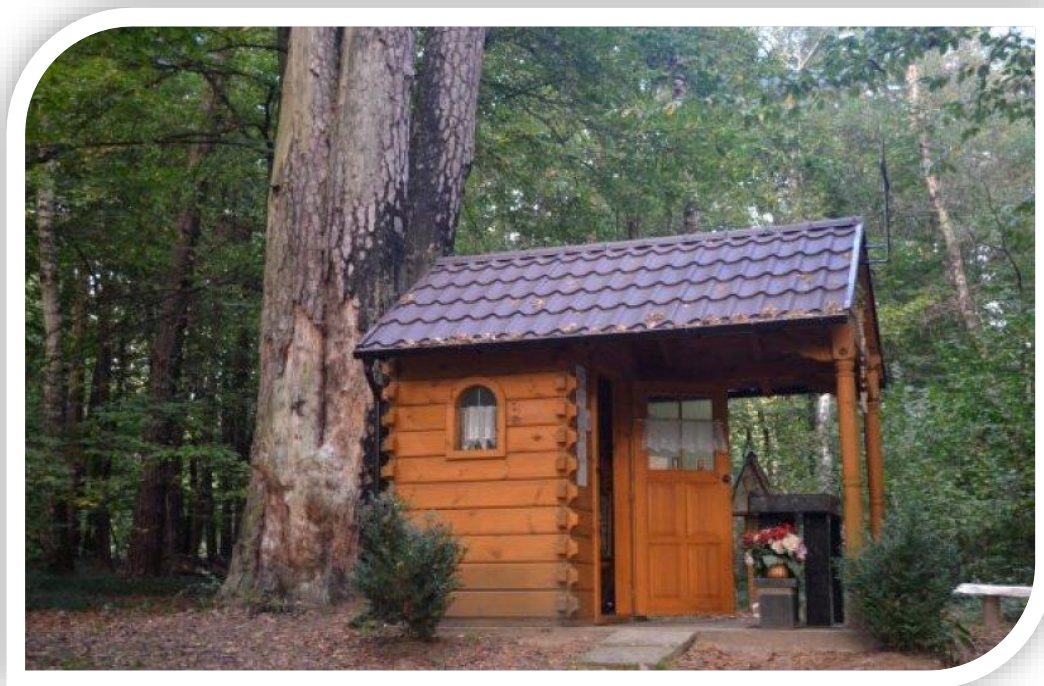


Źródło: [www.wikipedia.org](http://www.wikipedia.org)

Kilka kilometrów od Wielkich Oczu, pośrodku lasu znajduje się tak zwane Sanktuarium Matki Boskiej na Płomieniu. W miejscu tym z jednego pnia wyrasta pięć ogromnych sosen, które przypominały ludzką dłoń z rozwartymi palcami. Między rozgałęzieniami wytrysnęło źródło, którego woda miała właściwości uzdrawiające. Sosny zostały uznane za pomnik przyrody w 1969 r. W miejscu tym jeszcze w XVII wieku wybudowana została kapliczka, gdzie umieszczono obraz Matki Bożej Nieustającej Pomocy, która przetrwała do 1944 r. gdy została zburzona przez żołnierzy Armii Czerwonej. W 1973 roku powstała tam nowa, drewniana kapliczka z wizerunkiem Matki Bożej Pałacowskiej, która spłonęła w 2006 r. Po owym pożarze, w miejscu spalonej wybudowano ponownie nową kapliczkę, a po drugiej stronie drogi postawiono murowaną kaplicę, w której umieszczono obraz Maryji, a poświęcenie nastąpiło w 2007 r.



Zdjęcie 12 Pięć sosen



Źródło: [www.wikipedia.org](http://www.wikipedia.org)

### Turystyka i rekreacja

Wielkie Oczy są jedną z gmin powiatu lubaczowskiego, która ma potencjał do rozwoju agroturystyki. Podstawą dla niej są głównie zasoby leśne, ciekły wodny i naturalna roślinność. Wszystko to stwarza szansę rozwoju tej formy działalności.

W gminie Wielkie Oczy i w okolicach znajduje się wiele tras, na których można uprawiać turystykę rowerową oraz spędzać czas rekreacyjnie. Popularne są trasy rowerowe, takie jak Rowerowy Łącznik Szlaku Ikon, przebiegający na terenie gminy przez miejscowość Wielkie Oczy, czy też szlak rowerowy Green Velo biegnący w gminie na odcinku – Cetynia – Pięć Sosen – Wólka Żmijowska – Żmijowiska – Wielkie Oczy – Kobylnica Wołoska – most na Budzyniu. Przez teren gminy przebiegają również szlaki turystyczne takie jak: Szlak Architektury Drewnianej (na terenie gminy znajdują się 3 obiekty: cerkiew i kościółek modrzewiowy w Łukawcu oraz cerkiew w Wielkich Oczach) oraz Szlak Chasydzki, który jest trasą wiodącą śladami Żydów z południowo-wschodniej Polski.





Mapa 4 Szlak rowerowy „Szlakiem kultur pogranicza”



Źródło: [www.greenvelo.pl](http://www.greenvelo.pl), opracowanie własne

Oferta turystyczna gminy Wielkie Oczy dotyczy przede wszystkim zasobów leśnych, cieków wodnych, rzeki Lubaczówka i Szkło, a także walorów krajobrazu wiejskiego. Istniejąca sieć rzek oraz potoków stanowi istotne zaplecze dla tworzenia małej retencji z kierunkiem wykorzystania rekreacyjnego, hodowli ryb i poprawy warunków wodnych. Istotną rolę w rozwoju turystyki pełnią też występujące na tym obszarze zabytki architektury.

Również położenie geograficzne gminy może mieć spory wpływ na potencjał rozwojowy, stanowiąc bazę wypadową w atrakcyjne turystycznie części kraju oraz na Ukrainę, ze względu na bliskość przejścia granicznego. Wskazane jest stworzenie innowacyjnej i spójnej oferty turystycznej dążącej do wykreowania marki gminy, wykorzystującej duży potencjał do uprawiania turystyki kulturowej, aktywnej i rekreacyjnej.



### 3.7. Uwarunkowania wodne oraz formy ochrony przyrody

#### Uwarunkowania wodne

Jak wspomniano we wcześniejszej części opracowania, przez obszar przepływają dwie rzeki: Lubaczówka i Szkło. Oprócz tego na tym terenie występują liczne kanały, zwłaszcza przy użytkach rolnych oraz potok o nazwie Groń. Zarówno rzeka Szkło jak i jego dopływy nie należą do rzek spokojnych, ich wodostany gwałtownie reagują na zwiększone ilości opadów atmosferycznych, charakteryzując się wysokimi stanami wód.

Dla obszarów narażonych na niebezpieczeństwo powodzi wskazanych we wstępnej ocenie ryzyka powodziowego opracowuje się mapy zagrożenia powodziowego (MZP) zgodnie z art. 169 ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne (Dz. U. z 2021 r. poz. 624 z późn. zm.), na których przedstawia się w szczególności:

- obszary, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest niskie i wynosi 0,2% lub na których istnieje prawdopodobieństwo wystąpienia zdarzenia ekstremalnego,
- obszary szczególnego zagrożenia powodzią,
- obszary obejmujące tereny narażone na zalanie w przypadku uszkodzenia lub zniszczenia:
  - ✓ wału przeciwpowodziowego,
  - ✓ wału przeciwsztormowego,
  - ✓ budowli piętrzącej.

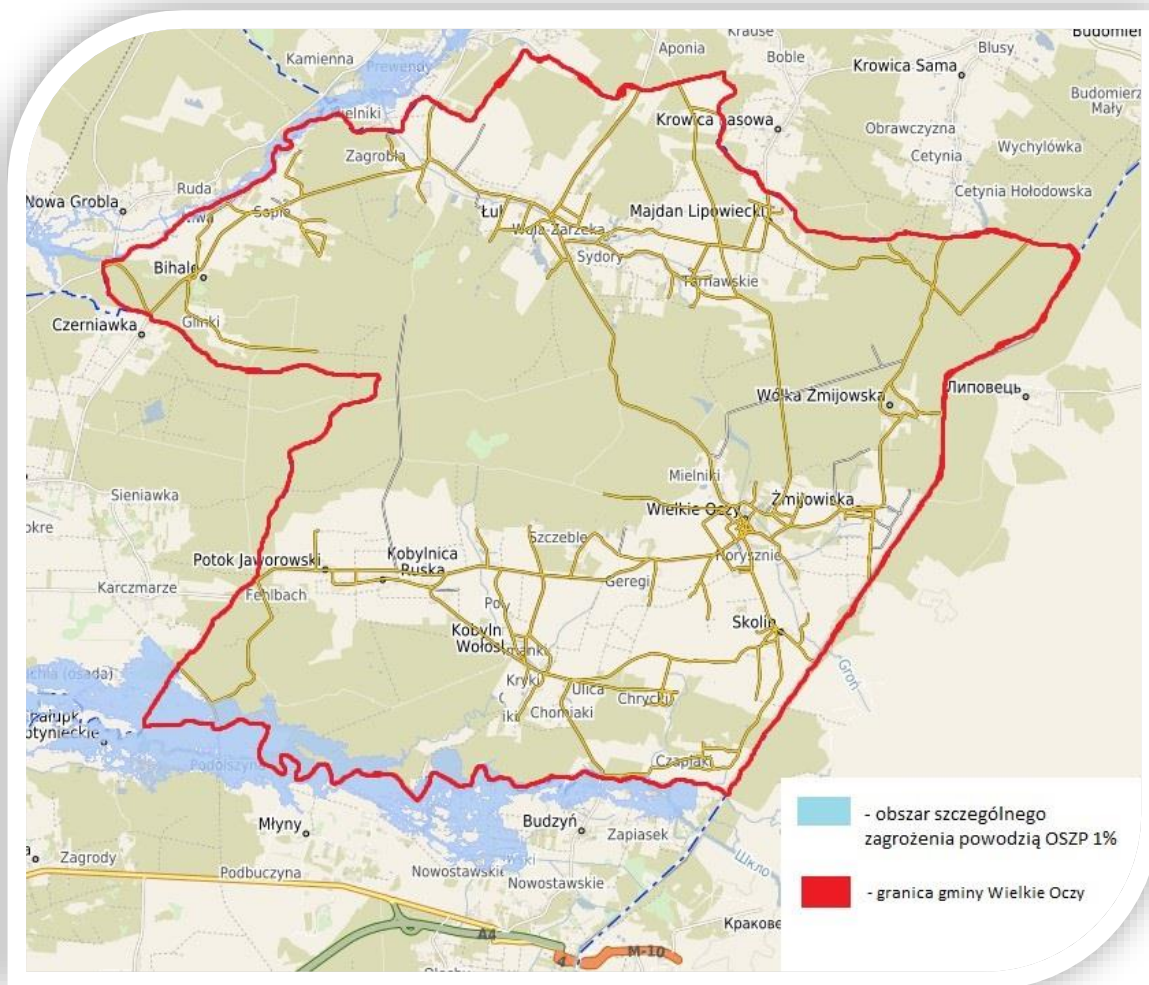
Na terenie gminy Wielkie Oczy występują obszary narażone na niebezpieczeństwo powodzi od oraz Szkło, wyznaczone na mapach zagrożenia powodziowego, sporządzonych przez Prezesa Krajowego Zarządu Gospodarki Wodnej, obejmujące swym zakresem:

- obszary szczególnego zagrożenia powodzią, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest wysokie i wynosi raz na 10 lat (Q10%),
- obszary szczególnego zagrożenia powodzią, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest średnie i wynosi raz na 100 lat (Q1%),
- obszary zagrożenia powodzią, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest niskie i wynosi raz na 500 lat (Q0,2%),

Obszary te znajdują się w południowej części gminy, z biegiem rzeki Szkło i dochodzących do niej kanałów, przede wszystkim na terenach rolniczych. Obszary zagrożenia powodzią w obrębie gminy, przedstawia poniższa mapa.



Mapa 5 Mapa zagrożenia i ryzyka powodziowego na obszarze gminy Wielkie Oczy



Źródło: [www.wody.isok.gov.pl](http://www.wody.isok.gov.pl)

### Formy ochrony przyrody

Na terenie gminy Wielkie Oczy występują następujące formy ochrony przyrody:

- 1) obszar Natura 2000 „Łukawiec” – siedliskowy,
- 2) 6 pomników przyrody:
  - **Dąb szypułkowy** znajdujący się przy Cerkwi św. Dymitra Męczennika w Łukawcu. Wysokość ok. 25 metrów, 480 cm obwodu pnia na wysokości 1,3 m;
  - **Dąb szypułkowy** - obwód pnia na wysokości 1,3 m - 800 cm, wysokość 24 m, rozpiętość korony 30 m, wiek ok. 600 lat,
  - **Dąb szypułkowy** - obwód pnia na wysokości 1,3 m - 590 cm, wysokość 26 m, rozpiętość korony 26 m, wiek ok. 500 lat.
  - **Dąb szypułkowy** - obwód pnia na wysokości 1,3 m - 525 cm, wysokość około 25 metrów.



## Strategia Rozwoju Gminy Wielkie Oczy na lata 2021-2030

- **Kasztanowiec zwyczajny** – obwód pnia na wysokości 1,3 m - 320 cm, wysokość 24 metry.
  - **Sosna zwyczajna** - sosna zwyczajna o obwodzie pnia na wysokości 1,3 m - 460 cm, wysokość 30 m, wiek około 300 lat
- 3) Rezerwat leśno – florystyczny „Moczary”

Obszar Natura 2000 znajdujący się na obszarze gminy przedstawiają poniższa tabela oraz mapa.

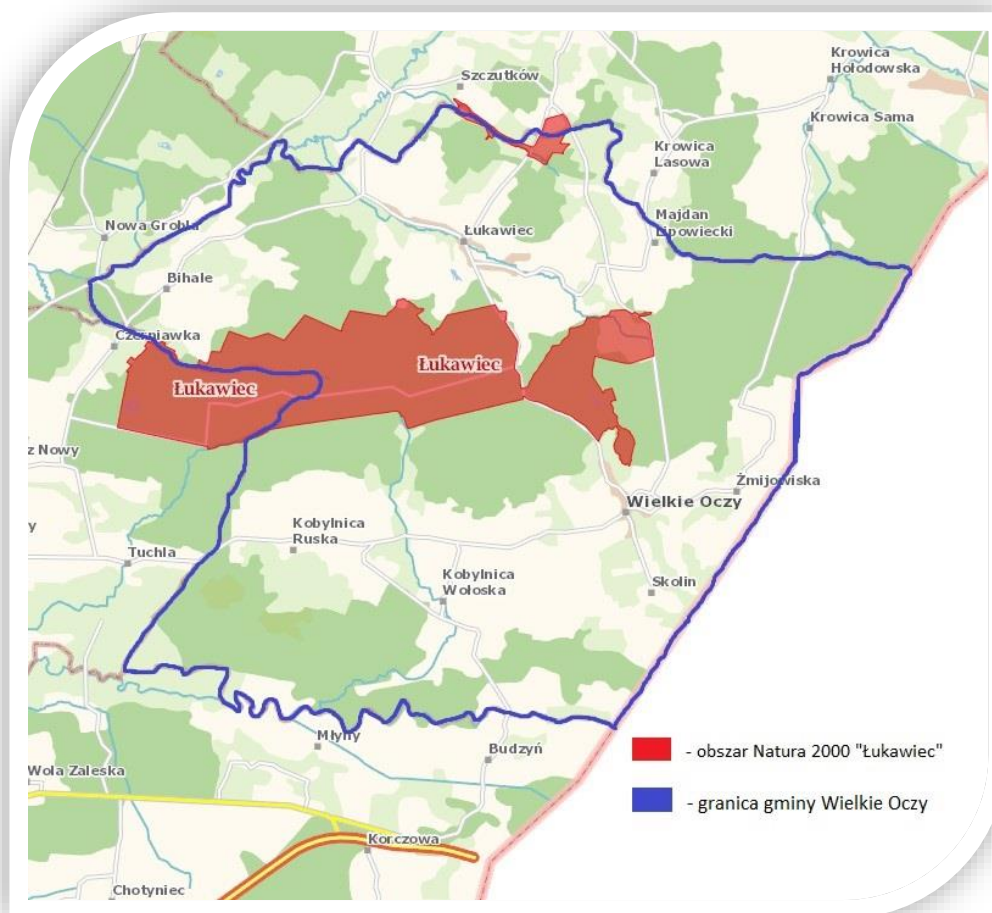
**Tabela 17 Wykaz obszaru Natura 2000 na terenie gminy Wielkie Oczy**

L.p.	Nazwa obszaru Natura 2000	Kod obszaru	Powierzchnia na obszarze gminy	Cel ochrony
1.	Łukawiec	PLH180024	2270,18 ha	Celem wyznaczenia specjalnych obszarów ochrony siedlisk (OOS) jest ochrona siedlisk przyrodniczych, populacji i siedlisk roślin oraz zwierząt, a także odtworzenie siedlisk przyrodniczych lub właściwego stanu ochrony gatunków roślin lub zwierząt.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Generalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska



Mapa 6 Obszary Natura 2000 na terenie gminy Wielkie Oczy



Źródło: [www.geoserwis.gdos.gov.pl](http://www.geoserwis.gdos.gov.pl)

### 3.8. Ochrona zdrowia

Jednym z istotnych czynników wpływających na sytuację zdrowotną i jakość życia mieszkańców gminy jest dostęp do opieki zdrowotnej. Na terenie gminy Wielkie Oczy opiekę zdrowotną mieszkańcom zapewniają 2 podmioty:

- Gminny Ośrodek Zdrowia w Wielkich Oczach,
- Wiejski Ośrodek Zdrowia w Łukawcu,

Podmioty te zgodnie z danymi GUS, w 2020 roku placówki te udzieliły 10 335 porad lekarskich w ramach podstawowej oraz ambulatoryjnej opieki zdrowotnej. W placówce w Wielkich Oczach funkcjonuje gabinet rehabilitacyjny. Brakuje natomiast specjalistycznych i prywatnych gabinetów lekarskich oraz stomatologicznych. Lekarze specjaliści udzielający konsultacji na terenie gminy to internista, laryngolog i ginekolog.



Oprócz wskazanych powyżej, opiekę zdrowotną dla mieszkańców gminy Wielkie Oczy zapewniają podmioty znajdujące się w Lubaczowie oraz Jarosławiu (m. in. Centrum Opieki Medycznej w Jarosławiu). Dodatkowo na terenie gminy znajduje się 1 punkt apteczny usytuowany w miejscowości Wielkie Oczy.

### **3.9. Pomoc Społeczna**

Zadania z zakresu pomocy społecznej na terenie gminy Wielkie Oczy realizuje Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, będący gminną jednostką organizacyjną. Głównym celem działań Ośrodka jest udzielanie wsparcia osobom i rodzinom, które we własnym zakresie nie są w stanie zaspokoić niezbędnych potrzeb życiowych. Ośrodek wspiera osoby i rodziny w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia tych potrzeb i umożliwia im życie w warunkach odpowiadających godności człowieka.

Zadania w zakresie pomocy społecznej, rodzaje świadczeń, zasady i tryb ich udzielania oraz organizację pomocy społecznej określa ustawa z dnia 12 marca 2004r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2020 r. poz. 1876 z późn. zm.) oraz akty wykonawcze do ww. ustawy. Pomoc społeczna, zgodnie z art. 15 Ustawy o pomocy społecznej polega w szczególności na:

- 1) przyznaniu i wypłacaniu przewidzianych ustawą świadczeń;
- 2) pracy socjalnej;
- 3) prowadzeniu i rozwoju niezbędnej infrastruktury socjalnej;
- 4) analizie i ocenie zjawisk rodzących zapotrzebowanie na świadczenia z pomocy społecznej;
- 5) realizacji zadań wynikających z rozeznaczonych potrzeb społecznych;
- 6) rozwijaniu nowych form pomocy społecznej i samopomocy w ramach zidentyfikowanych potrzeb.

Ośrodek realizuje swoje zadania na podstawie wskazanej powyżej ustawy o pomocy społecznej, a także na podstawie innych ustaw tj.:

- wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej,
- świadczeniach rodzinnych,
- pomocy osobom uprawnionym do alimentów,
- ustaleniu i wypłacie zasiłków dla opiekuna,
- pomocy państwa w wychowywaniu dzieci,
- przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie,
- świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych,
- Karcie Dużej Rodziny,
- ochronie zdrowia psychicznego,
- zatrudnieniu socjalnym.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Wielkich Oczach, realizując ustawę o pomocy społecznej podejmuje działania zmierzające do życiowego usamodzielnienia osób i rodzin oraz ich integracji ze środowiskiem. Przydzielany rodzaj, forma i rozmiar świadczenia są odpowiednie do



## Strategia Rozwoju Gminy Wielkie Oczy na lata 2021-2030

okoliczności uzasadniających udzielenie pomocy, a potrzeby osób i rodzin korzystających z pomocy są uwzględniane na miarę celów i możliwości Ośrodka i pomocy społecznej

Trudna sytuacja życiowa to, w szczególności zaistnienie jednej z okoliczności wymienionych w art. 7 ustawy o pomocy społecznej, przy uwzględnieniu kryterium dochodowego z art. 8 ustawy, który mówi, że dochód na osobę w rodzinie nie może przekroczyć od 1 października 2018r. 528,00 zł netto na osobę w rodzinie, natomiast u osoby samotnej 701,00 zł netto. Najczęściej występującymi przyczynami trudnej sytuacji życiowej osób i rodzin, a jednocześnie powodami ubiegania się o pomoc społeczną w 2020 roku było kolejno: bezrobocie, ubóstwo, długotrwała lub ciężka choroba, niepełnosprawność, potrzeba ochrony macierzyństwa lub wielodzietności. Dane dotyczące beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej, a także udzielanych świadczeń na rzecz rodziny na przestrzeni lat 2015-2019, przedstawia poniższa tabela.

**Tabela 18 Dane dotyczące beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej oraz udzielanych świadczeń na rzecz rodziny w gminie Wielkie Oczy w latach 2015-2019**

ROK	2016	2017	2018	2019	2020
<b>BENEFICJENCI ŚRODOWISKOWEJ POMOCY SPOŁECZNEJ</b>					
Gospodarstwa domowe korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej	106	111	118	108	96
Osoby korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej	424	422	466	428	388
Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej na 10 tys. ludności	1 104	1 093	1 211	1 123	1 022
<b>ŚWIADCZENIA NA RZECZ RODZINY</b>					
Rodziny otrzymujące zasiłki rodzinne na dzieci	223	224	203	178	161
Dzieci, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny	407	414	384	344	320
Dzieci w wieku do 17 lat, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny	354	363	343	319	298
Udział dzieci w wieku do 17 lat, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w ogólnej liczbie dzieci w tym wieku w %	49,2	50,8	48,1	45,0	42,8



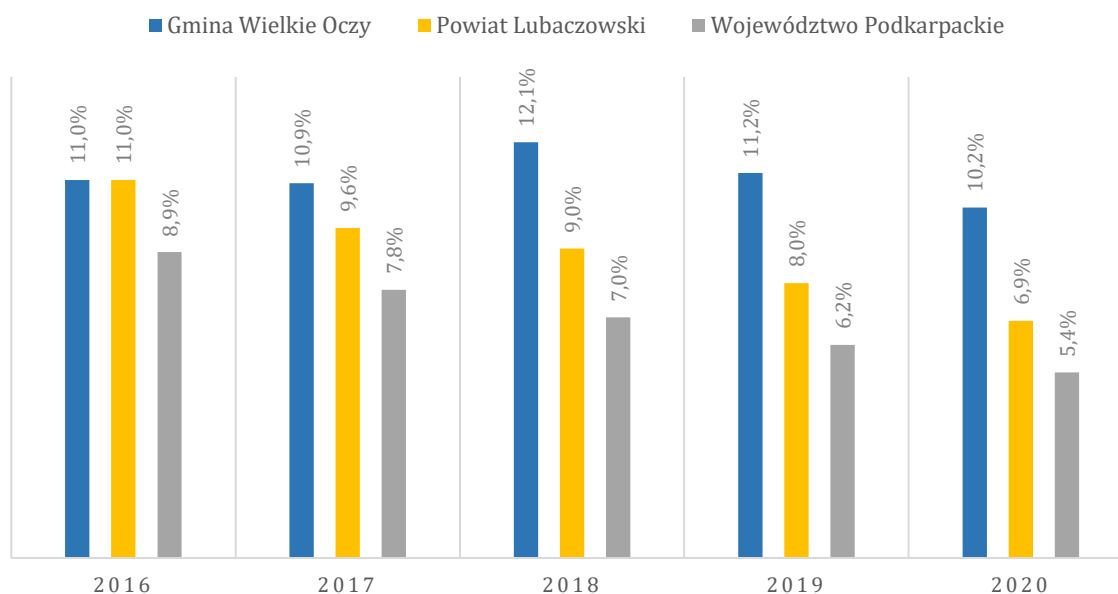
## Strategia Rozwoju Gminy Wielkie Oczy na lata 2021-2030

Kwota świadczeń rodzinnych w tys. zł	1 511	1 696	1 672	1 764	1 826
Kwota zasiłków rodzinnych (wraz z dodatkami) w tys. zł	782	824	760	669	638

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Jak wynika z powyższej tabeli, na przestrzeni lat 2015-2019, zmniejszyła się liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej o 62 rodziny (spadek o 27,80 %), w tym liczba osób korzystających z pomocy o 36 osób (spadek o 8,50 %), lecz należy wskazać iż nie był to spadek liniowy, od 2018 roku nastąpił zdecydowany spadek liczby korzystających z świadczeń pomocy społecznej. Może to świadczyć o poprawie sytuacji rodzin, które znalazły się w trudnej sytuacji. Zjawisko to występuje ogólnie w powiecie lubaczowskim i województwie podkarpackim, a fakt ten odzwierciedla poniższy wykres, przedstawiający udział osób korzystających z pomocy społecznej w ludności ogółem.

### Wykres 9 Udział osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem na przestrzeni lat 2015-2019 w województwie podkarpackim, powiecie lubaczowskim oraz gminie Wielkie Oczy



Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Gmina Wielkie Oczy należy do tych gmin, w których zauważalny jest stopniowy, systematyczny wzrost liczby osób w wieku poprodukcyjnym. Zwiększający się odsetek tej grupy oznaczać może dla samorządu, iż znaczna część dochodów gminy będzie musiała być kierowana na zapewnienie odpowiednich warunków życia osobom w starszym wieku. Tak więc oczekiwania mieszkańców gminy będą inne niż obecne, a dotyczyć będą zabezpieczenia szerokiego katalogu usług socjalnych między innymi: domów dziennego pobytu.





### 3.10. Bezpieczeństwo publiczne

Poczucie bezpieczeństwa mieszkańców gminy oraz niski stopień przestępczości są jednym z czynników świadczących o rozwoju i atrakcyjności gminy, jako miejsca do odwiedzenia bądź zamieszkania oraz często są jednym z aspektów atrakcyjności inwestycyjnej. Za bezpieczeństwo na terenie gminy Wielkie Oczy odpowiada Komisariat Policji, mający swoją siedzibę w Oleszycach, którego funkcjonariusze realizują podstawowe zadania służbowe na terenie gminy w celu zapewnienia bezpieczeństwa, spokoju i porządku publicznego oraz zapobiegania popełniania przestępstw i wykroczeń przeciwko bezpieczeństwu w komunikacji, obyczajności publicznej, a także ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi.

Duży wpływ na komfort życia mieszkańców jest rozbudowana struktura Ochotniczej Straży Pożarnej, która oprócz działalności mającej na celu zapobiegania pożarom oraz interwencji w wyniku ich powstania, bierze czynny udział w akcjach ratowniczych i zagrożeniach ekologicznych związanych z ochroną środowiska. Ochotnicze Straże Pożarne to jednostki prawne, działające jako stowarzyszenia, zarejestrowane w Krajowym Rejestrze Sądowym.

Na terenie gminy Wielkie Oczy funkcjonuje 7 jednostek ochrony przeciwpożarowej:

- a) OSP Wielkie Oczy,
- b) OSP Łukawiec,
- c) OSP Kobylnica Wołoska,
- d) OSP Kobylnica Ruska,
- e) OSP Skolin,
- f) OSP Bihale,
- g) OSP Majdan Lipowiecki,
- h) OSP Żmijowiskach.

OSP Wielkie Oczy oraz OSP Łukawiec są włączone do Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego, który jest integralną częścią systemu bezpieczeństwa państwa. Przynależność do tego systemu świadczy o wysokim stopniu wykształcenia oraz przygotowania do akcji ratowniczych. Dzięki temu wspomagana jest finansowo przez Ministerstwo Spraw Wewnętrznych oraz ma możliwość pozyskiwania specjalistycznego sprzętu. Gmina Wielkie Oczy również wspiera finansowo w dużym stopniu jednostki Ochotniczych Straży Pożarnych z terenu gminy.

Wyszczególnienie występujących miejscowych zagrożeń według ich rodzajów oraz rodzajów zdarzeń, które były objęte działalnością jednostek ochrony przeciwpożarowej, przedstawiają poniższe tabele.



## Strategia Rozwoju Gminy Wielkie Oczy na lata 2021-2030

**Tabela 19 Miejskowe zagrożenia według rodzaju zagrożenia na przestrzeni lat 2018-2020**

Rodzaj zagrożenia	Liczba występujących zagrożeń		
	2018	2019	2020
Silne wiatry	4	11	9
Opady śniegu	0	0	1
Opady deszczu	1	2	1
Komunikacyjne	7	5	7
Medyczne	6	2	12
Inne	0	3	1
<b>Ogółem</b>	<b>18</b>	<b>23</b>	<b>31</b>

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

**Tabela 20 Działania ratownicze podejmowane przez OSP na terenie gminy Wielkie Oczy na przestrzeni lat 2018-2020**

Rodzaj zdarzenia	Liczba zdarzeń		
	2018	2019	2020
Pożary	6	14	15
Miejskowe zagrożenia	35	28	41
Fałszywe alarmy	0	0	1
<b>Zdarzenia ogółem</b>	<b>41</b>	<b>42</b>	<b>57</b>

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Teren gminy Wielkie Oczy i powiatu lubaczowskiego obejmuje swoim działaniem jednostka Ratowniczo-Gaśnicza Komendy Powiatowa Państwowej Straży Pożarnej w Lubaczowie.

### 3.11. Komunikacja i transport

Dostępność komunikacyjna gminy jest czynnikiem determinującym wielopłaszczyznowy rozwój społeczno – gospodarczy, a także czynnikiem napędu gospodarczego, będący elementem kluczowym do poprawy jakości życia mieszkańców. Główny wpływ na dostępność komunikacyjną ma stan i rodzaj dróg oraz możliwe połączenia z innymi miastami i miejscami, będącymi celem podróży. Dostępność ma ogromne znaczenie zarówno dla transportu osobowego, jak i transportu towarowego.

Drogi publiczne ze względu na funkcję w sieci drogowej dzielą się według przepisów ustawy z dnia 21 marca 1985 r. o drogach publicznych (Dz. U. z 2021 poz. 1376 z późn. zm.) na następujące kategorie:



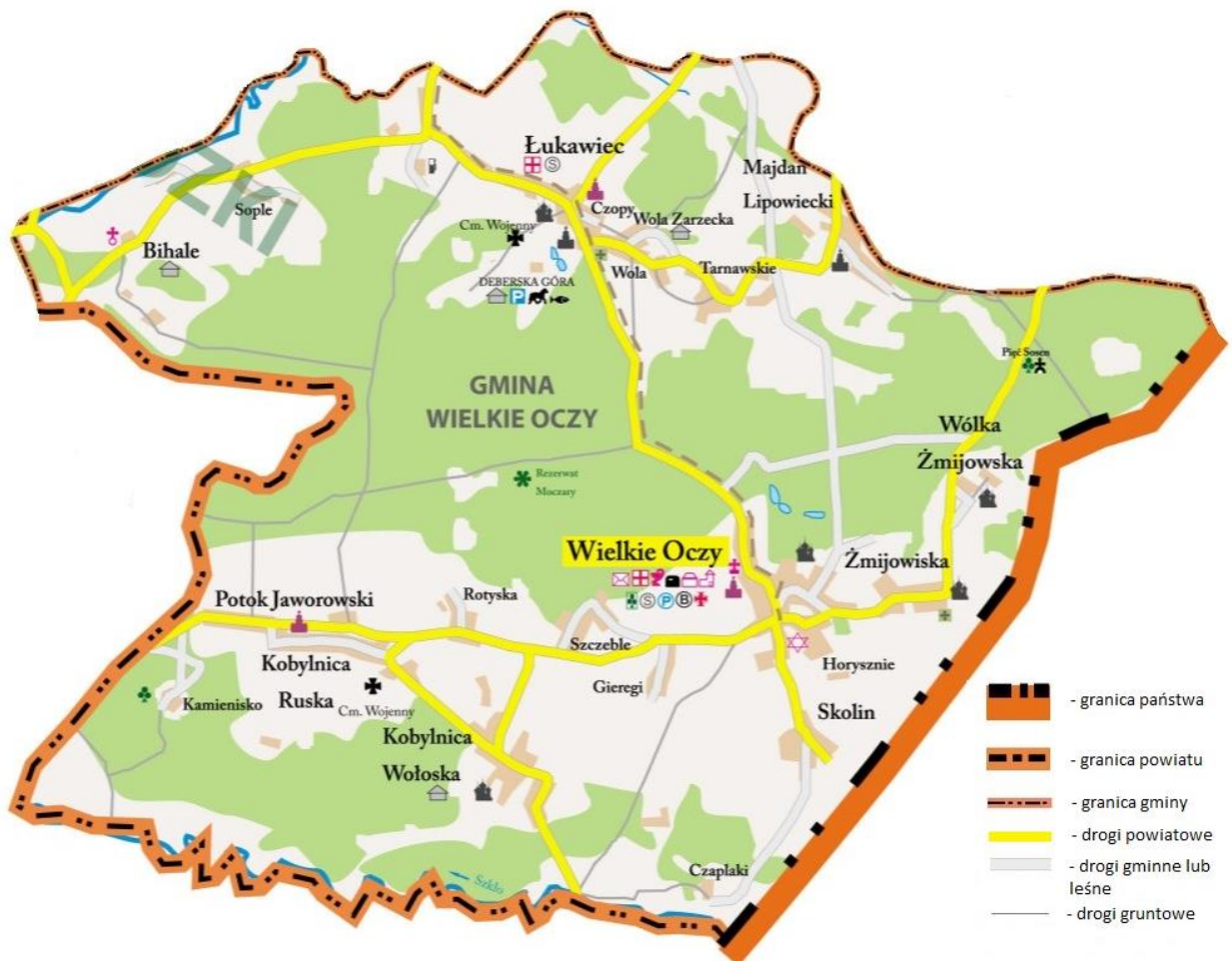
## Strategia Rozwoju Gminy Wielkie Oczy na lata 2021-2030

- drogi krajowe,
- drogi wojewódzkie,
- drogi powiatowe,
- drogi gminne.

Przez obszar gminy Wielkie Oczy nie przebiegają drogi krajowe oraz wojewódzkie, jednak gmina jest z nimi połączona wskutek rozwiniętej sieci dróg powiatowych i gminnych. Od strony północnej, gmina Wielkie Oczy poprzez drogi powiatowe łączy się z drogą wojewódzką nr 866 stanowiącą łącznik od skrzyżowania z drogą wojewódzką nr 865 w Dachnowie przez Lubaczów i Krowicę Hołodowską do polsko-ukraińskiego przejścia granicznego w Budomierzu. Gmina Wielkie Oczy od strony południowej łączy się poprzez drogę powiatową od strony południowej z węzłem umożliwiającym wjazd na autostradę A4.

Układ dróg powiatowych, których zarządcą jest Powiatowy Zarząd Dróg w Lubaczowie oraz dróg gminnych, których zarządcą jest Wójt Gminy Wielkie Oczy przedstawia poniższa mapa.

**Mapa 7 Sieć dróg powiatowych oraz gminnych na terenie gminy Wielkie Oczy**



Źródło: Powiatowy Zarząd Dróg w Lubaczowie, opracowanie własne



## Strategia Rozwoju Gminy Wielkie Oczy na lata 2021-2030

Potrzeby mieszkańców gminy Wielkie Oczy w zakresie komunikacji zbiorowej zabezpieczane są przez przewoźnika przewoźników prywatnych, a w ramach sieci PKS obsługiwane są wszystkie wsie sołeckie.

### 3.12. Gospodarka mieszkaniowa i budownictwo

Warunki mieszkaniowe stanowią jeden z głównych elementów kształtujących warunki życia na danym terenie. Na terenie gminy Wielkie Oczy podstawę zasobów mieszkaniowych stanowi budownictwo zagrodowe jednorodzinne.

Według danych GUS, na obszarze gminy na koniec 2020 roku znajdowały się 1 062 mieszkania – w odniesieniu do roku 2016 ich ilość wzrosła o 26. Zasoby mieszkaniowe gminy w roku 2016 oraz 2020 przedstawia poniższa tabela.

**Tabela 21 Zasoby mieszkaniowe na terenie gminy Wielkie Oczy**

Zasoby mieszkaniowe ogółem	Jednostka miary	2016	2019
Mieszkania	szt.	1 036	1 062
Izby	szt.	4 381	4 524
Powierzchnia użytkowa mieszkań	m <sup>2</sup>	98 913	102 266
Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania	m <sup>2</sup>	95,5	96,3
Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę	m <sup>2</sup>	25,6	27,1
Mieszkania na 1000 mieszkańców	--	268,0	281,2

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Na przestrzeni ostatnich lat obserwuje się wzrost dostępu mieszkańców gminy do urządzeń techniczno – sanitarnych. Od roku 2015 do końca 2019, liczba mieszkań przyłączonych do sieci wodociągowej, wyposażonych w ustęp spłukiwany i łazienkę oraz posiadających centralne ogrzewanie wzrosła o 24, a dostęp do gazu z sieci uzyskało 10 mieszkań. Dane dot. wyposażenia mieszkań w instalacje techniczno-sanitarne przedstawia poniższa tabela oraz wykres.

**Tabela 22 Wyposażenie mieszkań w instalacje techniczno–sanitarne w roku 2016 i 2019**

Wyszczególnienie	2016	2019
Wodociąg	921	945
Ustęp spłukiwany	872	896

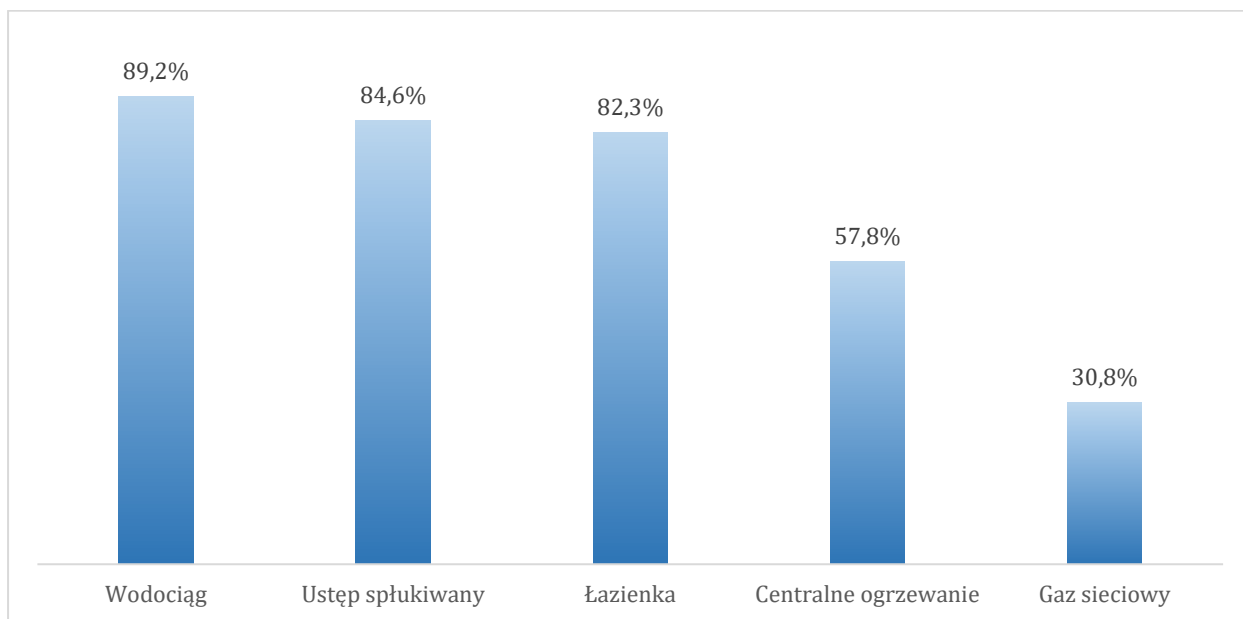


## Strategia Rozwoju Gminy Wielkie Oczy na lata 2021-2030

Łazienka	848	872
Centralne ogrzewanie	588	612
Gaz sieciowy	316	326

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL – na dzień opracowywania strategii dostępne były dane z 2019 r.

Wykres 10 Wyposażenie mieszkań w instalacje techniczno-sanitarne w roku 2019 (w %)



Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

### **Budownictwo**

W latach 2016 - 2020 na terenie gminy Wielkie Oczy oddano łącznie do użytkowania 60 nowych budynków - 42 budynków mieszkalnych oraz 18 budynków niemieszkalnych. Podstawowe informacje przedstawione w poniższej tabeli dotyczą budynków mieszkalnych i mieszkań oddanych do użytkowania w latach 2016 – 2020. Przedstawione dane o mieszkaniach oddanych do użytkowania dotyczą mieszkań w budynkach nowo wybudowanych.

Tabela 23 Budownictwo mieszkaniowe w latach 2016 - 2020

Wyszczególnienie	Jednostka miary	2016	2017	2018	2019	2020
<b>Budynki mieszkalne jednorodzinne nowe</b>						
Oddane mieszkania ogółem	szt.	11	10	19	5	7
Ilość izb ogółem	szt.	67	54	52	25	39



## Strategia Rozwoju Gminy Wielkie Oczy na lata 2021-2030

<b>Powierzchnia użytkowa ogółem</b>	m <sup>2</sup>	1 495	1 248	1 215	540	888
-------------------------------------	----------------	-------	-------	-------	-----	-----

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Obok budownictwa mieszkalnego, na terenie gminy powstają także budynki niemieszkalne. W okresie ostatnich 5 lat powstało 18 budynków.

Podstawowe informacje o oddanych do użytkowania nowych budynkach niemieszkalnych przedstawia poniższa tabela.

**Tabela 24 Budynki niemieszkalne oddane do użytkowania w latach 2016 - 2020**

Wyszczególnienie	Jednostka miary	2016	2017	2018	2019	2020
<b>Budynki biurowe</b>						
Oddane budynki ogółem	szt.	1	0	1	0	0
Powierzchnia użytkowa ogółem	m <sup>2</sup>	62	0	45	0	0
Kubatura ogółem	m <sup>3</sup>	268	0	263	0	0
<b>Budynki handlowo-usługowe</b>						
Oddane budynki ogółem	szt.	0	0	0	1	0
Powierzchnia użytkowa ogółem	m <sup>2</sup>	0	0	0	277	0
Kubatura ogółem	m <sup>3</sup>	0	0	0	1 732	0
<b>Budynki garaży</b>						
Oddane budynki ogółem	szt.	2	7	1	1	1
Powierzchnia użytkowa ogółem	m <sup>2</sup>	81	388	53	55	83
Kubatura ogółem	m <sup>3</sup>	321	2 049	195	189	257
<b>Budynki szkół i instytucji badawczych</b>						
Oddane budynki ogółem	szt.	0	0	0	1	0
Powierzchnia użytkowa ogółem	m <sup>2</sup>	0	0	0	61	0
Kubatura ogółem	m <sup>3</sup>	0	0	0	446	0



## Strategia Rozwoju Gminy Wielkie Oczy na lata 2021-2030

Budynki gospodarstw rolnych						
Oddane budynki ogółem	szt.	1	0	0	0	1
Powierzchnia użytkowa ogółem	m <sup>2</sup>	116	0	0	0	31
Kubatura ogółem	m <sup>3</sup>	670	0	0	0	233
RAZEM						
Oddane budynki ogółem	szt.	4	7	2	3	2
Powierzchnia użytkowa ogółem	m <sup>2</sup>	214	388	98	393	114
Kubatura ogółem	m <sup>3</sup>	1 056	2 049	458	2 367	490

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

### 3.13. Infrastruktura techniczna

#### Sieć wodociągowa

Jedynym z zadań gminy Wielkie Oczy jest zbiorowe zaopatrzenie w wodę oraz zbiorowe odprowadzanie ścieków od mieszkańców gminy. Zadania te obejmują w szczególności:

- 1) Produkcję, uzdatnianie i dystrybucję wody,
- 2) Odprowadzanie i oczyszczanie ścieków,
- 3) Eksploatację i konserwację urządzeń wodnych,
- 4) Oplombowanie i montaż wodomierzy oraz innych urządzeń pomiarowych,

Wodociągi gminy zasilane są wyłącznie z ujęć wód podziemnych. Jakość wody uzdatnionej w wodociągach i koszty uzdatniania zależą od jakości wody surowej. Źródłem zaopatrzenia ludzi w wodę są trzy ujęcia wody podziemnej, zlokalizowane w miejscowościach Łukawiec i Kobylnica Ruska. Według danych GUS z 2020 roku, liczba korzystających z gminnej sieci wodociągowej wynosiła 3 599 osób, tj. 95,3 % ludności ogółem.

Wybrane dane dotyczące sieci wodociągowej w roku 2016 oraz 2020 przedstawia poniższa tabela.

**Tabela 25 Wybrane dane dotyczące sieci wodociągowej w roku 2016 oraz 2020**

Wyszczególnienie	Jednostka miary	2016	2020
Długość czynnej sieci rozdzielczej, w tym Będąca w zarządzie bądź administracji gminy	km	68,2	68,2



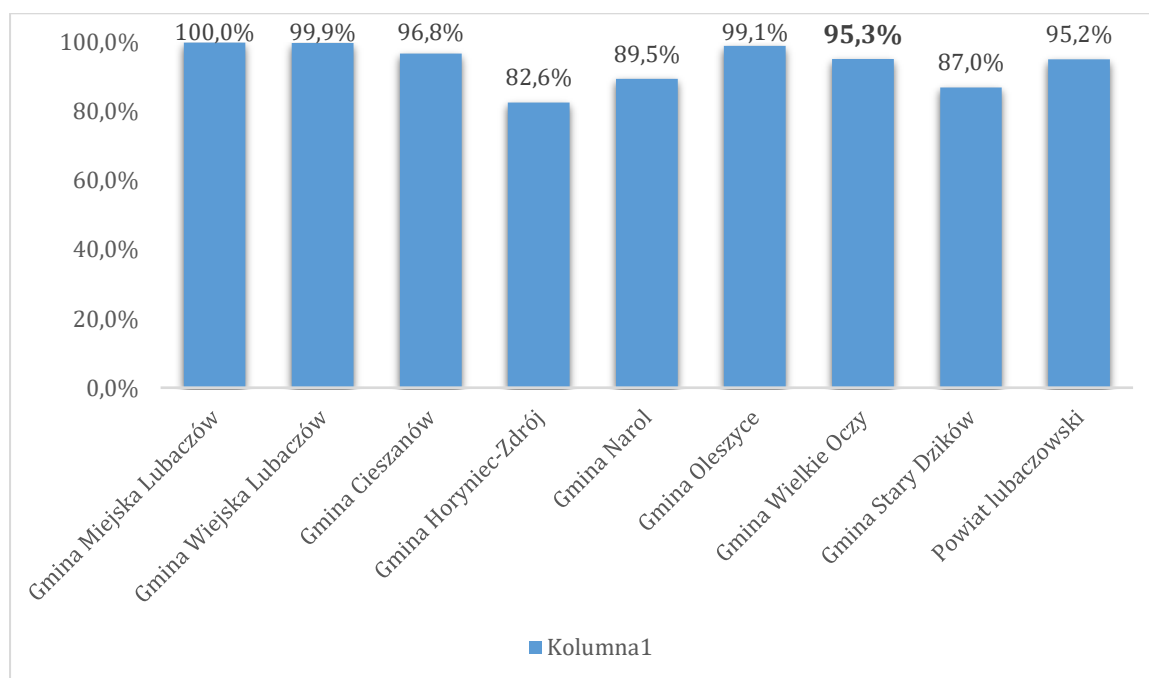
## Strategia Rozwoju Gminy Wielkie Oczy na lata 2021-2030

Przyłącza prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania	szt.	1 002	1 012
Woda dostarczona gospodarstwom domowym	dam3	123,8	95,5
Zużycie wody w gospodarstwach domowych na 1 mieszkańca	m3	32,2	25,2

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Nie najgorzej pod względem ilości osób korzystających z sieci wodociągowej, gmina Wielkie Oczy wypada na tle pozostałych gmin powiatu lubaczowskiego. Powiat lubaczowski jest generalnie bardzo dobrze zwodociągowany – na poziomie 95,2 % korzystających w stosunku do ogółu ludności. Najmniejsza wartość w tej kwestii występuje w gminie Horyniec-Zdrój – Zdrój: 82,6 %, natomiast gmina Wielkie Oczy znajduje się na piątym miejscu w powiecie, a z sieci wodociągowej korzysta 95,3 % ludności.

**Wykres 11 Korzystający z sieci wodociągowej w % ogółu ludności w gminach powiatu lubaczowskiego**



Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Cena wody pobranej z gminnej sieci wodociągowej w 2020 r. wynosiła 2,94 zł netto za jeden 1m<sup>3</sup>. Jakość wód podziemnych kontrolowana jest w ramach sieci krajowej monitoringu przez Państwowy Instytut Geologiczny. Zadaniem sieci jest stała kontrola jakości wód podziemnych we wszystkich poziomach użytkowania. Ochrona jakości wód z ujęć wód podziemnych jest realizowana poprzez ustanowienie i przestrzeganie zakazów w strefach ochronnych,





## Strategia Rozwoju Gminy Wielkie Oczy na lata 2021-2030

ich właściwe zagospodarowanie oraz prowadzenie monitoringu i nadzoru urządzeń oraz sieci wodnych.

### **Sieć kanalizacyjna**

Głównymi źródłami zanieczyszczenia wód powierzchniowych są ścieki komunalne i przemysłowe. Znaczący wpływ mają również spływy powierzchniowe, szczególnie z terenów stanowiących grunty orne.

Gmina Wielkie Oczy nie posiada kanalizacji ogólnospławnej ani oczyszczalni ścieków. Odprowadzanie zanieczyszczeń odbywa się za pomocą zbiorników bezodpływowych. Jak wynika z informacji Głównego Urzędu Statystycznego takich zbiorników zlokalizowanych na terenie gminy na rok 2020 było 762. W ostatnich latach coraz bardziej popularne są przydomowe oczyszczalnie ścieków, na terenie gminy Wielkie Oczy według danych GUS w 2020 roku takich instalacji było 63 sztuki. Potrzeba skanalizowania tego obszaru jest konieczna bowiem dotychczasowy sposób odprowadzania ścieków bardzo niekorzystnie wpływa na środowisko naturalne. Zanieczyszczenia nie są neutralizowane w oczyszczalni ścieków lecz wylewana na pola i do okolicznych rowów. Takie rozwiązanie ma katastrofalny wpływ na stan wód gruntowych oraz cieków wodnych.

### **Sieć gazowa**

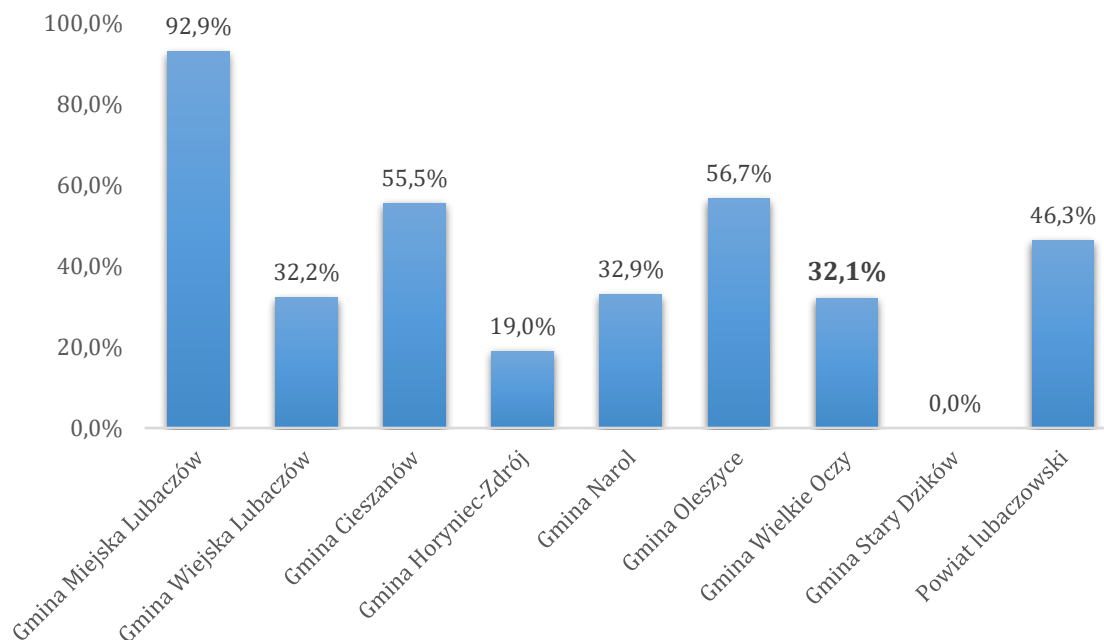
Gaz ziemny staje się najwygodniejszym nośnikiem energii dla ludzkości. Jego zalety powodują, że od wielu lat trwa na świecie dynamiczny rozwój gazownictwa. Decydują o tym także względy ekonomiczne i ekologiczne (surowiec ten jest najbardziej przyjazny dla środowiska naturalnego).

W gminie Wielkie Oczy występuje niski poziom gazyfikacji, kształtujący się według danych GUS z 2020 r. na poziomie 32,1 %. Dla porównania, poziom gazyfikacji w powiecie lubaczowskim jest na poziomie 46,3 %, natomiast całego województwa podkarpackiego – 74,1 %. Korzystających z sieci gazowej w % ogółu mieszkańców w podziale na poszczególne gminy powiatu lubaczowskiego na koniec 2020 roku, przedstawia poniższa tabela.



## Strategia Rozwoju Gminy Wielkie Oczy na lata 2021-2030

**Wykres 12 Korzystający z sieci gazowej w % ogółu ludności w gminach powiatu lubaczowskiego**



Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Jak wynika z przedstawionych powyżej danych, gmina Wielkie Oczy znajduje się na szóstym miejscu w powiecie, pod względem ilości osób korzystających z sieci gazowej. Dane, dotyczące sieci gazowej na terenie gminy przedstawia poniższa tabela.

**Tabela 26 Wybrane dane dotyczące instalacji gazowej w gminie Wielkie Oczy**

Wyszczególnienie	Jednostka miary	2016	2019
Długość czynnej sieci gazowej	m	38 743	40 321
Długość czynnej sieci rozdzielczej	m	38 743	40 321
Czynne przyłącza do budynków ogółem	szt.	513	581
- w tym do budynków mieszkalnych	szt.	490	558
Liczba odbiorców gazu	gosp.	318	341
Odbiorcy gazu ogrzewający mieszkania gazem	gosp.	130	151
Ludność korzystająca z sieci gazowej	osoba	1 186	1 214



## Strategia Rozwoju Gminy Wielkie Oczy na lata 2021-2030

Zużycie gazu	MWh	1 1003	1 295,2
Zużycie gazu na ogrzewanie mieszkań	MWh	673,3	831,8

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

### **Gospodarka odpadami**

W wyniku nowelizacji ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach, od dnia 1 lipca 2013 r. zaczęły obowiązywać nowe zasady odbioru odpadów, które obejmują mieszkańców wszystkich gmin, a więc również i gminę Wielkie Oczy. Przyjęcie takiego rozwiązania przyczyniło się do zwiększenia odbioru odpadów trafiających do instalacji odzysku, jak również do zaniku nielegalnie składowanych odpadów w miejscach niedozwolonych. Zgodnie z nowymi regulacjami, gmina stała się odpowiedzialna za zorganizowanie ich odbioru, transportu i zagospodarowania.

Na terenie gminy Wielkie Oczy powstaje dzięki środkom Funduszu Przeciwdziałania COVID – 19 dla jednostek samorządu terytorialnego stacjonarny punkt selektywnej zbiórki odpadów, planowany termin zakończenia zadania planowany jest na listopad 2022 roku. Na terenie gminy Wielkie Oczy nie ma infrastruktury technicznej, typu składowisko odpadów i sortownia. Firmy świadczące usługi w zakresie gospodarki odpadami zostały wyłonione na podstawie przeprowadzonych postępowań o udzielenie zamówień publicznych, w trybie przetargów nieograniczonych.

Odbiorem i zagospodarowaniem odpadów komunalnych z terenu gminy od właścicieli nieruchomości, na których zamieszkują mieszkańcy oraz nieruchomości niezamieszkałych, w 2020 r. zajmowała się firma Dariusz Gałan „ECLER” Wywóz Nieczystości, Łaszczówka ul. Promienna 19, 22-600 Tomaszów Lubelski. Odpady z terenu gminy odbierane są według ustalonego harmonogramu.

Stawki opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi w 2020 r. wynosiły 23,00 zł od jednej osoby na miesiąc jeśli w gospodarstwie domowym były jedna lub dwie osoby, 18 zł od jednej osoby jeśli w gospodarstwie były 3 lub więcej osób jeżeli odpady były zbierane w sposób selektywny oraz 46 zł, jeżeli właściciel nieruchomości nie dopełniał obowiązku selektywnego zbierania odpadów w gospodarstwie jedno lub dwu osobowym, 36 osób jeśli gospodarstwo było 3 lub więcej osobowe.

W 2020 roku z terenu gminy Wielkie Oczy odebrano 269,98 Mg odpadów zmieszanych (61,8 % odpadów ogółem) oraz 167,14 Mg odpadów selektywnych (38,2 %). W porównaniu do roku poprzedniego ilość odpadów zmieszanych zmniejszyła się o 91,01 Mg natomiast o 7,37 Mg zwiększyła się ilość odpadów zbieranych selektywnie, co świadczyć może o uszczelnieniu systemu i jego prawidłowym funkcjonowaniu. Wskazane dane zostały przedstawione w poniższej tabeli oraz wykresie.



Tabela 27 Wykaz odebranych odpadów komunalnych na terenie gminy

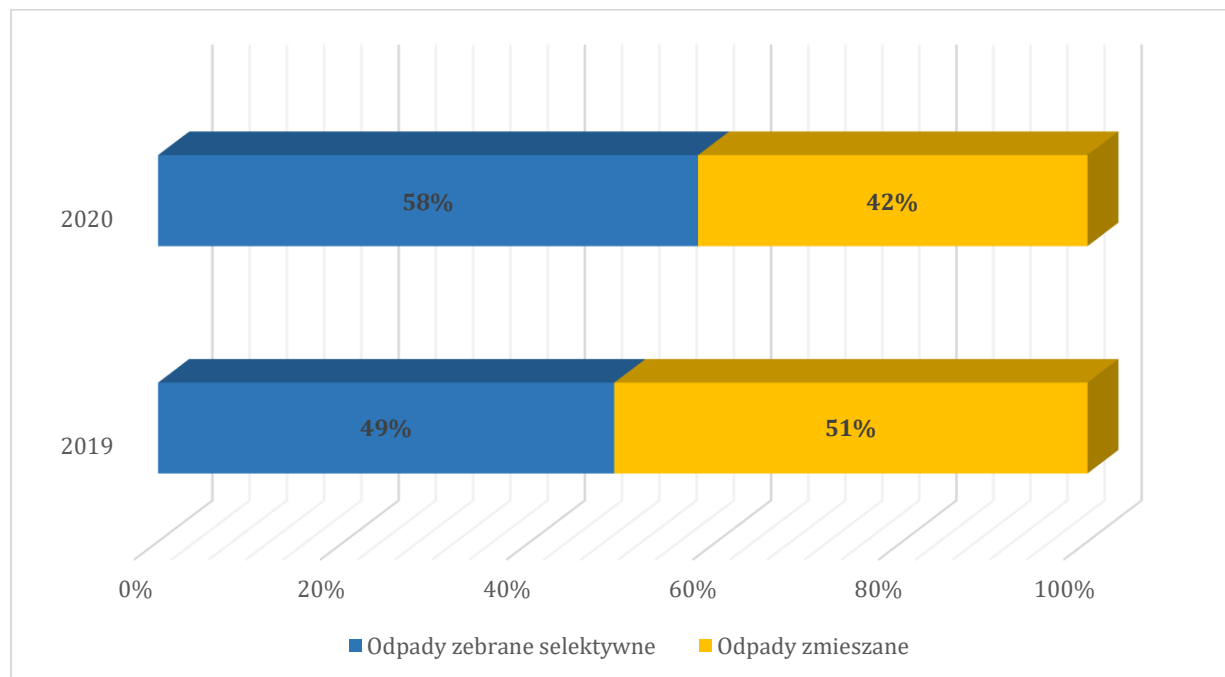
Rodzaj odpadów	Masa odebranych odpadów (w Mg)	
	2019	2020
Zmieszane odpady komunalne	368,36	269,98
Opakowania z tworzyw sztucznych	30,90	3,76
Zmieszane odpady opakowaniowe	0,00	40,46
Opakowania z papieru i tektury	9,22	12,04
Metale	8,55	0,8
Opakowania ze szkła	50,43	59,98
Opady wielogabarytowe	47,02	36,24
Zużyte urządzenia elektryczne i elektroniczne	9,75	7,17
Odpady ulegające biodegradacji	0,00	5,00
Opakowania wielomateriałowe	3,90	0,18
Pozostałe	0,00	1,51
<b>Razem</b>	<b>528,13</b>	<b>437,12</b>

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Relację odpadów zmieszanych oraz odpadów zebranych w sposób selektywny w roku 2019 oraz 2020 przedstawia poniższy wykres.



**Wykres 13 Odebrane zmieszane odpady komunalne oraz odpady zebrane w sposób selektywny z terenu gminy Wielkie Oczy w latach 2019-2020 w %**



Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

### 3.14. Gospodarka finansowa

Polityka finansowa gminy Wielkie Oczy, realizowana jest w oparciu o uchwałę budżetową, uchwalaną corocznie przez Radę Gminy Wielkie Oczy. Dochody i wydatki gminy na przestrzeni lat 2016-2020 przedstawione są w poniższej tabeli

**Tabela 28 Realizacja budżetu Gminy Wielkie Oczy na przestrzeni lat 2016-2020**

Rodzaj	2016	2017	2018	2019	2020
Dochody	14 511 012,56	17 800 868,69	19 775 325,32	18 973 678,36	22 921 655,58
Wydatki	14 423 881,60	19 976 463,53	20 214 756,27	18 971 272,19	20 712 152,59
Nadwyżka/ deficyt	+ 87 130,96	- 2 175 594,84	-439 430,95	+ 2 406,17	+2 209 502,99

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

W 2020 roku z wykonanych na kwotę 22 921 655,58 zł dochodów znaczącą większość, bo aż 20 133 813,98 zł, czyli 87,84 % stanowiły dochody bieżące. Z kolei pozostałą część dochodów w kwocie 2 787 841,60 zł, tj. 12,16 % stanowiły dochody majątkowe.

Głównym źródłem dochodów w 2020 r. były:

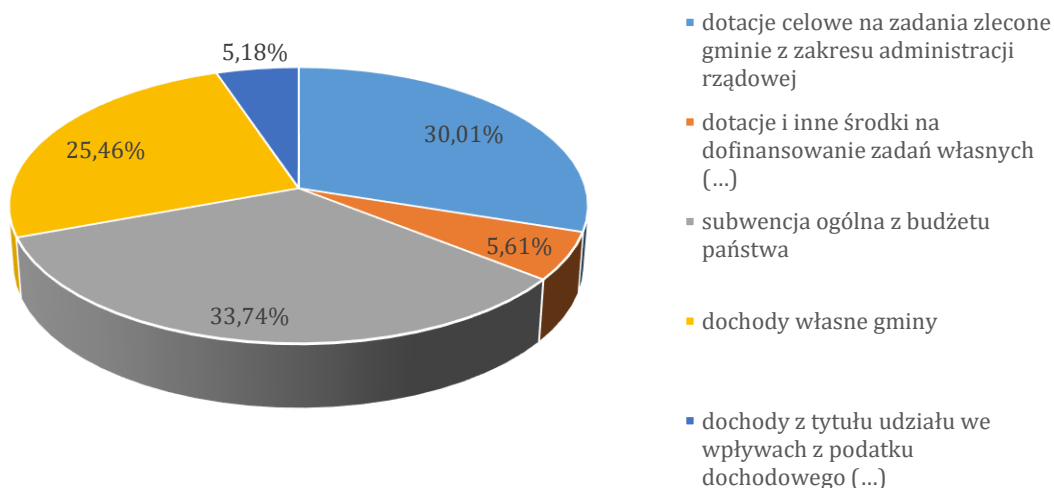
- dotacje celowe na zadania zlecone gminie z zakresu administracji rządowej – 6 880 670,67 zł – 30,01 % dochodów ogółem;



## Strategia Rozwoju Gminy Wielkie Oczy na lata 2021-2030

- dotacje i inne środki na dofinansowanie zadań własnych bieżących i inwestycyjnych gminy z budżetu państwa, środków europejskich oraz pozyskane z innych źródeł – 1 284 139,52 zł – 5,61 % dochodów ogółem;
- subwencja ogólna z budżetu państwa – 7 733 614,00 zł – 33,74 % dochodów ogółem;
- dochody własne gminy – 5 837 781,38 zł – 25,46 %;
- dochody z tytułu udziału we wpływach z podatku dochodowego od osób fizycznych (PIT) i osób prawnych (CIT) – 1 185 450,01 zł – 5,18 % dochodów ogółem;

Wykres 14 Źródła dochodów i ich udział w dochodach ogółem



Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

W porównaniu do roku 2019, dochody w 2020 roku wzrosły o 3 317 977,22 zł, a główną tego przyczyną był wzrost poszczególnych źródeł dochodów, co zostało przedstawione w poniższej tabeli.

Tabela 29 Źródła dochodów gminy Wielkie Oczy w roku 2019 oraz 2020

Źródła dochodów	2019	2020	Wzrost/spadek w %
Dochody z tytułu dotacji celowych na zadania zlecone gminie z zakresu administracji rządowej	5 991 044,33 zł	6 880 670,67 zł	+ 12,92



### Strategia Rozwoju Gminy Wielkie Oczy na lata 2021-2030

<b>Dochody z tytułu dotacji i innych środków na dofinansowanie zadań własnych bieżących i inwestycyjnych gminy z budżetu państwa, środków europejskich oraz pozyskanych z innych źródeł</b>	519 682,87 zł	1 284 139,52 zł	+ 59,30
<b>Dochody z subwencji ogólnej</b>	7 393 793,00 zł	7 733 614,00 zł	+ 4,39
<b>Dochody własne</b>	3 763 933,21 zł	5 837 781,38 zł	+ 35,52
<b>Dochody z tytułu udziału we wpływach z podatku dochodowego od osób fizycznych i osób prawnych</b>	1 305 224,95 zł	1 185 450,01 zł	- 10,10

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

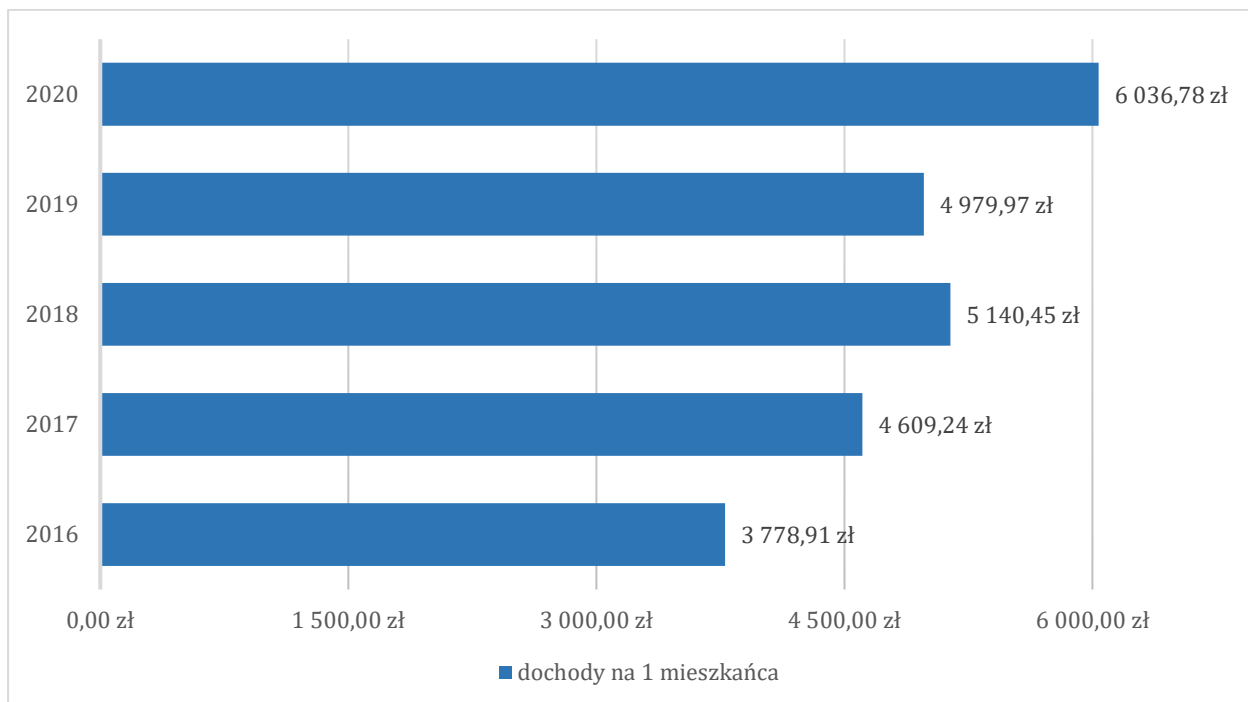
Jak wynika w powyższej tabeli, w 2020 roku w porównaniu do roku poprzedniego dochody zmniejszyły się jedynie z tytułu udziału we wpływach z podatku dochodowego od osób fizycznych i osób prawnych, był to dosyć duży spadek, który oscylował w granicach -10,10 %. W pozostałych źródłach, dochody uległy zwiększeniu, a największy wzrost nastąpił w dochodach tytułu dotacji i innych środków na dofinansowanie zadań własnych bieżących i inwestycyjnych gminy z budżetu państwa, środków europejskich oraz pozyskanych z innych źródeł (wzrost o 59,3 %).

W przeliczeniu na 1 mieszkańca, dochody w 2020 roku wynosiły 6 036,78 zł, przy czym w 2016 roku dochody te kształtowały się na poziomie 3 778,91 zł. Dochody budżetu gminy Wielkie Oczy w przeliczeniu na 1 mieszkańca na przestrzeni lat 2016-2020 oraz na tle pozostałych gmin powiatu lubaczowskiego w 2020 roku przedstawiają poniższe wykresy.



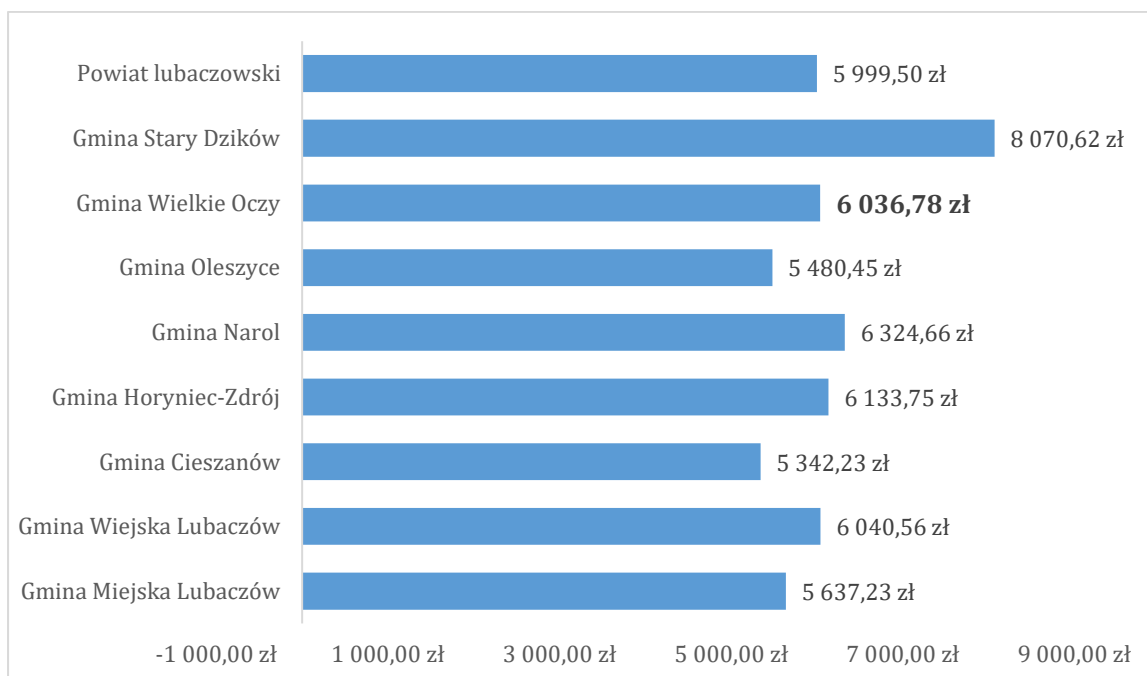
## Strategia Rozwoju Gminy Wielkie Oczy na lata 2021-2030

**Wykres 15 Dochody na 1 mieszkańca w gminie Wielkie Oczy na przestrzeni lat 2016-2020**



Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

**Wykres 16 Dochody na 1 mieszkańca w gminie Wielkie Oczy na tle pozostałych gmin powiatu lubaczowskiego w roku 2020**



Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

W ogólnej kwocie 20 712 152,59 zł, wydatkowanych w 2020 roku z budżetu gminy Wielkie Oczy, kwotę 18 097 724,39 zł, czyli 87,37 % stanowiły wydatki bieżące. Pozostałą kwotę, tj.





## Strategia Rozwoju Gminy Wielkie Oczy na lata 2021-2030

2 614 428,20 zł (12,63 %) stanowiły wydatki majątkowe (inwestycyjne). Relacja dochodów bieżących do wydatków bieżących na koniec 2020 r. wyniosła +2 036 089,59 zł.

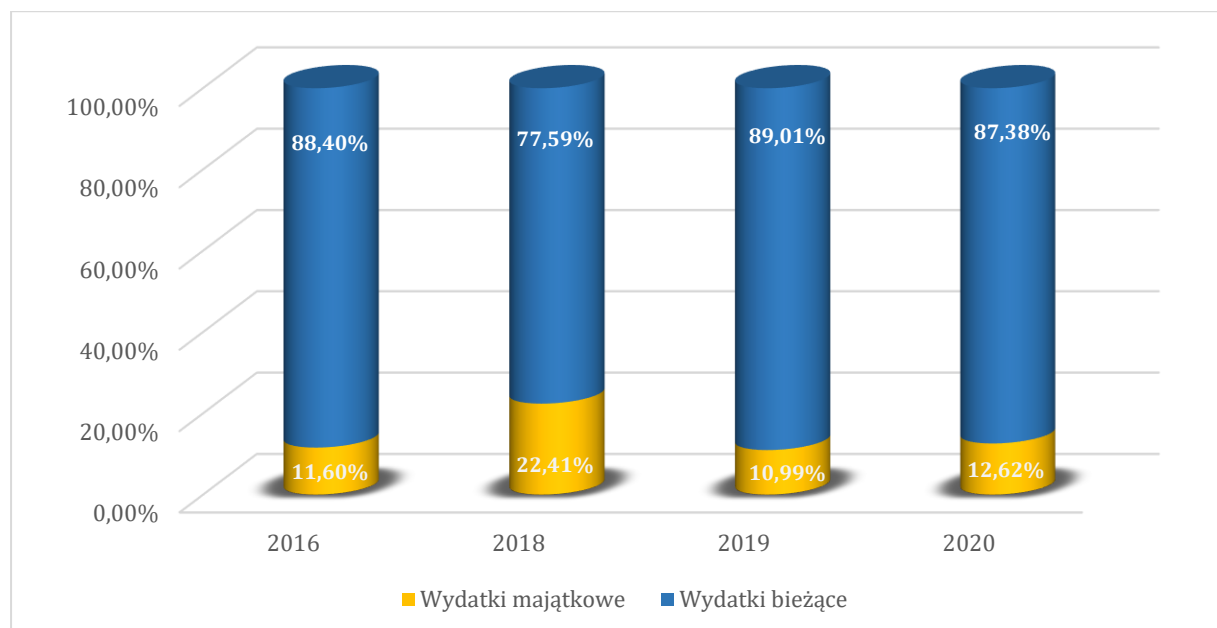
Poziom wydatków majątkowych (inwestycyjnych) i ich udział w całkowitych wydatkach budżetowych w latach 2016-2018 wykazywał tendencje wzrostową, natomiast od roku 2019 zaczął następować spadek tego udziału. Dane dotyczące poziomu wydatków majątkowych (inwestycyjnych) w latach 2016-2020, przedstawiają poniższa tabela oraz wykres.

**Tabela 30 Udział wydatków majątkowych (inwestycyjnych) w wydatkach budżetowych na przestrzeni lat 2016-2020**

Rok	Wydatki ogółem (w zł)	Wydatki majątkowe (w zł)	Udział inwestycji w wydatkach ogółem (w %)
2016	14 423 881,60	1 674 041,83	11,60
2017	19 976 463,53	5 281 142,50	26,44
2018	20 124 756,27	4 509 510,12	22,41
2019	18 971 272,19	2 086 177,01	10,99
2020	20 712 152,59	2 614 428,20	12,62

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

**Wykres 17 Udział wydatków bieżących oraz majątkowych (inwestycyjnych) w wydatkach ogółem na przestrzeni lat 2016-2020**



Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL



## Strategia Rozwoju Gminy Wielkie Oczy na lata 2021-2030

W budżecie wykonanym w 2020 roku, największe środki wydatkowano na świadczenia związane z realizacją rządowego programu „Rodzina 500 plus”, wspieranie rodziny, a także na oświatę i wychowanie. Łącznie na te cele przeznaczono 12 026 831,87 zł, tj. 58,06 % ogółu wydatków.

Wydatki budżetowe poniesione w roku 2016 oraz 2020 wg działów klasyfikacji budżetowej przedstawia poniższa tabela.

**Tabela 31 Wydatki gminy Wielkie Oczy w roku 2016 i 2020**

Dział	Nazwa działu	Wykonanie w zł	
		2016	2020
010	Rolnictwo i łowiectwo	274 668,84	348 801,41
020	Leśnictwo	123 950,96	127 260,37
400	Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę	145 782,20	2 032 535,33
600	Transport i łączność	912 903,09	577 726,03
630	Turystyka	0,00	25 340,56
700	Gospodarka mieszkaniowa	310 148,31	534 382,52
710	Działalność usługowa	30 294,90	41 485,10
720	Informatyka	1500,00	0,00
750	Administracja publiczna	2 071 017,25	2 601 904,27
751	Urzędy naczelnych organów władzy państwowej, kontroli i ochrony prawa oraz sądownictwa	8 228,00	63 893,33
752	Obrona narodowa	0,00	0,00
754	Bezpieczeństwo publiczne o ochrona przeciwpożarowa	452 911,26	132 384,04
757	Obsługa długu publicznego	96 891,10	131 668,67
758	Różne rozliczenia	0,00	1 578,73



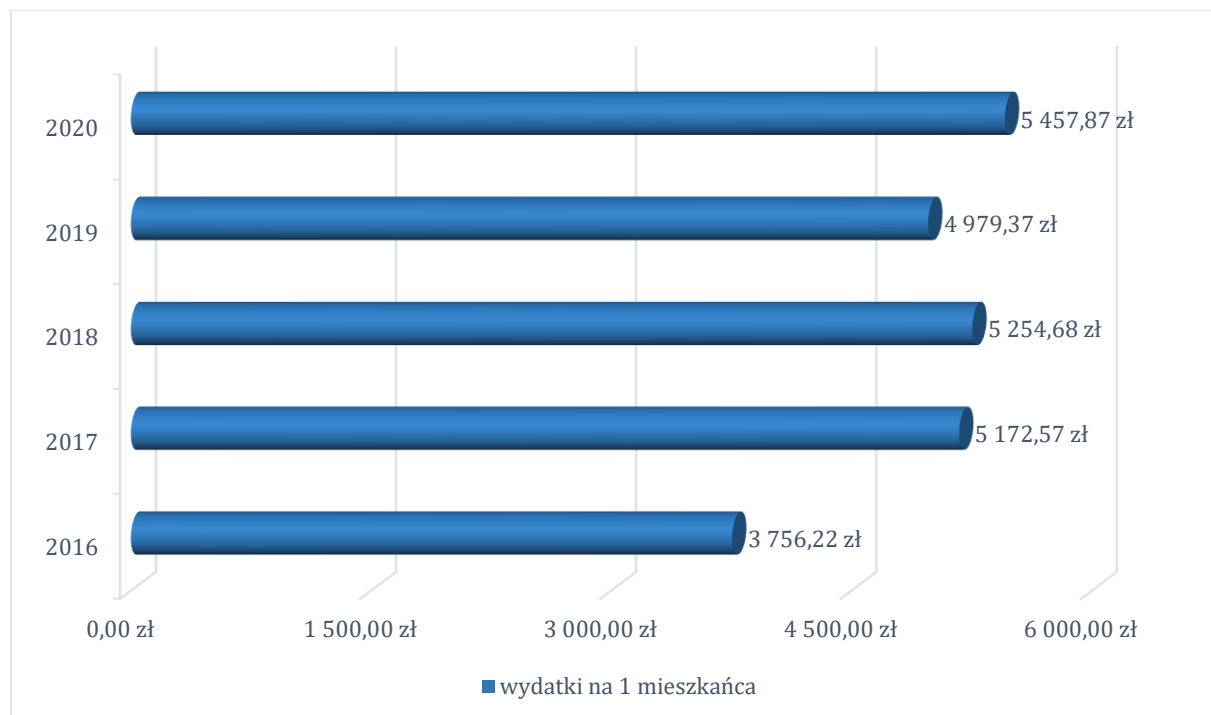
### Strategia Rozwoju Gminy Wielkie Oczy na lata 2021-2030

801	Oświata i wychowanie	4 293 045,51	5 567 599,81
851	Ochrona zdrowia	31 647,23	32 076,07
852	Pomoc społeczna	4 584 502,43	672 714,63
854	Edukacyjna opieka wychowawcza	63 936,51	44 678,67
855	Rodzina	0,00	6 459 232,06
900	Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	440 703,66	701 074,26
921	Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	422 947,53	428 629,68
926	Kultura fizyczna	158 802,82	187 187,06
<b>Ogółem wydatki</b>		<b>14 423 881,60</b>	<b>20 712 152,59</b>

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

W przeliczeniu na 1 mieszkańca, wydatki w 2020 roku wynosiły 5 454,87 zł, przy czym w 2016 roku dochody te kształtowały się na poziomie 3 756,22 zł. Wydatki budżetu gminy Wielkie Oczy w przeliczeniu na 1 mieszkańca na przestrzeni lat 2016-2020 oraz na tle pozostałych gmin powiatu lubaczowskiego w 2020 roku przedstawiają poniższe wykresy.

**Wykres 18 Wydatki na 1 mieszkańca w gminie Wielkie Oczy na przestrzeni lat 2016-2020**

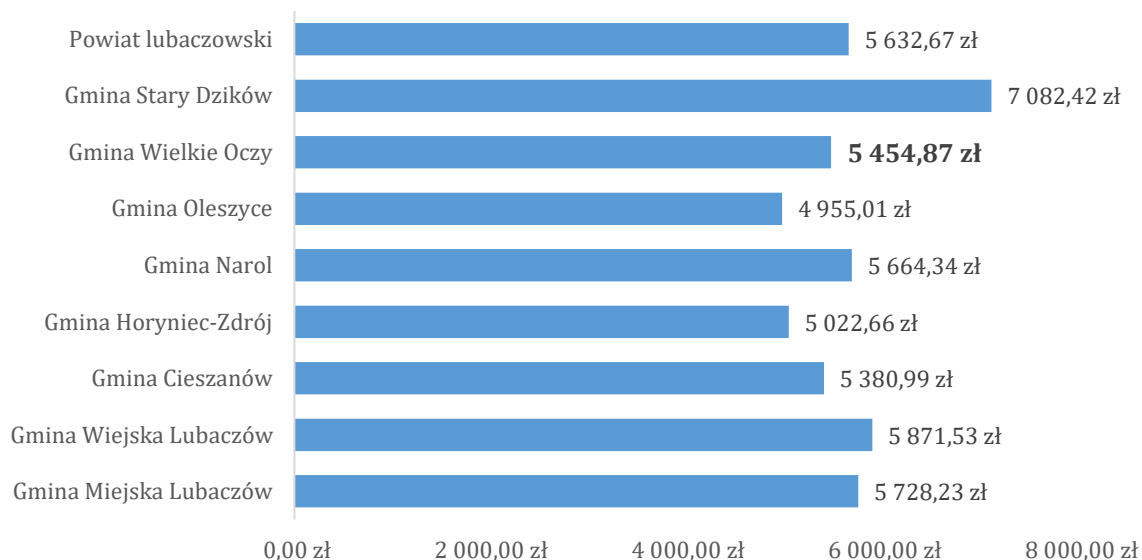


Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL



## Strategia Rozwoju Gminy Wielkie Oczy na lata 2021-2030

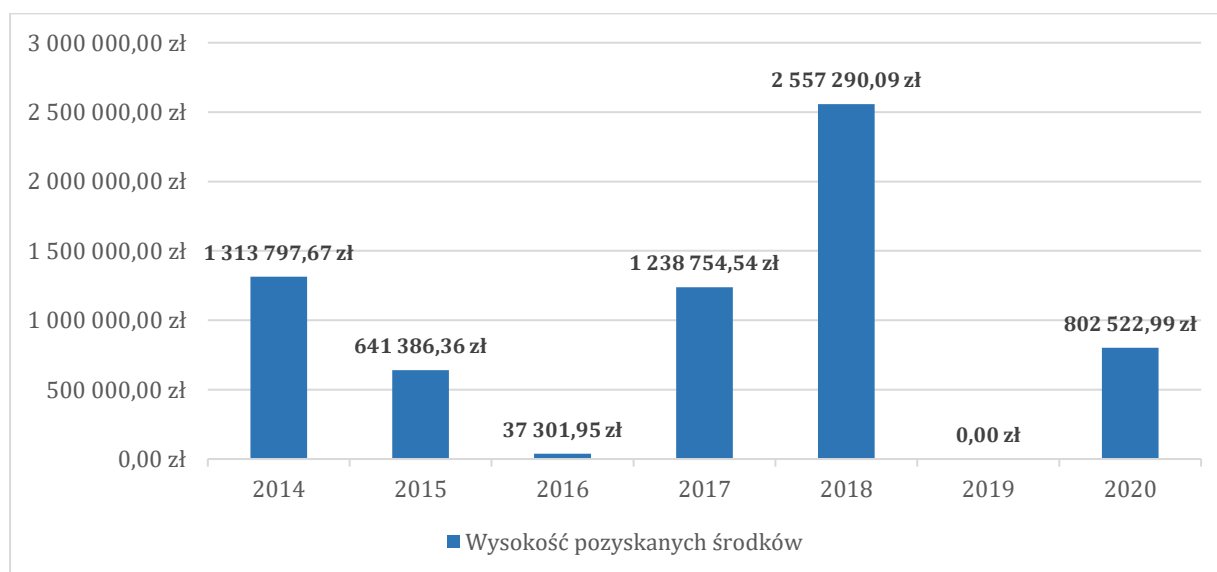
**Wykres 19 Wydatki na 1 mieszkańca w gminie Wielkie Oczy na tle pozostałych gmin powiatu lubaczowskiego w roku 2020**



Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Ważnym elementem budżetu gminy są zewnętrzne środki pozyskiwane z funduszy europejskich. Gmina Wielkie Oczy aktywnie działa w pozyskiwaniu tych środków, realizując różnego rodzaju programy oraz projekty, które są finansowane lub współfinansowane z funduszy strukturalnych i Funduszu Spójności Unii Europejskiej. Na przestrzeni lat 2014-2020 na realizację programów oraz projektów unijnych pozyskano łącznie 5 868 783,60 zł, co zostało przedstawione w poniższym wykresie.

**Wykres 20 Wysokość pozyskanych przez gminę Wielkie Oczy środków w ramach programów i projektów unijnych w latach 2014-2020**



Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL



### **3.15. Planowanie przestrzenne**

Kierunki rozwoju przestrzennego gminy Wielkie Oczy określa Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Wielkie Oczy przyjęte uchwałą Rady Gminy Nr 118/XXII/2001 z dnia 20 listopada 2001 r. Od tego momentu doszło do zmiany Studium: uchwałą Nr XL/41/2014 z dnia 28 października 2014 r.

Studium określa politykę przestrzenną gminy, lokalne zasady gospodarowania przestrzenią przy uwzględnieniu celów i kierunków polityki przestrzennej, określonych w koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju, strategii rozwoju województwa, planie zagospodarowania przestrzennego województwa i strategii rozwoju gminy. W tym zakresie fundamentalne znaczenie mają zasady ładu przestrzennego i zrównoważonego rozwoju.

Ład przestrzenny jest określany, jako ukształtowanie powierzchni, które tworzy harmonijną całość i uwzględnia w sposób uporządkowany wszelkie uwarunkowania i wymagania funkcjonalne, społeczno-gospodarcze, środowiskowe, kulturowe oraz kompozycyjno-estetyczne. Z kolei zrównoważony rozwój jest to rozwój społeczno-gospodarczy, w którym występuje proces integracji działań politycznych, społecznych i gospodarczych, mając na względzie zachowanie równowagi przyrodniczej oraz trwałości podstawowych procesów przyrodniczych, w celu zagwarantowania możliwości zaspokajania podstawowych potrzeb społeczności lub obywateli, zarówno w chwili obecnej jak i dla przyszłych pokoleń.

Studium jest sporządzane dla obszaru znajdującego się w granicach administracyjnych gminy oraz pełni trzy podstawowe funkcje:

- 1) stanowi akt polityki przestrzennej gminy, określający strategię rozwoju przestrzennego;
- 2) wpływa na zasady kształtowania przestrzeni, określone w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego, koordynując ich ustalenia;
- 3) może stanowić ofertę dla przyszłych inwestorów, będąc jednym z ważniejszych elementów programu rozwoju gminy.

W celu kształtowania zabudowy oraz wskaźników zagospodarowania terenu tworzone są miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego na działkach gminnych i prywatnych, umożliwiające przyjęcie wieloletniego kierunku działań standaryzujących ład i porządek przestrzenny oraz stwarzające możliwość zrównoważonego rozwoju podstawowej infrastruktury komunalnej i społecznej oraz sprawniejszego zasiedlania obszarów gminy. Obligatoryjnie realizowane są programy i projekty zmierzające do harmonizacji i kształtowania przestrzeni publicznej. Ustalenia planu miejscowego nie mogą być sprzeczne z polityką przestrzenną określoną w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy

Na terenie gminy Wielkie Oczy wprowadzono do tej pory miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego lecz ich zasięg nie jest powszechny, w związku z czym zagospodarowanie przestrzenne w dużej mierze jest realizowane poprzez wydawanie przewidzianych prawem decyzji o warunkach zabudowy lub decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego. W 2020 r. wydanych zostało 32 decyzji o warunkach zabudowy oraz



## Strategia Rozwoju Gminy Wielkie Oczy na lata 2021-2030

9 decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego. Łącznie na przestrzeni lat 2016-2020, wydanych zostało 206 decyzji o warunkach zabudowy i 48 decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego. Dane dotyczące wydawanych decyzji na przestrzeni lat 2016-2020 przedstawia poniższa tabela.

**Tabela 32 Liczba wydanych decyzji o warunkach zabudowy i decyzji o ustaleniu lokalizacji celu publicznego na przestrzeni lat 2016-2020**

Rodzaj decyzji	2016	2017	2018	2019	2020
Decyzje o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego	6	7	13	11	9
Decyzje o warunkach zabudowy, w tym:	30	27	21	34	32
- decyzje dotyczące zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej	19	27	19	23	16
- decyzje dotyczące zabudowy usługowej	11	0	1	11	2
- decyzje dotyczące innej zabudowy	0	0	1	0	14

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL



4. Analiza trendów  
zewnętrznych  
najważniejsze  
problemy



## Strategia Rozwoju Gminy Wielkie Oczy na lata 2021-2030

Przeprowadzona diagnoza sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej jak również analiza SWOT pozwoliły na zebranie najważniejszych problemów/ barier rozwojowych Gminy Wielkie Oczy. Celem ich uporządkowania i usystematyzowania zebrano je w formie tabelarycznej oraz podzielono na obszary: społeczny, gospodarczy, przestrzenno-funkcjonalny oraz środowiskowy.

Obszar	Problemy
Społeczny	<ul style="list-style-type: none"><li>wysoka stopa bezrobocia,</li><li>wysoki odsetek osób korzystających z pomocy społecznej,</li><li>niekorzystne zmiany demograficzne, wynikające z niskiego przyrostu naturalnego, niekorzystnej struktury wiekowej (wg. ekonomicznych grup wieku), oraz ujemnego salda migracji,</li><li>wyludnianie się obszaru gminy,</li><li>niski poziom dostępu do usług.</li></ul>
Gospodarczy	<ul style="list-style-type: none"><li>niski poziom przedsiębiorczości na terenie gminy,</li><li>mała liczba zakładów pracy na terenie gminy,</li><li>niekorzystna struktura agrarna,</li><li>brak rozwiniętego przemysłu rolno-spożywczego i przetwórstwa,</li><li>zły lub niewystarczający stan infrastruktury drogowej,</li><li>nierozwinięty przemysł spędzania czasu wolnego.</li></ul>
Przestrzenno – funkcjonalny	<ul style="list-style-type: none"><li>braki w infrastrukturze technicznej, turystycznej i rekreacyjnej,</li><li>brak środków na realizację założeń Lokalnego Programu Rewitalizacji.</li></ul>
Środowiskowy	<ul style="list-style-type: none"><li>braki w zakresie infrastruktury wodno-kanalizacyjnej i zagospodarowania odpadów,</li><li>niska świadomość ekologiczna mieszkańców gminy.</li></ul>





## 5. Gmina w oczach mieszkańców

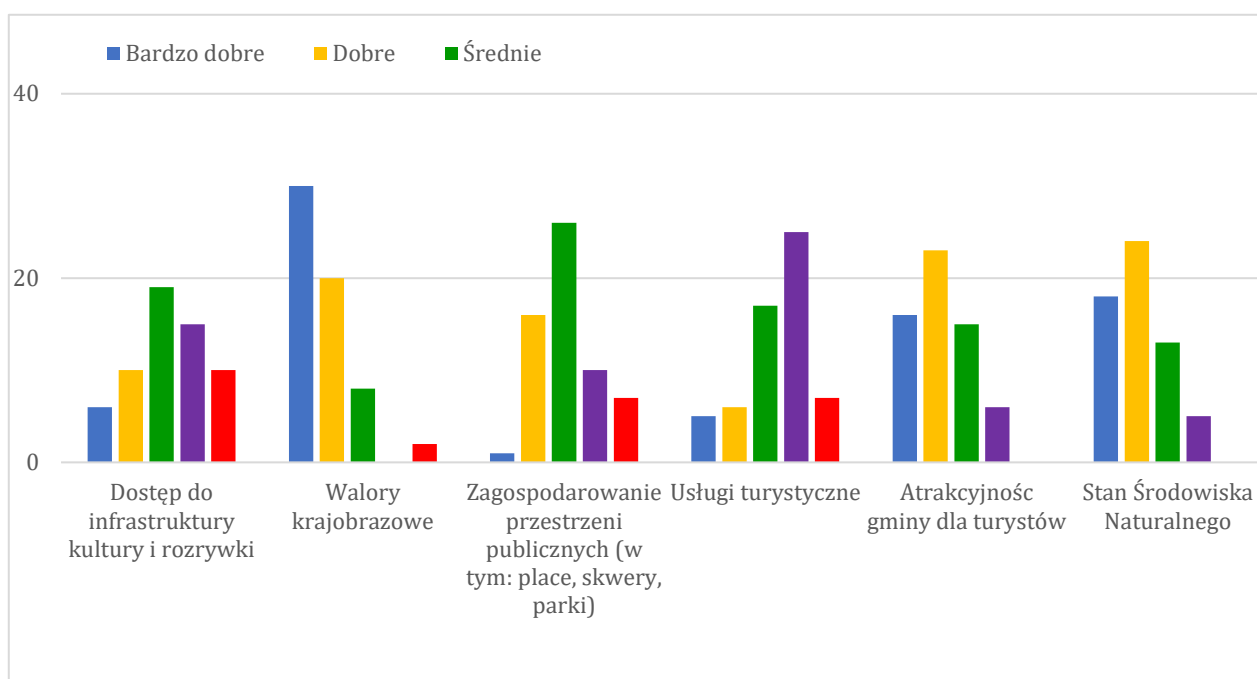


## Strategia Rozwoju Gminy Wielkie Oczy na lata 2021-2030

W sferze środowiska geograficznego zdecydowanie najlepiej ocenione zostały walory krajobrazowe - odpowiedzi „bardzo dobrze” udzieliło 50 % ankietowanych. Świadczy to o tym, iż mieszkańcy gminy Wielkie Oczy doceniają swoje położenie, przede wszystkim potencjał wynikający z krajobrazu i atrakcji turystycznych. Dużo pozytywnych ocen (ok. 70 %) uzyskał również stan środowiska naturalnego, który dzięki wszelkim staraniom gminy nie pogarsza się w znacznym stopniu.

Gorzej sytuacja przedstawia się w przypadku oceny pozostałych elementów sfery środowiska geograficznego. Najwięcej ocen negatywnych uzyskały usługi turystyczne oraz zagospodarowanie przestrzeni publicznej, natomiast niewiele mniej również atrakcyjność gminy dla turystów i dostęp do infrastruktury kultury i rozrywki, co pokazuje, iż konieczne będą działania samorządu w celu poprawy tych elementów.

**Wykres 21 Środowisko geograficzne – ocena sfery funkcjonalnej**



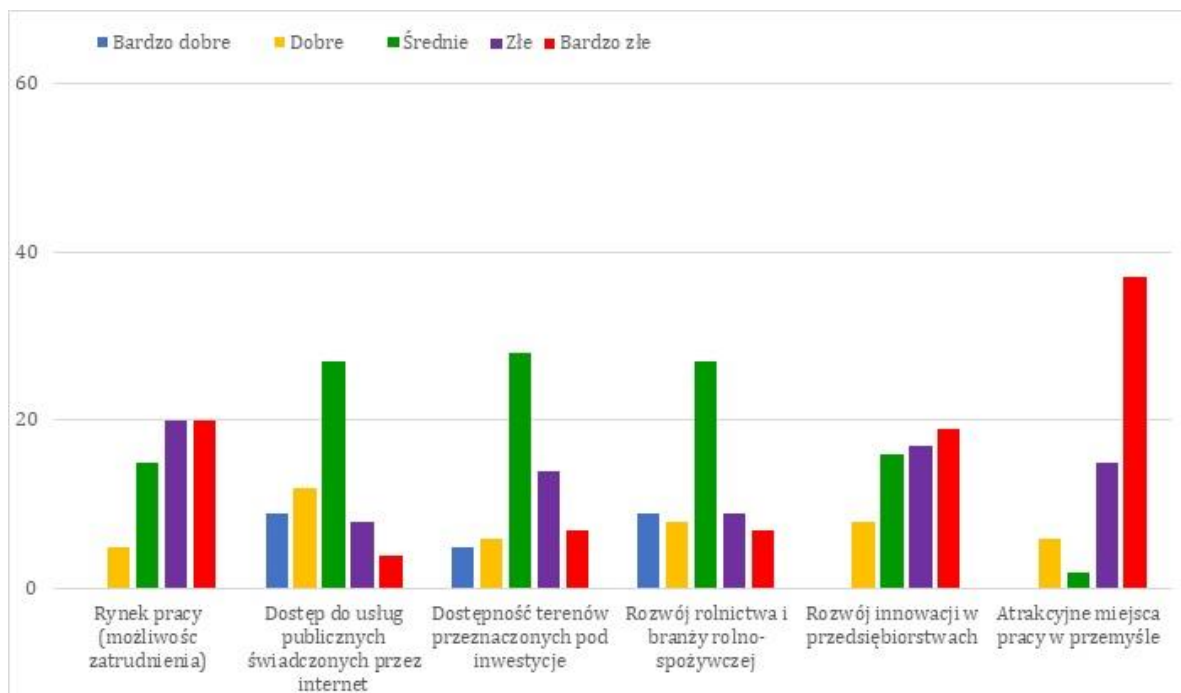
Źródło: Opracowanie własne na podstawie ankiet

### Gospodarka

W ocenie elementów gospodarczych w gminie Wielkie Oczy negatywne wartości przeważały w większym stopniu nad pozytywnymi. Mieszkańcy w szczególności negatywnie oceniają kwestie rynku pracy, w tym możliwości zatrudnienia oraz występowanie atrakcyjnych miejsc pracy w przemyśle. Niekorzystnie również wypada kwestia dostępności terenów inwestycyjnych oraz rozwoju rolnictwa i branży rolno-spożywczej. Pozytywne oceny przeważały natomiast jedynie w przypadku dostępu do usług publicznych świadczonych przez internet.



Wykres 22 Gospodarka – ocena sfery funkcjonalnej



Źródło: Opracowanie własne na podstawie ankiet

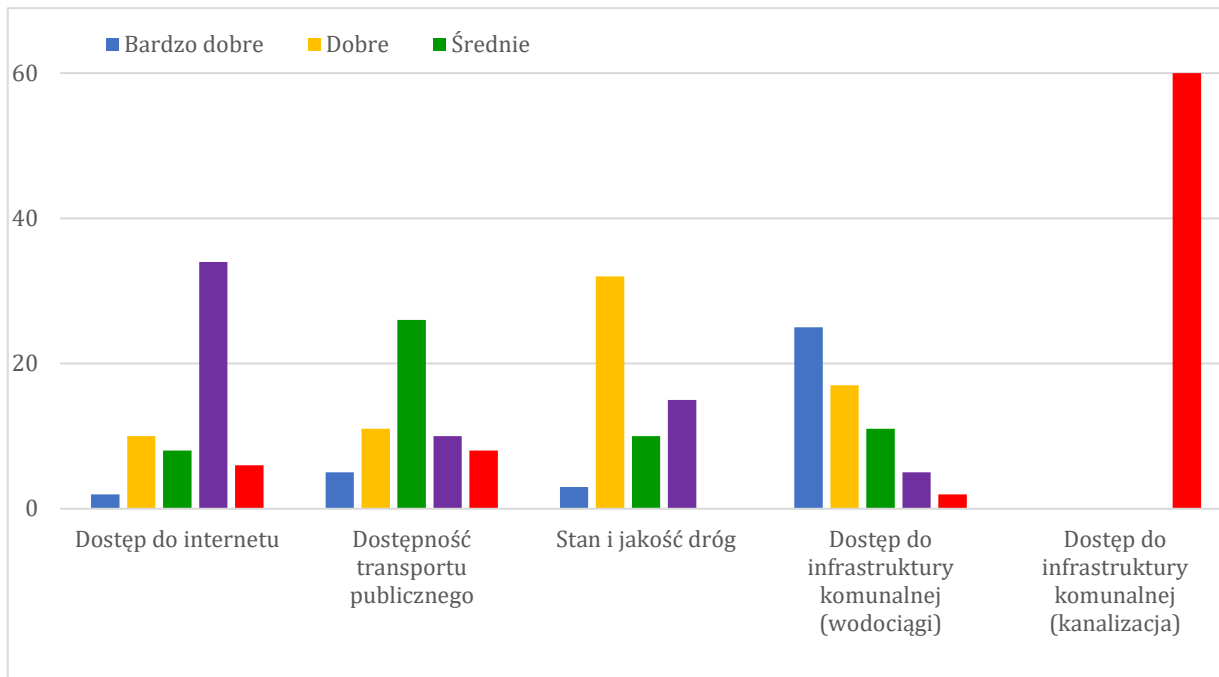
### Infrastruktura techniczna

Poniższy wykres ilustruje, że rozwój wybranych elementów infrastruktury technicznej jest bardzo zróżnicowany. Najlepsze oceny uzyskał dostęp do infrastruktury wodociągowej, a także stan i jakość dróg przebiegających przez teren gminy Wielkie Oczy. Ponad 50 % ankietowanych źle oceniło dostęp do internetu.

Najwięcej negatywnych ocen wystąpiło w przypadku infrastruktury kanalizacyjnej - 100%. Taka ocena wynika z braku sieci kanalizacji sanitarnej w całej gminie. Wszyscy ankietowani byli zgodni, iż w najbliższym czasie należy powziąć wszelkie starania do opracowania koncepcji wykonania sieci kanalizacji sanitarnej.



**Wykres 23 Infrastruktura techniczna – ocena sfery funkcjonalnej**



Źródło: Opracowanie własne na podstawie ankiet

**Infrastruktura społeczna**

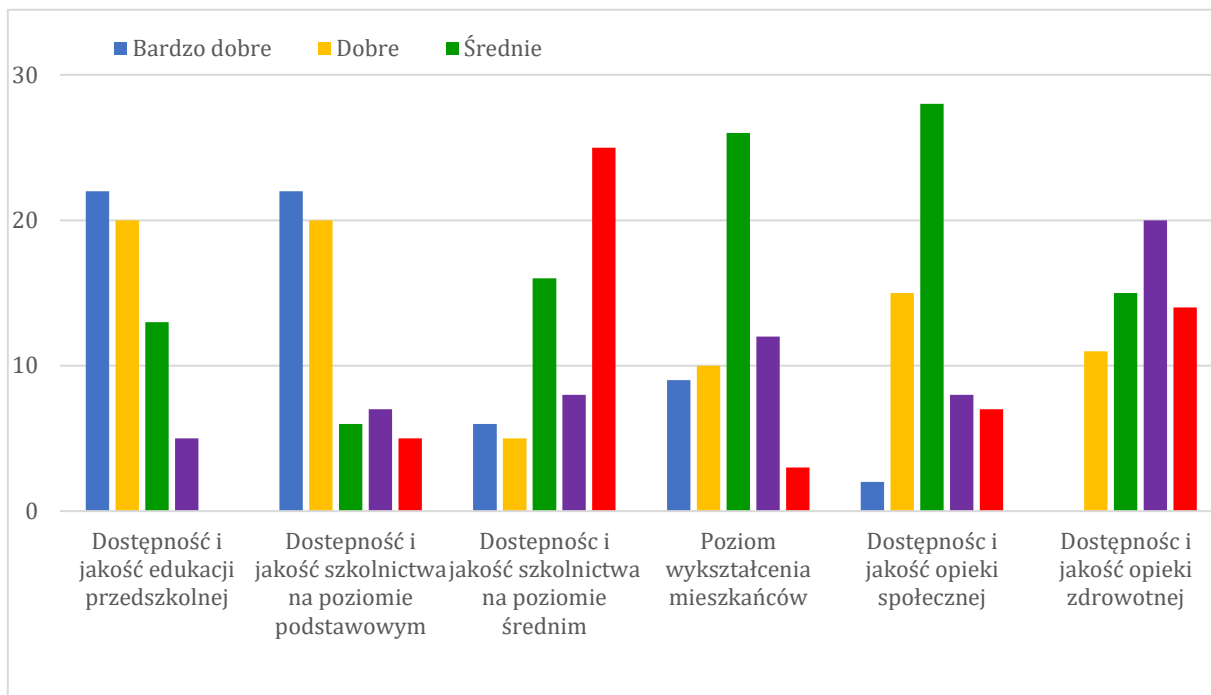
Infrastruktura społeczna stanowi podstawę do zaspokojenia potrzeb socjalnych i oświatowych. Najwyżej ocenionymi elementami w tej dziedzinie są edukacja przedszkolna oraz edukacja podstawowa, co w kontekście gminy Wielkie Oczy oznacza, że miejscowe placówki oświatowe dobrze spełniają swoją rolę i wypełniają postawione przed nimi zadania. Szkolnictwo na poziomie średnim na tle ww. rodzajów kształcenia wypada znacznie gorzej ze względu na to, że część uczniów korzysta z placówek oświatowych położonych w miastach Lubaczów, Jarosław oraz Przemyśl. Działalność edukacyjna społeczeństwa winna być traktowana, jako inwestycja w kapitał ludzki, gdyż wykształcone społeczeństwo odgrywa ważną rolę dla współczesnych procesów rozwojowych.

Źle oceniany jest również dostęp do opieki zdrowotnej (ok. 60 % negatywnych ocen), co potwierdza tendencję ogólnopolską. Społeczeństwo gminy Wielkie Oczy nie jest zaspokojone poprzez lokalną opiekę zdrowotną.

Ankietowani w większości dobrze oceniają dostęp i jakość do opieki społecznej oraz poziom wykształcenia mieszkańców.



Wykres 24 Infrastruktura społeczna – ocena sfery funkcjonalnej



Źródło: Opracowanie własne na podstawie ankiet

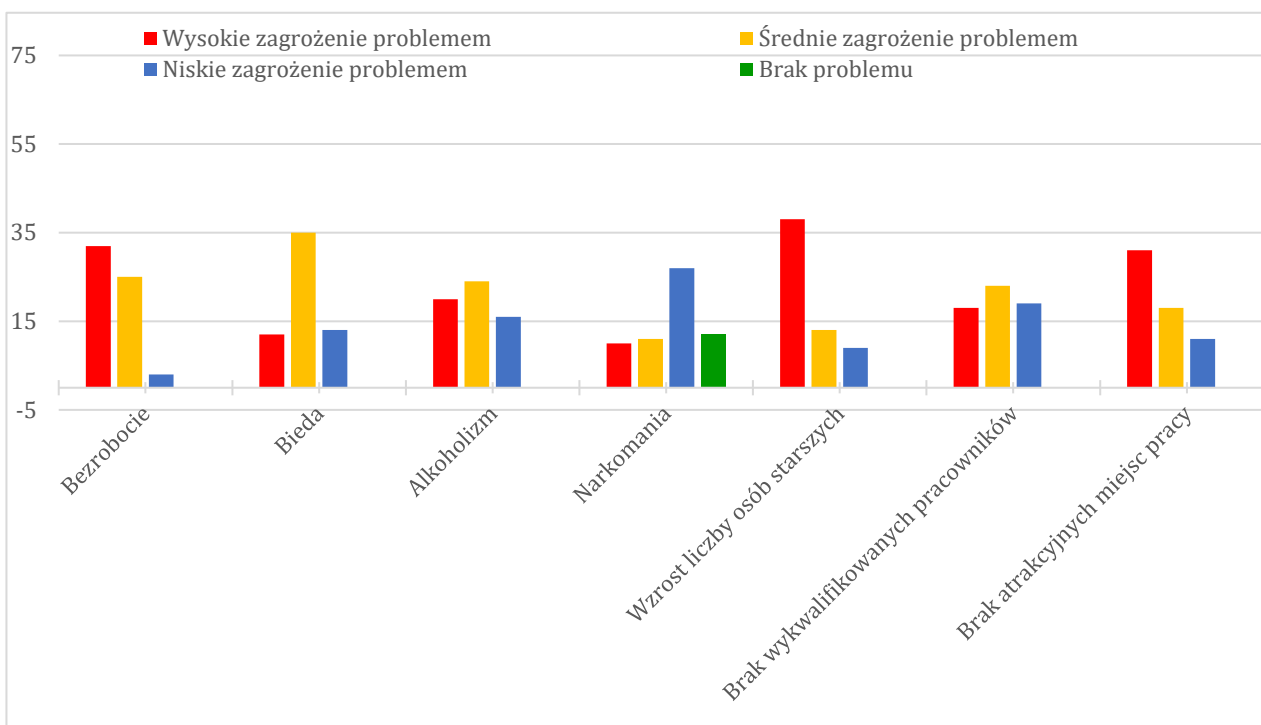
Poprzez problemy społeczne, społeczeństwo definiuje łamanie szczególnie cennych, w rozumieniu społeczeństwa, norm społecznych. Stanowią one przeszkodę dla efektywnego funkcjonowania społeczeństwa. W gminie Dzikowiec najistotniejszym problemem społecznym jest brak atrakcyjnych miejsc pracy, co zmusza mieszkańców do poszukiwania pracy w pobliskich miejscowościach, a nawet emigracją do większych miast. Brak pracy powoduje pogorszenie się warunków ekonomicznych rodzin, a wykonywanie zawodu w innej miejscowości staje się czasochłonne, przez co niejednokrotnie zaniedbywane są inne obowiązki (np. wychowawcze). Niemożność pozyskania pracy zawodowej powoduje zagrożenie materialne i łączy się z destabilizacją sytuacji ekonomicznej gospodarstw domowych, co może prowadzić do społecznego wykluczenia.

Jako wysokie zagrożenie problemem mieszkańcy wskazali również bezrobocie oraz wzrost liczby osób starszych. Starzejące się społeczeństwo jest bardzo istotnym problemem społecznym, występujących powszechnie w całym kraju i ma ogromny wpływ na przyrost naturalny, a w konsekwencji na liczbę ludności.



## Strategia Rozwoju Gminy Wielkie Oczy na lata 2021-2030

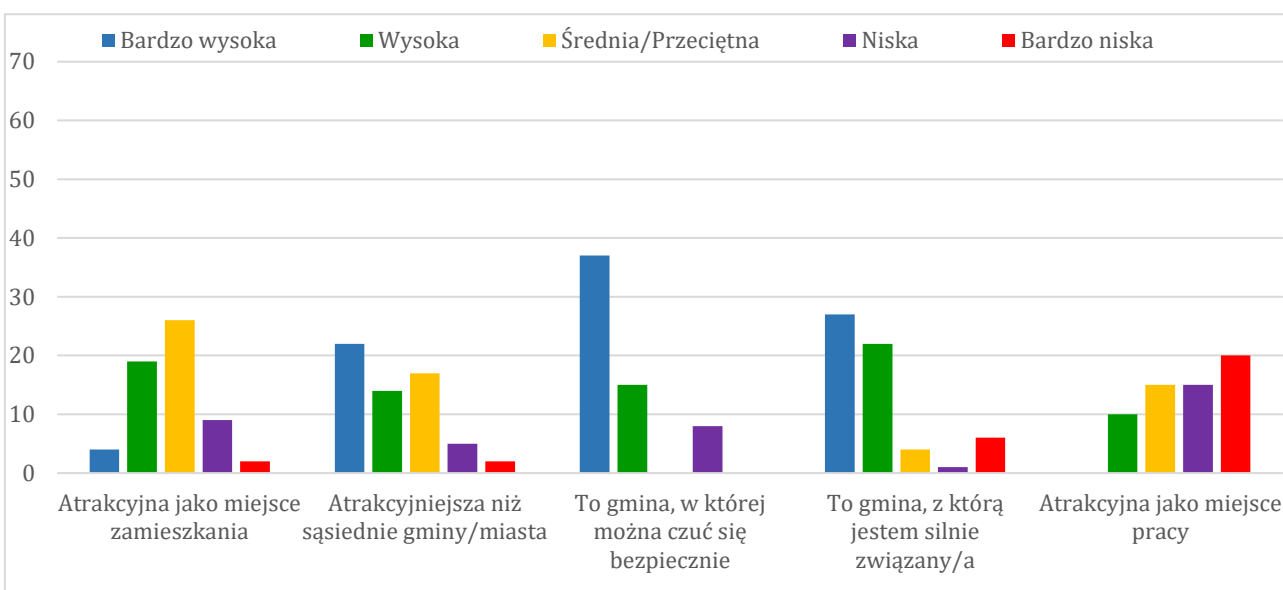
**Wykres 25 Wybrane problemy społeczne**



Źródło: Opracowanie własne na podstawie ankiet

Gmina Wielkie Oczy określona przez mieszkańców, jako gmina z którą są silnie związani, głównie przez to, że większa część społeczeństwa zamieszkuje jej teren od urodzenia, a także jako gmina w której można czuć się bezpiecznie. Nisko natomiast oceniana jest atrakcyjność gminy, jako miejsce pracy, ze względu na występujący problem w tej kwestii oraz jako miejsce do wypoczynku.

**Wykres 26 Ocena gminy Wielkie Oczy w wybranych kategoriach**



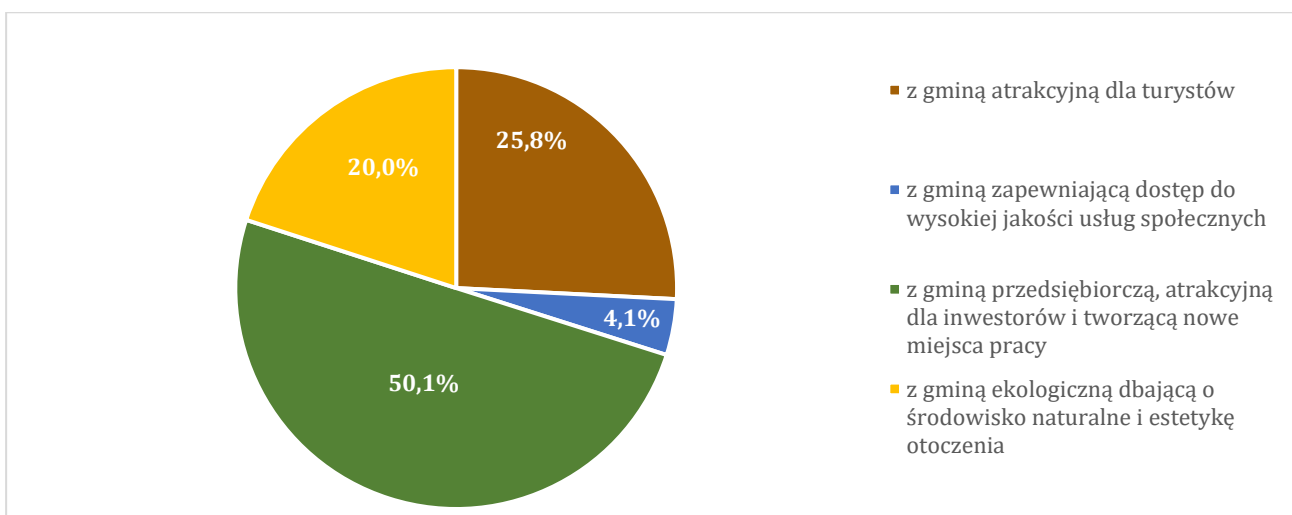
Źródło: Opracowanie własne na podstawie ankiet



## Strategia Rozwoju Gminy Wielkie Oczy na lata 2021-2030

Na pytanie, z czym chce się utożsamiać gminę w 2030 roku, zdania mieszkańców były podzielone. Największa część ankietowanych odpowiedziała, że z gminą przedsiębiorczą, atrakcyjną dla inwestorów i tworzącą nowe miejsca pracy. Zdecydowanie najmniej mieszkańców chce gminy zapewniającej dostęp do wysokiej jakości usług społecznych.

**Wykres 27 Tożsamość gminy Wielkie Oczy w 2030 roku**

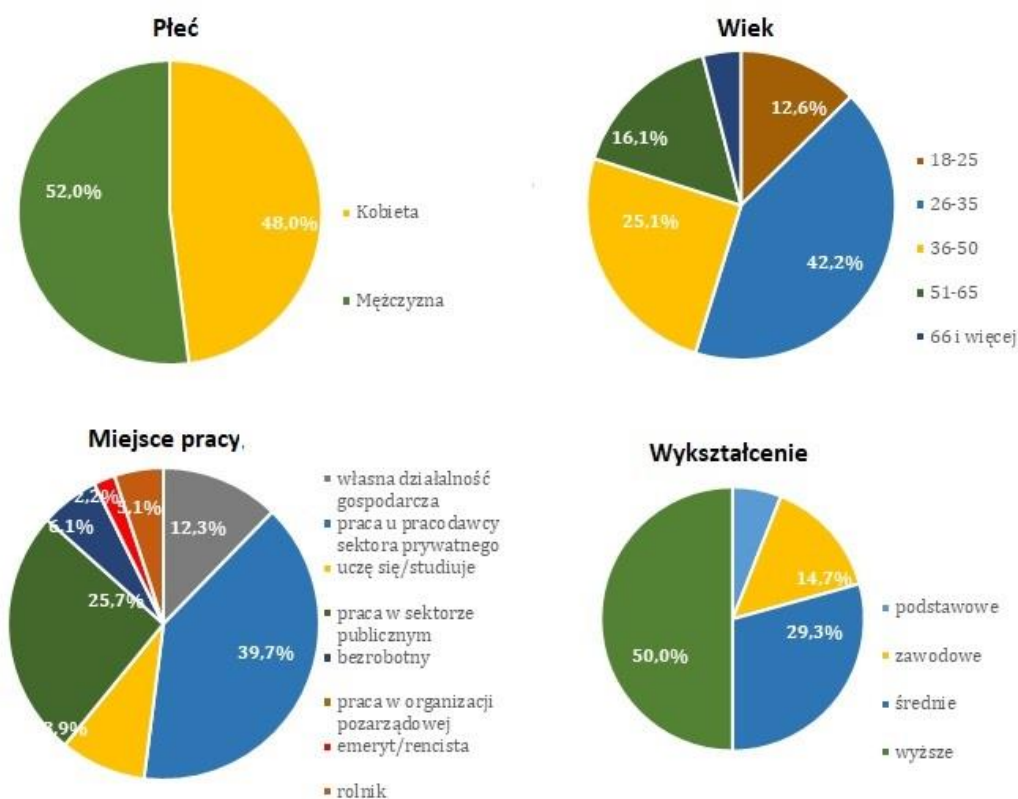


Źródło: Opracowanie własne na podstawie ankiet

W przeprowadzonym badaniu, ponad połowę ankietowanych stanowiły osoby w wieku od 26 do 50 lat, a z kolei prawie połowa posiadała wykształcenie wyższe. Najwięcej spośród ankietowanych pracuje u pracodawcy z sektora prywatnego. Znaczną część badanych (52 %) stanowili mężczyźni.



Wykres 28 Charakterystyka ankietowanych mieszkańców gminy Wielkie Oczy



Źródło: Opracowanie własne na podstawie ankiet





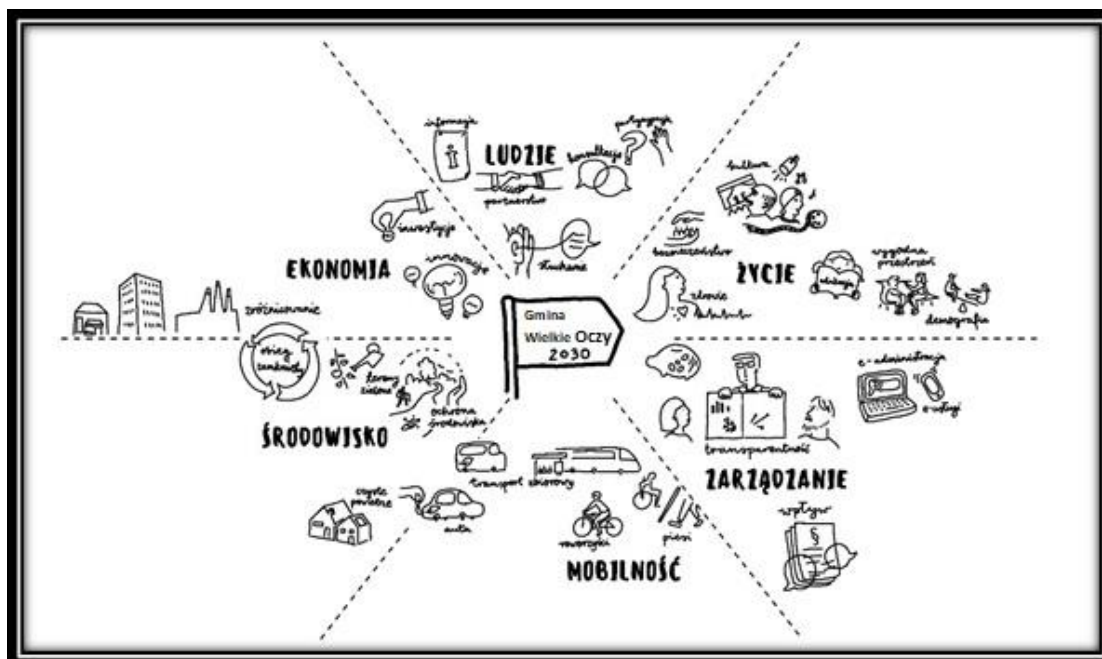
## 6. Wnioski z diagnozy - analiza SWOT



## Strategia Rozwoju Gminy Wielkie Oczy na lata 2021-2030

Analiza SWOT jest powszechnie wykorzystywana w jednostkach administracji publicznej jako narzędzie diagnozy strategicznej. Pozwala ono porównać silne i słabe strony jednostki, wynikające z otoczenia wewnętrznego, z szansami i zagrożeniami dla rozwoju - płynącymi z otoczenia zewnętrznego, a także określić ich wzajemne oddziaływanie. Analizy dokonano w oparciu o:

- 1) Wnioski z opisu charakterystyki gminy.
- 2) Dane liczbowe, opisowe i przestrzenne pozyskane z gminy oraz ze źródeł zewnętrznych.
- 3) Wyniki badań ankietowych przeprowadzonych w dniach od 21 października do 12 listopada 2021.
- 4) Spotkań strategicznych.





## Strategia Rozwoju Gminy Wielkie Oczy na lata 2021-2030

Wymiar społeczny	
MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"><li>wzrastająca liczba osób w wieku produkcyjnym,</li><li>efektywna realizacja aktywnych programów rynku pracy,<ul style="list-style-type: none"><li>poprawiająca się sytuacja ekonomiczna mieszkańców gminy,</li></ul></li><li>dobry dostęp do podstawowej opieki zdrowotnej,</li><li>wzrost liczby osób posiadających wyższe wykształcenie,</li><li>dostępność przestrzeni społecznych – duża liczba świetlic wiejskich,<ul style="list-style-type: none"><li>aktywność stowarzyszeń – w szczególności kół gospodyń wiejskich oraz ochotniczych straży pożarnych</li></ul></li></ul>	<ul style="list-style-type: none"><li>spadająca z roku na rok liczba mieszkańców,</li><li>utrzymujące się ujemne saldo migracji,<ul style="list-style-type: none"><li>odpływ ludzi młodych i wykształconych do większych ośrodków miejskich,</li><li>niekorzystna struktura demograficzna gminy (wzrastający odsetek osób w wieku poprodukcyjnym oraz malejący w wieku przedprodukcyjnym),</li></ul></li><li>znaczna liczba osób biernych zawodowo, niegotowych do podjęcia pracy – ukryte bezrobocie,</li><li>zmniejszająca się liczba dzieci i uczniów w placówkach oświatowych,<ul style="list-style-type: none"><li>ograniczony dostęp do specjalistycznej opieki zdrowotnej,</li><li>niski poziom dostosowania budynków użyteczności publicznej do potrzeb osób niepełnosprawnych i starszych,</li></ul></li><li>wzrost zjawiska uzależnienia wśród mieszkańców,</li><li>niewystarczająca oferta kulturalna dla dzieci i młodzieży,<ul style="list-style-type: none"><li>mała liczba wydarzeń i imprez kulturalnych na terenie gminy,</li><li>niezaspokajane potrzeby mieszkańców w zakresie publicznego transportu zbiorowego,</li></ul></li><li>niska aktywność osób dorosłych w zakresie kształcenia i doskonalenia zawodowego,<ul style="list-style-type: none"><li>brak żłobka,</li></ul></li><li>brak infrastruktury umożliwiającej rozwój.</li></ul>
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"><li>rozwój polityki senioralnej, w tym usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych,</li></ul>	<ul style="list-style-type: none"><li>pogłębiający się problem ujemnego przyrostu naturalnego oraz salda migracji,</li></ul>



## Strategia Rozwoju Gminy Wielkie Oczy na lata 2021-2030

<ul style="list-style-type: none"><li>• uregulowania i instrumenty sprzyjające funkcjonowaniu i promocji rodziny,</li><li>• spadek zjawiska wykluczenia społecznego,<ul style="list-style-type: none"><li>• wzrost integracji międzypokoleniowej,</li><li>• wzrastająca świadomość społeczeństwa w zakresie profilaktyki zdrowia oraz zdrowego trybu życia,</li></ul></li><li>• zwiększenie uczestnictwa w życiu publicznym,</li><li>• aktywizacja zawodowa mieszkańców</li><li>• rozwój organizacji społecznych,</li><li>• pozyskanie środków zewnętrznych na wspieranie działań w celu rozwoju kapitału społecznego.</li></ul>	<ul style="list-style-type: none"><li>• niepewna sytuacja na rynku pracy, powodująca wzrost stopy bezrobocia,<ul style="list-style-type: none"><li>• rosnące koszty budowy, modernizacji, remontów i utrzymania infrastruktury sportowej i rekreacyjnej,</li></ul></li><li>• zagrożenie izolacją i wykluczeniem społecznym osób starszych,</li><li>• wzrost problemów opiekuńczo-wychowawczych,</li><li>• niskie możliwości poprawy jakości życia na obszarach peryferyjnych.</li></ul>
<b>Wymiar gospodarczy</b>	
<b>MOCNE STRONY</b>	<b>SŁABE STRONY</b>
<ul style="list-style-type: none"><li>• konkurencyjność oparta na rolnictwie i produkcji żywności,</li><li>• miejscowe zasoby gazu i ropy naftowej.</li><li>• specyfikacja produkcji rolniczej,</li><li>• rozwój turystyki i rekreacji,</li><li>• przeważające użytki rolne w strukturze użytkowania ziemi – rozwinięte rolnictwo,</li></ul>	<ul style="list-style-type: none"><li>• mała liczba małych i średnich przedsiębiorstw,<ul style="list-style-type: none"><li>• brak dużych podmiotów gospodarczych, generujących wpływy do budżetu gminy z tytułu CIT,</li></ul></li><li>• brak wykwalifikowanej kadry oraz specjalistów,</li><li>• brak infrastruktury turystycznej – w szczególności bazy noclegowo-gastronomicznej,</li><li>• brak przemysłu przetwórczego.</li><li>• rozdrobnienie gospodarstw rolnych,</li><li>• oddalenie od głównych szlaków gospodarczych,</li><li>• brak zainteresowania ze strony zewnętrznych inwestorów.</li></ul>
<b>SZANSE</b>	<b>ZAGROŻENIA</b>
<ul style="list-style-type: none"><li>• atrakcyjne położenie gospodarcze – bliskość autostrady A4 i bardzo dobre połączenie komunikacyjne z miastem Rzeszowem i Ukrainą, poprzez przejście graniczne w Korczowej,</li><li>• korzystne warunki dla rozwoju turystyki i agroturystyki,</li></ul>	<ul style="list-style-type: none"><li>• niepewna sytuacja gospodarcza kraju i państw Unii Europejskiej, związana z globalnym regresem gospodarczym,<ul style="list-style-type: none"><li>• brak stabilności prawa – częste zmiany przepisów prawnych,</li><li>• niestabilna polityka państwa wobec rolnictwa i obszarów wiejskich,</li></ul></li></ul>



## Strategia Rozwoju Gminy Wielkie Oczy na lata 2021-2030

<ul style="list-style-type: none"><li>• rozwój usług turystycznych i gastronomicznych</li><li>• wzrost zaangażowania mieszkańców w rozwój turystyczny gminy,</li><li>• efektywne wykorzystanie walorów krajobrazowych i przyrodniczych w rozwoju turystyki,</li><li>• pozaprodukcyjne funkcje rolnictwa generujące nowe miejsca pracy,</li><li>• rozwój przetwórstwa rolnego i surowców miejscowego pochodzenia,</li><li>• specyfikacja produkcji rolniczej,</li><li>• efektywna promocja produktów regionalnych,</li><li>• możliwość pozyskania środków zewnętrznych na rozwój gospodarki oraz turystyki.</li></ul>	<ul style="list-style-type: none"><li>• przywiązanie do tradycyjnych form gospodarowania na wsi,<ul style="list-style-type: none"><li>• pogarszająca się sytuacja ekonomiczna w rolnictwie – ubożenie wsi,</li></ul></li><li>• ograniczone możliwości finansowania zadań inwestycyjnych przez gminę,</li><li>• wzrastające koszty utrzymania infrastruktury oświatowej, technicznej oraz sportowo-rekreacyjnej.</li><li>• wzrost cen środków produkcji rolniczej.</li></ul>
<b>Wymiar przestrzenno-środowiskowy</b>	
<b>MOCNE STRONY</b>	<b>SŁABE STRONY</b>
<ul style="list-style-type: none"><li>• walory krajobrazowe,</li><li>• zabytki architektury,</li><li>• zasoby wodne – rzeki Lubaczówka i Szkło oraz liczne potoki</li><li>• korzystne warunki klimatyczne</li><li>• czyste środowisko naturalne,<ul style="list-style-type: none"><li>• dobra jakość powietrza,</li></ul></li><li>• realizacja programów na rzecz ochrony środowiska,</li><li>• potencjał do wytwarzania energii ze źródeł odnawialnych,</li><li>• dostępność terenów inwestycyjnych.</li></ul>	<ul style="list-style-type: none"><li>• brak kanalizacji sanitarnej na terenie gminy Wielkie Oczy,</li><li>• niski poziom gazyfikacji gminy, w tym niski stopień wykorzystania gazu do ogrzewania mieszkań,</li><li>• niski stopień inwestycji w odnawialne źródła energii,<ul style="list-style-type: none"><li>• braki w zagospodarowaniu przestrzeni publicznej,</li><li>• zagrożenie powodzią w południowych częściach gminy, w szczególności na terenach rolniczych,</li></ul></li><li>• silne zanieczyszczenie rzeki Szkło oraz potoków na terenie gminy,</li></ul>
<b>SZANSE</b>	<b>ZAGROŻENIA</b>
<ul style="list-style-type: none"><li>• utworzenie ścieżek przyrodniczych,</li><li>• rozwój ogrodnictwa i sadownictwa,<ul style="list-style-type: none"><li>• rozwój energii odnawialnej,</li></ul></li><li>• wykorzystanie możliwości rozwoju infrastruktury drogowej,</li><li>• budowa, rozbudowa i modernizacja istniejącej infrastruktury technicznej,<ul style="list-style-type: none"><li>• budowa wałów przeciwpowodziowych,</li></ul></li></ul>	<ul style="list-style-type: none"><li>• brak tradycji wykorzystania istniejących walorów,</li><li>• degradacja środowiska naturalnego w wyniku działalności człowieka bez zabezpieczenia właściwych elementów infrastruktury technicznej,</li></ul>



## Strategia Rozwoju Gminy Wielkie Oczy na lata 2021-2030

- możliwość pozyskania środków zewnętrznych na inwestycje w zakresie ochrony środowiska oraz zagospodarowania przestrzennego.
  - stworzenie infrastruktury w oparciu o istniejące zabytki.
- dalsze zanieczyszczanie rzeki Szkło, prowadzące do degradacji środowiska naturalnego,
  - niszcząca działalność bobrów (niszczą wały przeciwpowodziowe),
  - nieuregulowana gospodarka wód gruntowych,
  - postępujące zmiany klimatyczne oraz wynikające z nich anomalie pogodowe – gwałtowne burze, deszcze, gradobicia oraz trąby powietrzne, stanowiące zagrożenie dla infrastruktury komunalnej, mienia prywatnego oraz dla upraw rolnych.

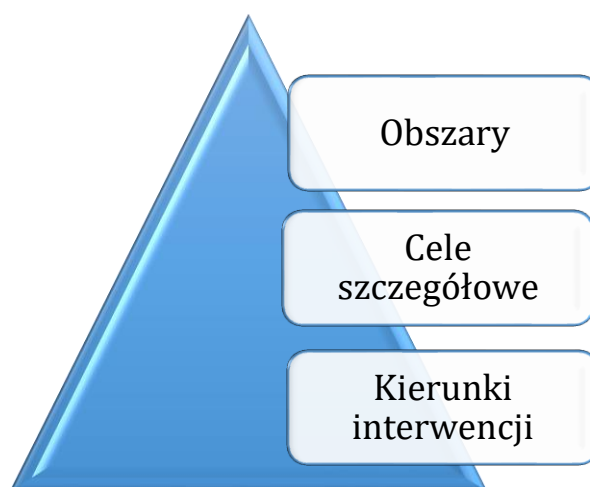


7. Plan operacyjny  
Strategii Rozwoju  
Gminy Wielkie Oczy na  
lata 2021-2030 oraz  
kierunki interwencji  
rozwoju gminy



## Strategia Rozwoju Gminy Wielkie Oczy na lata 2021-2030

Istotą osiągnięcia wizji rozwoju gminy według przyjętej misji sposobu postępowania są cele szczegółowe obejmujące zasięgiem każdą ze sfer diagnozy (społeczna, gospodarcza i przestrzenna). Cele szczegółowe będą realizowane na podstawie określonych kierunków interwencji, które stanowią dalsze uszczegółowienie postępowania. Każdy cel strategiczny i kierunki działań są wobec siebie komplementarne, co pozwala, aby działania zaplanowane w ramach nich tworzyły wspólną całość wpływającą na rozwój obszaru. Kierunki działania będą przekładały się na bieżące, konkretne projekty realizowane przez gminę i inne podmioty zainteresowane udziałem w realizacji strategii. Projekty nie stanowią części Strategii ze względu na ich indywidualny i zmienny charakter realizacji w zależności od warunków otoczenia wewnętrznego i zewnętrznego.



Na potrzeby realizacji zdefiniowanej wizji rozwoju obszaru w oparciu o przyjętą misję zostały sformułowane trzy obszary rozwojowe. Do każdego z obszarów zostały przyporządkowane trzy cele szczegółowe, które obejmują istotne potrzeby i oczekiwania interesariuszy w zakresie rozwoju społecznego, gospodarczego i przestrzennego. Obszary oraz cele szczegółowe są próbą reagowania na zidentyfikowane problemy oraz wewnętrzne i zewnętrzne uwarunkowania rozwoju w przyszłości.

Na podstawie diagnozy aktualnego stanu Gminy Wielkie Oczy, jej sytuacji gospodarczej, społecznej i przestrzennej oraz uwarunkowań wewnętrznych i zewnętrznych, a także dążąc do osiągnięcia stanu Gminy opisanego w wizji rozwoju określono 3 obszary, którymi są:

- OBSZAR I:   Rozwój gospodarczy Gminy Wielkie Oczy oparty na wysokiej jakości infrastrukturze technicznej**
- OBSZAR II:   Rozwój społeczny dostosowany do zmieniających się potrzeb mieszkańców**
- OBSZAR III:   Racjonalne wykorzystanie walorów środowiska przyrodniczego oparte na zasadach zrównoważonego rozwoju**





## Strategia Rozwoju Gminy Wielkie Oczy na lata 2021-2030

<b>MISJA:</b> Jesteśmy tu by stworzyć bezpieczne, przyjazne, harmonijne miejsce do życia i pracy dla wszystkich, w zgodzie z naturą.		
<b>WIZJA:</b> Gmina Wielkie Oczy jest czystym, przyjaznym i bezpiecznym miejscem, otwartym na potrzeby wszystkich uczestników życia społeczno-gospodarczego, o wysokiej jakości usługach społecznych, rozbudowanej i proekologicznej infrastrukturze technicznej, korzystającym z walorów otaczającej przyrody i mądrze gospodarującym jej zasobami.		
<b>Obszary</b>		
<b>Obszar I</b> Rozwój gospodarczy Gminy Wielkie Oczy oparty na wysokiej jakości infrastrukturze technicznej	<b>Obszar II</b> Rozwój społeczny dostosowany do zmieniających się potrzeb mieszkańców	<b>Obszar III</b> Racjonalne wykorzystanie walorów środowiska przyrodniczego oparte na zasadach zrównoważonego rozwoju
<b>Cele szczegółowe</b>		
Cel szczegółowy 1.1. Poprawa bezpieczeństwa i komfortu zamieszkania poprzez rozwój infrastruktury drogowej	Cel szczegółowy 2.1. Poprawa infrastruktury i funkcjonowania placówek oświatowych	Cel szczegółowy 3.1. Poprawa stanu środowiska, jego ochrona oraz adaptacja do zmian klimatu
Cel szczegółowy 1.2. Uporządkowanie gospodarki wodno-ściekowej	Cel szczegółowy 2.2. Aktywizacja mieszkańców i przeciwdziałanie problemom społecznym	Cel szczegółowy 3.2. Wykorzystanie walorów środowiska przyrodniczego do rozwoju infrastruktury turystycznej
Cel szczegółowy 1.3. Świadoma i aktywna polityka przestrzenna	Cel szczegółowy 2.3. Rozwój i upowszechnianie kultury i sportu	Cel szczegółowy 3.3. Upowszechnianie wizerunku Gminy jako miejsca przyjaznego mieszkańcom i turystom



## Strategia Rozwoju Gminy Wielkie Oczy na lata 2021-2030

Cele szczegółowe Gminy Wielkie Oczy odwzorowują obszary rozwojowe w sferze gospodarczej, społecznej i środowiskowej, które są zależne od siebie i wzajemnie się przenikają. Zadania realizowane w zakresie infrastruktury technicznej będą podstawą do realizacji zadań w sferze gospodarczej, rozwoju usług społecznych, a także pozytywnie wpłyną na ochronę środowiska i rozwój turystyki. Z kolei cele osiągnięte w ramach sfery społecznej wpłyną również na poprawę jakości życia mieszkańców oraz atrakcyjność turystyczno-rekreacyjną.

### **OBSZAR I: ROZWÓJ GOSPODARCZY GMINY WIELKIE OCZY OPARTY NA WYSOKIEJ JAKOŚCI INFRASTRUKTURZE TECHNICZNEJ**

- **Cel szczegółowy 1.1 Poprawa bezpieczeństwa i komfortu zamieszkania poprzez rozwój infrastruktury drogowej,**
- **Cel szczegółowy 1.2. Uporządkowanie gospodarki wodno-ściekowej,**
- **Cel szczegółowy 1.3. Świadoma i aktywna polityka przestrzenna.**

Słabo rozwinięta infrastruktura techniczna wpływa na obniżenie atrakcyjności danego obszaru oraz pogarsza jakość życia mieszkańców. Szczególny wpływ na rozwój Gminy ma układ komunikacyjny, w tym powiązania drogowe z większymi miastami, z kolei jakość i stan infrastruktury drogowej wpływa na bezpieczeństwo i komfort zamieszkania. Modernizacji i rozbudowy wymagają drogi gminne, osiedlowe, chodniki na kluczowych odcinkach dróg powiatowych i wojewódzkich, a także ścieżki pieszo-rowerowe. Niezbędnym elementem jest również sprawnie działająca infrastruktura wodno-kanalizacyjna oddziałująca również na jakość środowiska przyrodniczego. Obecnie największym problemem w Gminie jest brak kanalizacji. Dopełnieniem powyższych celów powinna być również aktywna polityka przestrzenna, która będzie poprawiać ład przestrzenny, niwelować różnice w rozwoju poszczególnych obszarów Gminy oraz zapewniać jej integrację przestrzenną.

Powyższe cele szczegółowe stanowiąc będą podstawą do realizacji konkretnych działań, które zamieszczono w poniższej tabeli.

<b>Obszar nr I: ROZWÓJ GOSPODARCZY GMINY WIELKIE OCZY OPARTY NA WYSOKIEJ JAKOŚCI INFRASTRUKTURZE TECHNICZNEJ</b>	
<b>Cel szczegółowy 1.1 Poprawa bezpieczeństwa i komfortu zamieszkania poprzez rozwój infrastruktury drogowej</b>	<ul style="list-style-type: none"><li>• Budowa i przebudowa dróg gminnych,</li><li>• Budowa i przebudowa dróg osiedlowych,</li><li>• Współpraca z Powiatowym Zarządem Dróg w celu modernizacji, przebudowy dróg publicznych oraz rozbudowy infrastruktury,</li><li>• Współpraca z Podkarpackim Zarządem Dróg Wojewódzkich w celu</li></ul>



## Strategia Rozwoju Gminy Wielkie Oczy na lata 2021-2030

	<p>modernizacji, przebudowy dróg publicznych oraz rozbudowy infrastruktury,</p> <ul style="list-style-type: none"><li>• Zwiększenie dostępności i poprawa sytuacji komunikacyjnej poszczególnych miejscowości poprzez budowę ścieżek pieszo-rowerowych.</li></ul>
<b>Cel szczegółowy 1.2 Uporządkowanie gospodarki wodno-ściekowej,</b>	<ul style="list-style-type: none"><li>• Budowa/Rozbudowa/modernizacja oczyszczalni ścieków</li><li>• Budowa infrastruktury kanalizacyjnej na terenie gminy</li><li>• Bieżące wsparcie dla podmiotów niemających możliwości podłączenia do sieci kanalizacji sanitarnej (przydomowe oczyszczalnie ścieków).</li></ul>
<b>Cel szczegółowy 1.3 Świadoma i aktywna polityka przestrzenna.</b>	<ul style="list-style-type: none"><li>• Aktualizacja Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego</li><li>• Przyjęcie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego ze szczególnym uwzględnieniem zabudowy jednorodzinnej i wielorodzinnej oraz usługowej.</li></ul>

### **OBSZAR II: ROZWÓJ SPOŁECZNY DOSTOSOWANY DO ZMIENIAJĄCYCH SIĘ POTRZEB MIESZKAŃCÓW**

- **Cel szczegółowy 2.1. Poprawa infrastruktury i funkcjonowania placówek oświatowych,**
- **Cel szczegółowy 2.2. Aktywizacja mieszkańców i przeciwdziałanie problemom społecznym,**
- **Cel szczegółowy 2.3. Rozwój i upowszechnianie kultury i sportu.**

Wysoką jakość życia w Gminie powinny zapewniać również rozwinięte usługi społeczne, które będą dostosowane do wszystkich grup społecznych oraz zmieniających się potrzeb mieszkańców. Kapitał społeczny to przede wszystkim więzi międzyludzkie, stopień zaufania między nimi, a także umiejętność i chęć współdziałania. Wpływa to na jakość rządzenia w Gminie, zwiększa poziom uczestnictwa mieszkańców w życiu Gminy, a także przyczynia się do ograniczenia patologii i wykluczenia społecznego. W tym celu ważna jest wysoka jakość infrastruktury i funkcjonowania placówek oświatowych, która zapewni będzie wysoki poziom edukacji, a także działania w zakresie aktywizacji społecznej, integracji oraz bieżącej analizy potrzeb mieszkańców, które przekładałyby się na dalsze działania Gminy niwelujące problemy społeczne. Ważnym elementem jest również rozwój i upowszechnianie kultury i sportu wśród mieszkańców. Są one nieodłącznym



## Strategia Rozwoju Gminy Wielkie Oczy na lata 2021-2030

elementem kształtowania postaw i zachowań międzyludzkich, tożsamości lokalnej, a także integrują wszystkich uczestników życia społecznego.

Powyższe cele szczegółowe stanowiąc będą podstawę do realizacji konkretnych działań, które zamieszczono w poniższej tabeli.

<b>OBSZAR II: ROZWÓJ SPOŁECZNY DOSTOSOWANY DO ZMIENIAJĄCYCH SIĘ POTRZEB MIESZKAŃCÓW</b>	
<b>Cel szczegółowy 2.1. Poprawa infrastruktury i funkcjonowania placówek oświatowych</b>	<ul style="list-style-type: none"><li>• Rozbudowa szkół na terenie Gminy</li><li>• Utworzenie żłobka na terenie Gminy</li><li>• Poprawa wyposażenia szkół i przedszkoli</li><li>• Dostosowanie liczby miejsc w przedszkolach do potrzeb mieszkańców łączących pracę zawodową z wychowaniem dzieci</li><li>• Bieżąca analiza potrzeb mieszkańców w zakresie godzin funkcjonowania przedszkoli</li><li>• Analiza potrzeb w zakresie reorganizacji sieci szkół</li></ul>
<b>Cel szczegółowy 2.2. Aktywizacja mieszkańców i przeciwdziałanie problemom społecznym</b>	<ul style="list-style-type: none"><li>• Utworzenie gminnego centrum usług społecznych, które będzie realizować działania m.in. z zakresu wsparcia rodziny, osób niepełnosprawnych, wykluczonych społecznie i osób starszych</li><li>• Przeprowadzenie rzetelnej diagnozy problemów społecznych, na podstawie której opierać się będą dalsze działania w zakresie rozszerzania oferty społecznej</li><li>• Realizacja programów profilaktycznych na rzecz ochrony zdrowia i innych wynikających z diagnozy</li><li>• Aktualizacja i bieżąca realizacja gminnego programu aktywności lokalnej</li><li>• Utworzenie rady seniorów</li><li>• Organizacja warsztatów z zakresu doradztwa zawodowego oraz realizacja kursów dla osób bezrobotnych</li><li>• Zwiększenie dostępności mieszkań komunalnych i socjalnych</li><li>• Remont i modernizacja świetlic wiejskich</li></ul>



**Cel szczegółowy 2.3. Rozwój i upowszechnianie kultury i sportu**

- Wsparcie działalności świetlic wiejskich stanowiących centrum aktywności mieszkańców sołectw
- Wykorzystanie infrastruktury rekreacyjnej do szerokiej działalności rekreacyjno-kulturalnej poprzez dostosowanie oferty do potrzeb osób z różnych grup wiekowych
- Budowa, rozbudowa i modernizacja boisk sportowych, siłowni ogólnodostępnych oraz pozostałej infrastruktury sportowo-rekreacyjnej
- Rozwój zajęć sportowych

**OBSZAR III: RACJONALNE WYKORZYSTANIE WALORÓW ŚRODOWISKA PRZY-RODNICZEGO OPARTE NA ZASADACH ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU**

- **Cel szczegółowy 3.1. Poprawa stanu środowiska, jego ochrona oraz adaptacja do zmian klimatu,**
- **Cel szczegółowy 3.2. Wykorzystanie walorów środowiska przyrodniczego do rozwoju infrastruktury turystycznej,**
- **Cel szczegółowy 3.3. Upowszechnianie wizerunku Gminy jako miejsca przyjaznego mieszkańcom i turystom.**

W celu zrównoważonego rozwoju Gminy ważnym komponentem jest również ochrona środowiska przyrodniczego. Gmina Wielkie Oczy posiada wysokie walory przyrodniczo-krajobrazowe. Problemem jest jednak niski stopień gazyfikacji Gminy, ogrzewanie budynków poprzez kotłownie i indywidualne paleniska domowe, zły stan urządzeń melioracyjnych, a także zmiany klimatyczne, które powodują coraz częstsze prawdopodobieństwo wystąpienia suszy. Dlatego też ambicją Gminy jest stałe, systematyczne dążenie do poprawy jakości środowiska jego ochrony oraz adaptacji do zmian klimatu poprzez przeciwdziałanie tym problemom m.in. rozwój energetyki odnawialnej, wsparcie finansowe mieszkańców wymieniających piece na proekologiczne, a także współpracę z Polską Spółką Gazownictwa Sp. z o.o. Poprzez wysokie walory przyrodniczo-krajobrazowe Gmina Wielkie Oczy posiada również potencjał do rozwoju turystyki. Problemem jest jednak słabo rozwinięta baza noclegowa i gastronomiczna, zaniedbane szlaki leśne i ścieżki przyrodnicze, a także niewystarczająca promocja Gminy. Rozwinięta baza turystyczna może stanowić podstawę do przyciągania turystów, ale również stwarzać możliwości rekreacyjne i wypoczynkowe dla mieszkańców.

Powyższe cele szczegółowe stanowiąc będą podstawę do realizacji konkretnych działań, które zamieszczono w poniższej tabeli.



**OBSZAR III: RACJONALNE WYKORZYSTANIE WALORÓW ŚRODOWISKA PRZY-RODNICZEGO  
OPARTE NA ZASADACH ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU**

<p><b>Cel szczegółowy 3.1. Poprawa stanu środowiska, jego ochrona oraz adaptacja do zmian klimatu</b></p>	<ul style="list-style-type: none"><li>• Wykorzystanie naturalnych uwarunkowań sprzyjających rozwojowi energetyki odnawialnej na terenie Gminy (instalacje fotowoltaiczne, pompy ciepła, elektrownie wiatrowe, stacje ładowania)</li><li>• Wsparcie finansowe mieszkańców wymieniających źródło ciepła na przyjazne środowisku</li><li>• Współpraca z Polską Spółką Gazownictwa Sp. z o.o. w zakresie analizy zapotrzebowania i możliwości gazyfikacji Gminy jako narzędzia ograniczenia emisji szkodliwych substancji do atmosfery</li><li>• Współpraca ze spółkami wodnymi w celu utrzymania i rozbudowy urządzeń melioracyjnych</li><li>• Aktualizacja i realizacja gminnego programu ochrony środowiska</li><li>• Realizacja zadań wynikających z Planu Gospodarki Niskoemisyjnej</li><li>• Kształtowanie postaw proekologicznych we wszystkich grupach wiekowych mieszkańców</li><li>• Promocja działalności rolniczej przyjaznej środowisku</li></ul>
<p><b>Cel szczegółowy 3.2. Wykorzystanie walorów środowiska przyrodniczego do rozwoju infrastruktury turystycznej</b></p>	<ul style="list-style-type: none"><li>• Utworzenie, modernizacja i rozwój ścieżek pieszo-rowerowych na terenie Gminy w celach turystycznych</li><li>• Modernizacja, rozbudowa i budowa miejsc wypoczynku i rekreacji na terenie Gminy</li><li>• Utworzenie trasy kajakowej</li><li>• Mediacje społeczne w celu wykorzystania istniejących miejsc prywatnych na potrzeby powstania baz noclegowych i terenów rekreacyjnych</li></ul>
<p><b>Cel szczegółowy 3.3. Upowszechnianie wizerunku Gminy jako miejsca przyjaznego mieszkańcom i turystom</b></p>	<ul style="list-style-type: none"><li>• Opracowanie kalendarza imprez kulturalnych i sportowych w planowaniu min. na 1 rok</li><li>• Promocja nowych imprez kulturalno-sportowych w celu budowania wizerunku Gminy aktywnej i otwartej na</li></ul>



## Strategia Rozwoju Gminy Wielkie Oczy na lata 2021-2030

	<p>aktywność mieszkańców i turystów m.in. grzybobranie, obchody nocy świętojańskiej, spływy kajakowe</p> <ul style="list-style-type: none"><li>• Współpraca z Kołami Gospodyń Wiejskich w zakresie wyboru produktu lokalnego</li><li>• Stworzenie strony internetowej z możliwością dodawania atrakcji turystycznych, miejsc rekreacji, tras wycieczkowych i baz noclegowych</li><li>• Współpraca ze stowarzyszeniami i organizacjami pozarządowymi w celu promocji Gminy i organizacji imprez kulturalno-sportowych</li></ul>
--	--



## 8. Wieloletni Plan Inwestycyjny





## *Strategia Rozwoju Gminy Wielkie Oczy na lata 2021-2030*

---

Nieodzownym elementem każdej Strategii Rozwoju jest Wieloletni Plan Inwestycyjny, zawierający kluczowe i strategiczne inwestycje planowane do wykonania w celu realizacji założeń i priorytetów, wskazanych w dokumencie strategicznym. Poniżej zamieszczono tabelę z kartami zadań, zawierającymi wybrane inwestycje kluczowe dla mieszkańców i władz gminy, których realizacja w szczególny sposób wpłynie na zmianę standardu życia mieszkańców.

Wybrane inwestycje, przedstawione poniżej nie wyczerpują katalogu przedsięwzięć możliwych do realizacji w ramach niniejszej strategii, lecz będą bezpośrednio wpisywać się w realizację wskazanych w rozdziale **7 Plan operacyjny**.



### Strategia Rozwoju Gminy Wielkie Oczy na lata 2021-2030

**Tabela 33 Kluczowe przedsięwzięcia planowane do realizacji w latach 2021-2030**

Lp.	Nazwa przedsięwzięcia i zakres	Okres realizacji	Szacunkowa wartość inwestycji w zł	Źródła finansowania	Cel szczegółowy (oznaczenie)
Karta zadania 1	Inwestycje w Infrastrukturę wod-kan: - modernizacja sieci wodociągowej. - budowa sieci kanalizacyjnej. - modernizacja stacji uzdatniania wody na terenie Gminy Wielkie Oczy. - modernizacja oczyszczalni ścieków i przepompowni ścieków położonych na terenie Gminy Wielkie Oczy.	2021-2030	5 000 000,00	Fundusze europejskie i regionalne, Krajowy Plan Odbudowy, Polski Ład	1.2
Karta zadania nr 2	Budowa sieci dróg rowerowych (ścieżek rowerowych) na obszarze Gminy Wielkie Oczy.	2021-2030	2 500 000,00	Fundusze europejskie i regionalne, Krajowy Plan Odbudowy, Polski Ład	1.1 3.2
Karta zadania nr 3	Budowa, przebudowa modernizacja, sieci dróg, mostów, przepustów oraz parkingów na obszarze Gminy Wielkie Oczy.	2021-2030	3 500 000,00	Fundusze europejskie i regionalne, Krajowy Plan Odbudowy, Polski Ład	1.1



### Strategia Rozwoju Gminy Wielkie Oczy na lata 2021-2030

Karta zadania nr 4	Pozyskiwanie terenów pod inwestycje oraz ich uzbrojenie	2021-2030	800 000,00	Fundusze europejskie i regionalne	1.3
Karta zadania nr 5	Modernizacja i rozbudowa systemu oświetlenia ulicznego (wymiana i montaż nowych lamp) na obszarze Gminy Wielkie Oczy .	2021-2030	2 500 000,00	Fundusze europejskie i regionalne, Krajowy Plan Odbudowy, Polski Ład	1.1
Karta zadania nr 6	Modernizacja i budowa dróg lokalnych i chodników na obszarze Gminy Wielkie Oczy.	2021-2030	2 000 000,00	Fundusze europejskie i regionalne, Krajowy Plan Odbudowy, Polski Ład	1.1
Karta zadania nr 7	Utworzenie stacji ładowania samochodów elektrycznych a także rowerów oraz hulajnóg na terenie Gminy Wielkie Oczy.	2021-2030	400 000,00	Fundusze europejskie i regionalne, Krajowy Plan Odbudowy, Polski Ład	3.1
Karta zadania nr 8	Zagospodarowanie terenu pod zalew rekreacyjny wraz z terenem towarzyszącym	2021-2030	3 500 000,00	Fundusze europejskie i regionalne, Krajowy Plan Odbudowy, Polski Ład	2.3 3.2
Karta zadania nr 9	Modernizacja obiektów sportowo – rekreacyjnych na obszarze Gminy Wielkie Oczy.	2021-2030	1 500 000,00	Fundusze europejskie i regionalne, Krajowy Plan	2.3



### Strategia Rozwoju Gminy Wielkie Oczy na lata 2021-2030

				Odbudowy, Polski Ład	
Karta zadania nr 10	Rewitalizacja centrum miejscowości Wielkie Oczy oraz innych miejscowości na terenie Gminy.	2021-2030	2 000 000,00	Fundusze europejskie i regionalne, Krajowy Plan Odbudowy, Polski Ład	2.2 3.2
Karta zadania nr 11	Montaż odnawialnych źródeł energii na terenie Gminy Wielkie Oczy.	2021-2030	1 500 000,00	Fundusze europejskie i regionalne, Krajowy Plan Odbudowy, Polski Ład	3.1
Karta zadania nr 12	Remont i modernizacja zabytkowych budynków, parków na obszarze Gminy Wielkie Oczy.	2021-2030	1 400 000,00	Fundusze europejskie i regionalne, Krajowy Plan Odbudowy, Polski Ład	3.2
Karta zadania nr 13	Poprawa stanu środowiska naturalnego poprzez wyeliminowanie pokryć dachowych i innych odpadów zawierających azbest z obszaru Gminy Wielkie Oczy.	2021-2030	300 000,00	Fundusze europejskie i regionalne	3.1
Karta zadania nr 14	Montaż koszy na śmieci, ławek w ogólnodostępnych miejscach	2021-2030	120 000,00	Fundusze europejskie i regionalne, Krajowy Plan Odbudowy, Polski Ład	3.2



### Strategia Rozwoju Gminy Wielkie Oczy na lata 2021-2030

Karta zadania nr 15	Budowa i modernizacja zaplecza sportowo-rekreacyjnej na terenie Gminy Wielkie Oczy (m.in. place zabaw, siłownie napowietrzne, boiska wielofunkcyjne, ławki, punkty widokowe, ścieżki ekologiczne, smart ławek, wyznaczenie miejsc na terenie Gminy na latanie dronom, utworzenie skatepark-u, itp)	2021-2030	3 800 000,00	Fundusze europejskie i regionalne, Krajowy Plan Odbudowy, Polski Ład	2.3
Karta zadania nr 16	Budowa nowych alejek w parkach, miejscach zalesionych, centrach miejscowości z obszaru Gminy Wielkie Oczy.	2021-2030	1 200 000,00	Fundusze europejskie i regionalne, Krajowy Plan Odbudowy, Polski Ład	3.2
Karta zadania nr 17	Niwelacja barier architektonicznych dla osób niepełnosprawnych i starszych, w szczególności budynkach użyteczności publicznych	2021-2030	1 000 000,00	Fundusze europejskie i regionalne, Krajowy Plan Odbudowy, Polski Ład	2.2
Karta zadania nr 18	Termomodernizacja oraz modernizacja budynków użyteczności publicznej na Gminy Wielkie Oczy .	2021-2030	1 500 000,00	Fundusze europejskie i regionalne, Krajowy Plan Odbudowy, Polski Ład	3.1

Źródło: Opracowanie własne

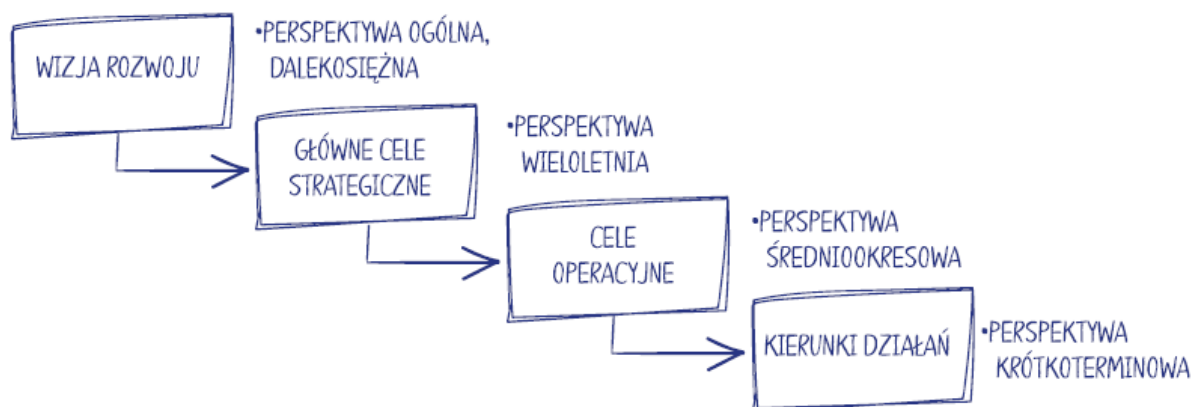


## 9. Część planistyczna



## 9.1 Logika części programowej strategii

Tworząc część programową strategii założono, że struktura celów w dokumencie strategii musi tworzyć logicznie powiązany system. Realizacja działań powinna zapewniać osiągnięcie celów niższego rzędu – celów operacyjnych, co z kolei powinno przyczyniać się do osiągnięcia celów wyższego rzędu, czyli celów strategicznych. Kierunki działań planowane w ramach poszczególnych celów powinny wzajemnie się przenikać i uzupełniać, dzięki czemu możliwe będzie uzyskanie efektu synergii (wartości dodanej).



## 9.2 Wizja i misja rozwoju

Wizja, misja, cele strategiczne i operacyjne oraz kierunki działań podejmowanych dla osiągnięcia tych celów są wynikiem prac diagnostycznych, w tym badań ankietowych, jak również przeprowadzenia analizy SWOT.

Na wizję gminy składa się ogólny opis oczekiwanego w przyszłości stanu rozwoju danego terytorium. Opis ten ma powodować, że ludzie będą utożsamiać się z przyszłym obrazem gminy, aby wspólnie dążyć do jego osiągnięcia. Znaczenie zaangażowania mieszkańców gminy zostało podkreślone w wizji rozwoju. Mieszkańcy mają stać się partnerami w działaniach rozwojowych oraz wpływać na kreowanie rozwoju lokalnego. Ważnym elementem sukcesu gminy w jej dążeniu do osiągnięcia stanu rozwoju opisanego w wizji będzie poprawa sprawności, skuteczności i efektywności instytucjonalnych opierająca się na kształceniu zasobów ludzkich i współpracy między instytucjami.

Strategia Rozwoju Gminy Wielkie Oczy na lata 2021-2030 jest dokumentem, w którym zdiagnozowano aktualną sytuację społeczno-gospodarczą. Zwrócono uwagę zarówno na mocne strony, jak i obszary problemowe. W procesie tworzenia i realizacji strategii istotne jest również określenie misji i wizji. Są to dwa elementy strategii ukazujące najważniejsze kierunki rozwoju.

Misja koncentruje się na podstawowych wartościach, które przyświecają władzom gminy i jego mieszkańcom w procesach rozwojowych. Wskazuje również na czynniki uzasadniające przyjęcie



## Strategia Rozwoju Gminy Wielkie Oczy na lata 2021-2030

określonych wartości jako nadrzędnych. Zawiera w sobie odpowiedzi na pytania: Kim jesteśmy? Czym się zajmujemy? Dlaczego? Co jest naszym priorytetem?

Z kolei wizja to obraz gminy, który będzie efektem realizacji podejmowanej strategii. Ukazuje Gminę Wielkie Oczy w perspektywie strategicznej – do 2030 roku, zmienioną poprzez realizację przyjętych działań i osiągnięcie zamierzonych przez samorząd celów.

## MISJA GMINY

*Jesteśmy tu by stworzyć bezpieczne, przyjazne, harmonijne miejsce do życia i pracy dla wszystkich, w zgodzie z naturą..*

Istotą rozwoju Gminy Wielkie Oczy będzie wzmocnienie trwałego i zrównoważonego wykorzystania potencjałów endogenicznych, w szczególności w zakresie walorów przyrodniczo-krajobrazowych i dziedzictwa kulturowego. Ochrona środowiska naturalnego i dziedzictwa kulturowego muszą być elementami uwzględnianymi w projektowaniu wszystkich działań rozwojowych w gminie. Takie podejście pozwoli zapewnić dostęp do lokalnego bogactwa przyszłym pokoleniom oraz adaptację do zmian klimatu, np. gwałtowne zjawiska atmosferyczne, susze, podtopienia, aby nie stanowiły znaczącej bariery rozwojowej.

Nie mniej ważnym przedsięwzięciem będzie aktywne wspieranie mikro i małych przedsiębiorstw działających w oparciu o lokalne potencjały w celu zwiększenia konkurencyjności ich produktów i usług. Gmina Wielkie Oczy również powinna dążyć do wykorzystania potencjału terenów inwestycyjny położonych na terenie gminy.

Gmina jako wspólnota lokalna powinna tworzyć przyjazne warunki życia, aby zarówno zatrzymać ujemne saldo migracji, jak i wzmocnić atrakcyjność jej terenów ze względu na możliwości osiedlania się przez nowych mieszkańców. Warunki życia nie tylko są zależne od działań podejmowanych przez władze Gminy Wielkie Oczy. Istotnym też jest zaangażowanie mieszkańców, przedsiębiorców, organizacji pozarządowych i wielu innych interesariuszy co pozwoli zagwarantować, że zmiany tych warunków będą trwałe i społecznie akceptowane. Kierunkiem tych działań powinno być wsparcie edukacji dzieci i młodzieży, idei kształtowania wśród dorosłych postaw partycypacji społecznej w sprawach dotyczących rozwoju gminy, budowanie więzi społecznych, a także wspieranie systemu opieki społecznej i zdrowotnej.





## Strategia Rozwoju Gminy Wielkie Oczy na lata 2021-2030

Osiągnięcie wizji wiąże się z aktywnością wszystkich grup lokalnych interesariuszy, w szczególności władz samorządowych i mieszkańców. Aktywność ta będzie opierała się na misji wiążącej się z systemem wartości przyjętym w regionie Podkarpacia do 2030 r. W ramach tego systemu założono wzajemną otwartość na współmieszkańców regionu, jak i otwartość odnoszącą się do procesów globalizacji (wymiany wiedzy, doświadczeń, kapitału, technologii) - „OTWARCI NA SIEBIE - OTWARCI NA ŚWIAT”. Otwartość ta jest postrzegana przede wszystkim jako wyrównywanie szans rozwojowych, wzrost aktywności mieszkańców, wieloaspektowa integracja (społeczna, gospodarcza i przestrzenna) i partycypacyjne zarządzanie.

## WIZJA GMINY

*Gmina Wielkie Oczy jest czystym, przyjaznym i bezpiecznym miejscem, otwartym na potrzeby wszystkich uczestników życia społeczno-gospodarczego, o wysokiej jakości usługach społecznych, rozbudowanej i proekologicznej infrastrukturze technicznej, korzystającym z walorów otaczającej przyrody i mądrze gospodarującym jej zasobami.*

zasobami

Działania podejmowane przez lokalnych interesariuszy będą ukierunkowane zgodnie z sformułowaną misją, której podstawą jest realizacja idei rozwoju Gminy Wielkie Oczy na podstawie dwóch przewodnich haseł: „WIELKIE OCZY DAJĄ SIĘ POZNAĆ” i „EUROPEJSKIE WIELKIE OCZY”. Hasła te stanowią właściwe, choć niełatwe, kierunki rozwoju Gminy Wielkie Oczy, która powinna dążyć w działaniach, po pierwsze do poznania się szerokiej grupie nowych odbiorców w regionie, kraju i Europie ze względu własną przewagę konkurencyjną wiążącą się z lokalnymi walorami endogenicznymi. Po drugie, aktywnie zmierzać do podnoszenia standardu życia mieszkańców odpowiadającego europejskim standardom obszarów o wiejskim charakterze z wewnętrznym potencjałem turystycznym. Pozwoli to otworzyć szanse rozwoju dla gminy, postrzeganej za atrakcyjne i spokojne miejsce do zamieszkania dla rodzin, a zarazem miejsce gwarantujące dostęp do rynku pracy w przestrzeni zurbanizowanej Europy.

### 9.3 Priorytetowe obszary rozwoju

Przygotowując część strategiczną Strategii Rozwoju Gminy Wielkie Oczy założono, że zaplanowane cele działań na terenie samorządu muszą być zgodne z dokumentami planistycznymi wyższego rzędu, tj. Krajową Strategią Rozwoju Regionalnego 2030 oraz Strategią rozwoju województwa - Podkarpackie. Przyjęto również, że Strategia powinna również wynikać ze stwierdzonych w diagnozie braków i potrzeb, które zbiorczo zostały przedstawione w ramach analizy SWOT.

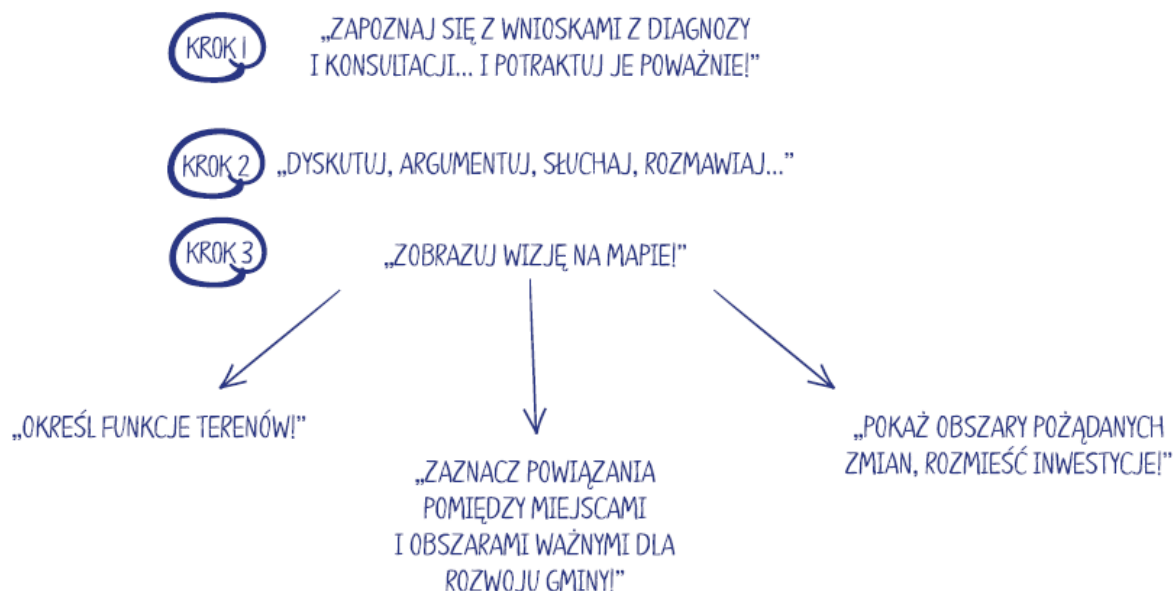


## Strategia Rozwoju Gminy Wielkie Oczy na lata 2021-2030

Priorytetowe obszary rozwoju wraz ze wskazaniem wynikającymi z części diagnostycznej i przeprowadzonej analizy SWOT, zostały zawarte w poniższej tabeli:

Obszar	Cele
Społeczny	<ul style="list-style-type: none"><li>wzrost liczby miejsc pracy i dochodów mieszkańców,</li><li>rozwój ekonomii społecznej,</li><li>minimalizowanie skutków niekorzystnych zmian demograficznych,</li><li>przeciwdziałanie wyludnianiu się obszarów wiejskich.</li></ul>
Gospodarczy	<ul style="list-style-type: none"><li>rozwój przemysłu (rolno-spożywczego i przetwórstwa),</li><li>wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich,</li><li>poprawa infrastruktury drogowej,</li><li>budowa atrakcji i organizacja przemysłu spędzania czasu wolnego,</li><li>poprawa stanu środowiska naturalnego,</li><li>rozwój przedsiębiorczości.</li></ul>
Przestrzenno – funkcjonalny	<ul style="list-style-type: none"><li>modernizacja infrastruktury technicznej, turystycznej i rekreacyjnej,</li><li>rewitalizacja terenu gminy.</li></ul>
Środowiskowy	<ul style="list-style-type: none"><li>wzrost wykorzystania odnawialnych źródeł energii,</li><li>programy dot. edukacji ekologicznej.</li></ul>

### 9.4 Model strukturalny funkcjonalno – przestrzennej gminy



Model struktury funkcjonalno-przestrzennej obrazuje strategiczne pomysły na rozwój gminy zorientowane terytorialnie i jest efektem zintegrowanego procesu planistycznego. W swym założeniu ma stanowić porządkujący składnik strategii, źródło i rodzaj najważniejszych ustaleń rozwojowych osadzonych przestrzennie. Bazą modelu jest przestrzeń, która jest dobrem i zasobem o strategicznym



## Strategia Rozwoju Gminy Wielkie Oczy na lata 2021-2030

znaczeniu dla społeczności lokalnych. Przestrzeń ma określoną powierzchnię, posiada konkretną wartość, a jednocześnie zmienia się pod wpływem trendów globalnych (np. zmiany klimatyczne) oraz lokalnych (np. podlega silnej presji rozwojowej i zawłaszczaniu przez indywidualnych właścicieli).

Model rozumiany jest jako przedstawienie długookresowej strategicznej wizji rozwoju gminy wynikającej z wewnętrznych i zewnętrznych uwarunkowań, zdiagnozowanych potrzeb rozwojowych i posiadanego potencjału, z uwzględnieniem jego specyfiki i zróżnicowania wewnętrznego. Model wskazuje obszary, które strategia rozwoju uznaje za istotne dla osiągnięcia celów rozwoju, obszary wymagające ochrony oraz rodzaje powiązań funkcjonalnych występujących pomiędzy poszczególnymi obszarami.

Główne zadania modelu to:

- obrazować kierunki rozwoju przestrzennego,
- opisywać spodziewane efekty przekształceń przestrzeni wynikające z realizacji celów strategii oraz wyjaśniać spójność interwencji dedykowanych danym obszarom,
- określać i hierarchizować obszary o różnych charakterystykach oraz powiązaniach między nimi, formułować ogólne zalecenia (rekomendacje) i zasady dotyczące gospodarowania przestrzenią (ze szczególnym uwzględnieniem obszarów istotnych z punktu widzenia rozwoju gminy),
- ustalać ramy współpracy z interesariuszami na obszarach realizacji wyznaczonych celów rozwoju (np. właścicielami nieruchomości, instytucjami rządowymi i JST, inwestorami, przedsiębiorcami),
- tłumaczyć wartości ważne w długiej perspektywie czasowej, wyrażane w wizji rozwoju decydujące o prowadzonej polityce rozwoju,
- definiować interes publiczny poprzez ustalenie ram działania dla strategii, polityk i użytkowania przestrzeni, a w konsekwencji pełnić funkcje prewencyjne przed ewentualnymi konfliktami – społecznymi, przestrzennymi, środowiskowymi (np. dotyczącymi lokalizowania kontrowersyjnych inwestycji).

W ramach najważniejszych zadań inwestycyjnych można wymienić:

### 1. Infrastruktura komunikacyjna:

- Budowa, sieci dróg rowerowych (ścieżek rowerowych) na obszarze Gminy Wielkie Oczy,
- Modernizacja i rozbudowa systemu oświetlenia ulicznego (wymiana i montaż nowych lamp) na obszarze Gminy Wielkie Oczy,
- Budowa, przebudowa modernizacja, sieci dróg, mostów, przepustów oraz parkingów na obszarze Gminy Wielkie Oczy,
- Modernizacja i budowa dróg lokalnych i chodników na obszarze Gminy Wielkie Oczy,

### 2. Infrastruktura rekreacyjno-sportowa:

- Rozwój infrastruktury turystyczno-rekreacyjnej przy kąpielisku Łopuszka Mała,
- Modernizacja obiektów sportowo – rekreacyjnych na obszarze Gminy Wielkie Oczy ,



- Budowa i modernizacja zaplecza sportowo-rekreacyjnej na terenie Gminy Wielkie Oczy (m.in. place zabaw, siłownie napowietrzne, boiska wielofunkcyjne, smart ławki, punkty widokowe, wyznaczenie miejsc na terenie Gminy na latanie dronami, utworzenie skatepark itp.).

**3. Infrastruktura techniczna:**

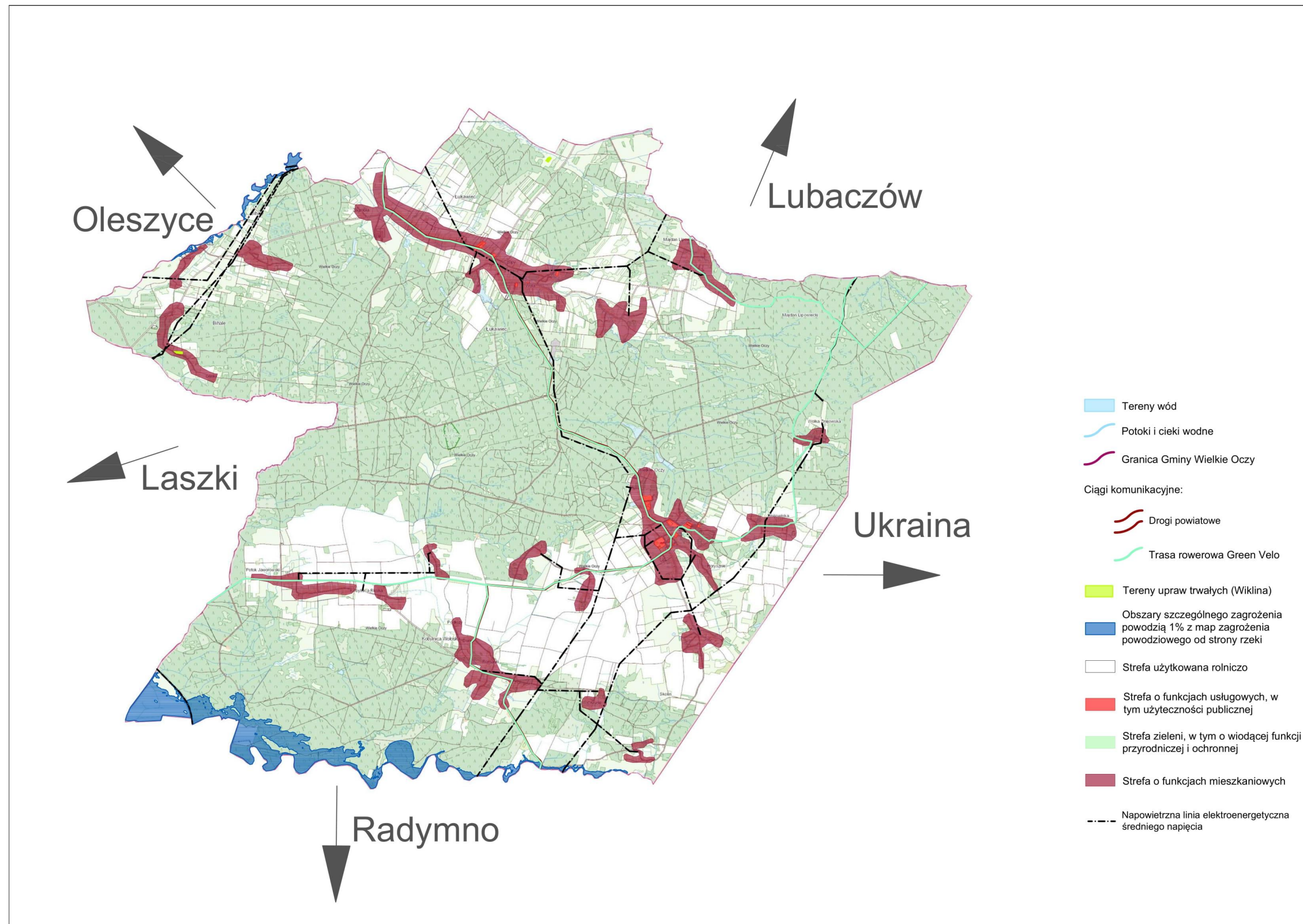
- Inwestycje w infrastrukturę wodno-kanalizacyjną:
  - budowa kanalizacji i sieci wodociągowej oraz modernizacja sieci istniejących,
  - Modernizacja oczyszczalni ścieków i przepompowni ścieków położonych na terenie Gminy Wielkie Oczy,
  - Modernizacja stacji uzdatniania wody położonych na terenie Gminy Wielkie Oczy,
- Rewitalizacja centrum Wielkich Oczu oraz miejscowości gminy Wielkie Oczy,
- Montaż Odnawialnych źródeł Energii na terenie Gminy Wielkie Oczy,
- Termomodernizacja oraz modernizacja budynków użyteczności publicznej na terenie Gminy Wielkie Oczy .

**4. Infrastruktura społeczna:**

- Utworzenie stacji ładowania samochodów elektrycznych a także rowerów oraz hulajnóg na terenie Gminy Wielkie Oczy ,
- Niwelacja barier architektonicznych dla osób niepełnosprawnych i starszych, w szczególności budynkach użyteczności publicznych.



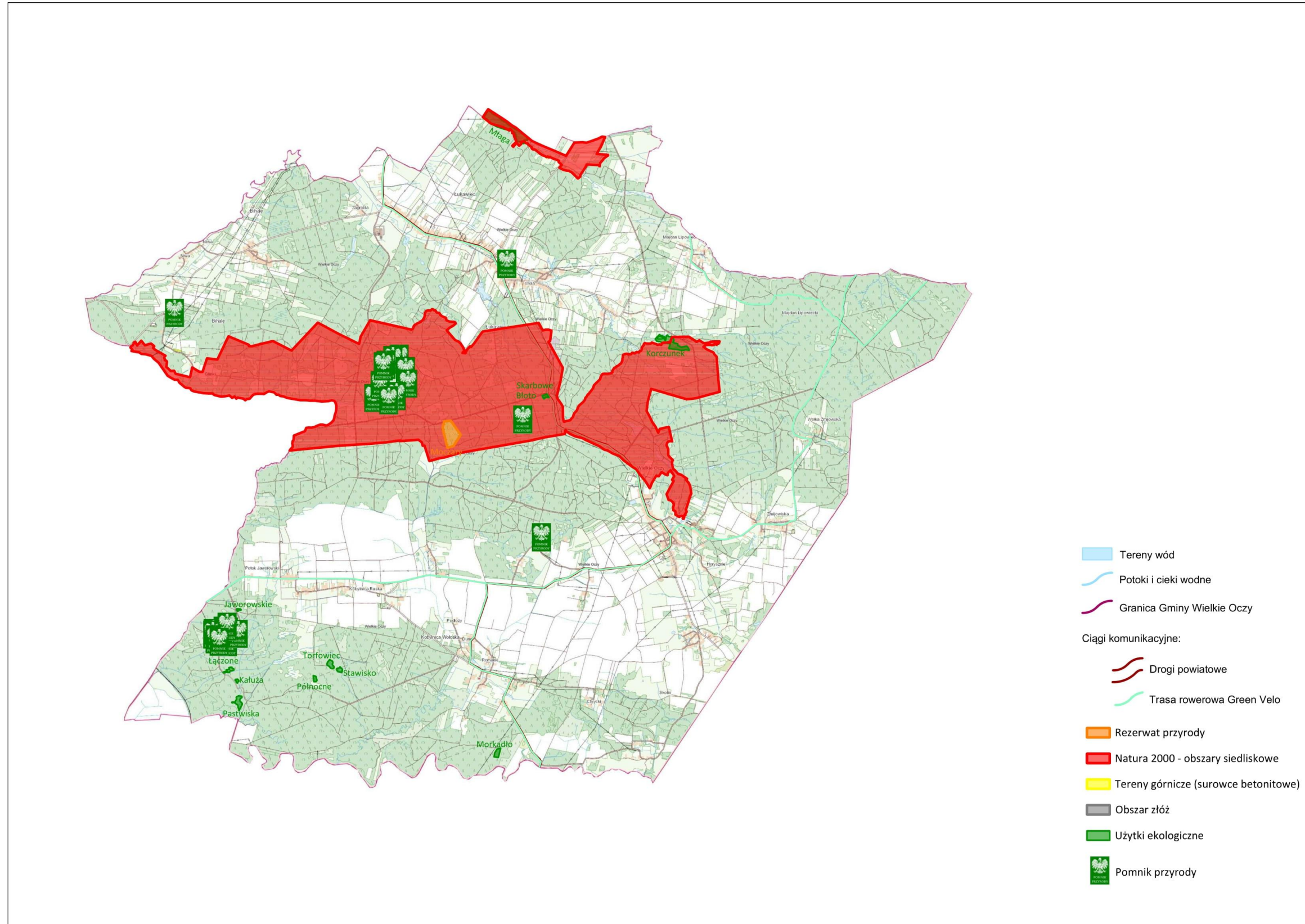
Mapa 8 Model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy Wielkie Oczy



Źródło: Opracowanie własne



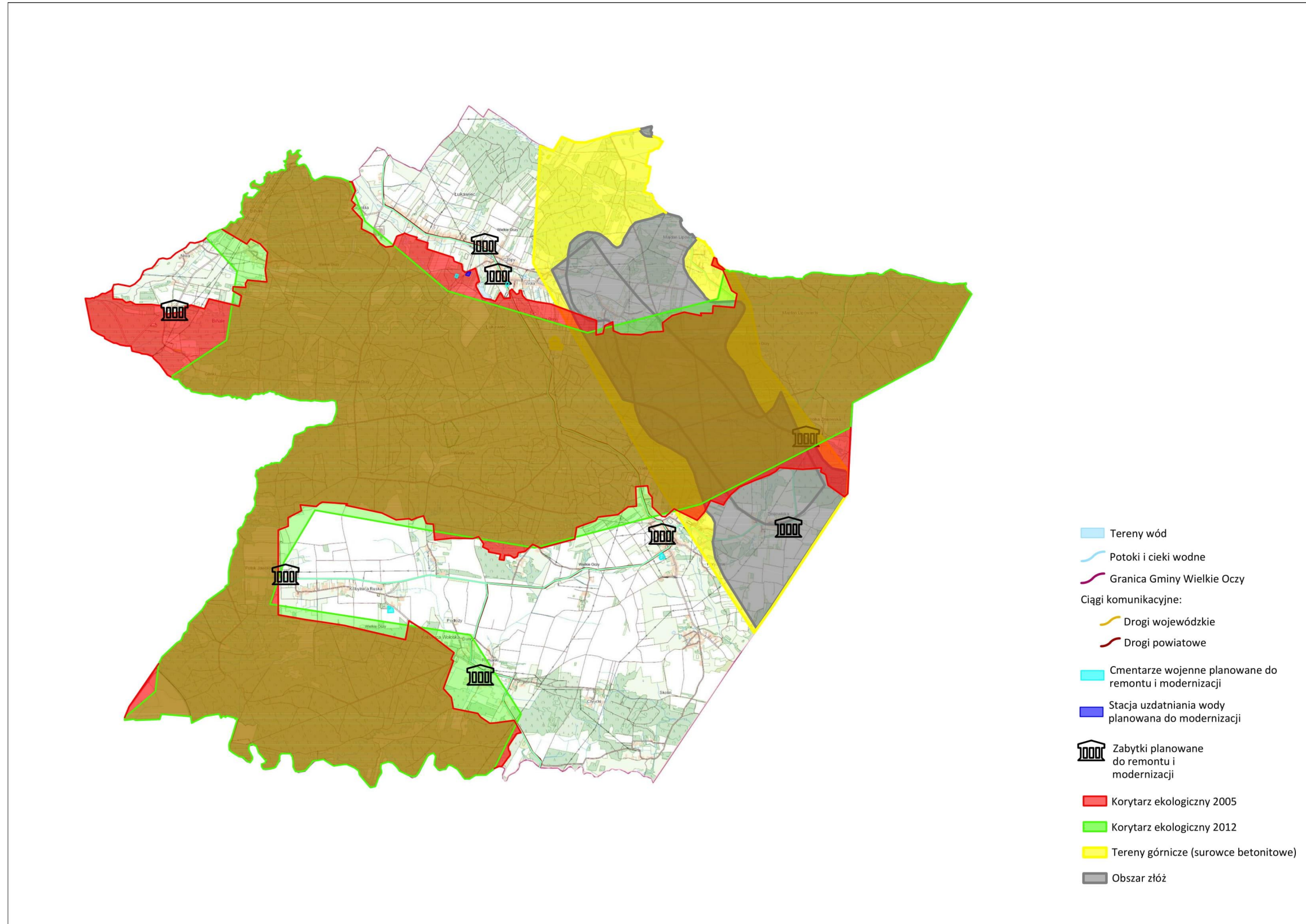
Mapa 9 Model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy Wielkie Oczy



Źródło: Opracowanie własne



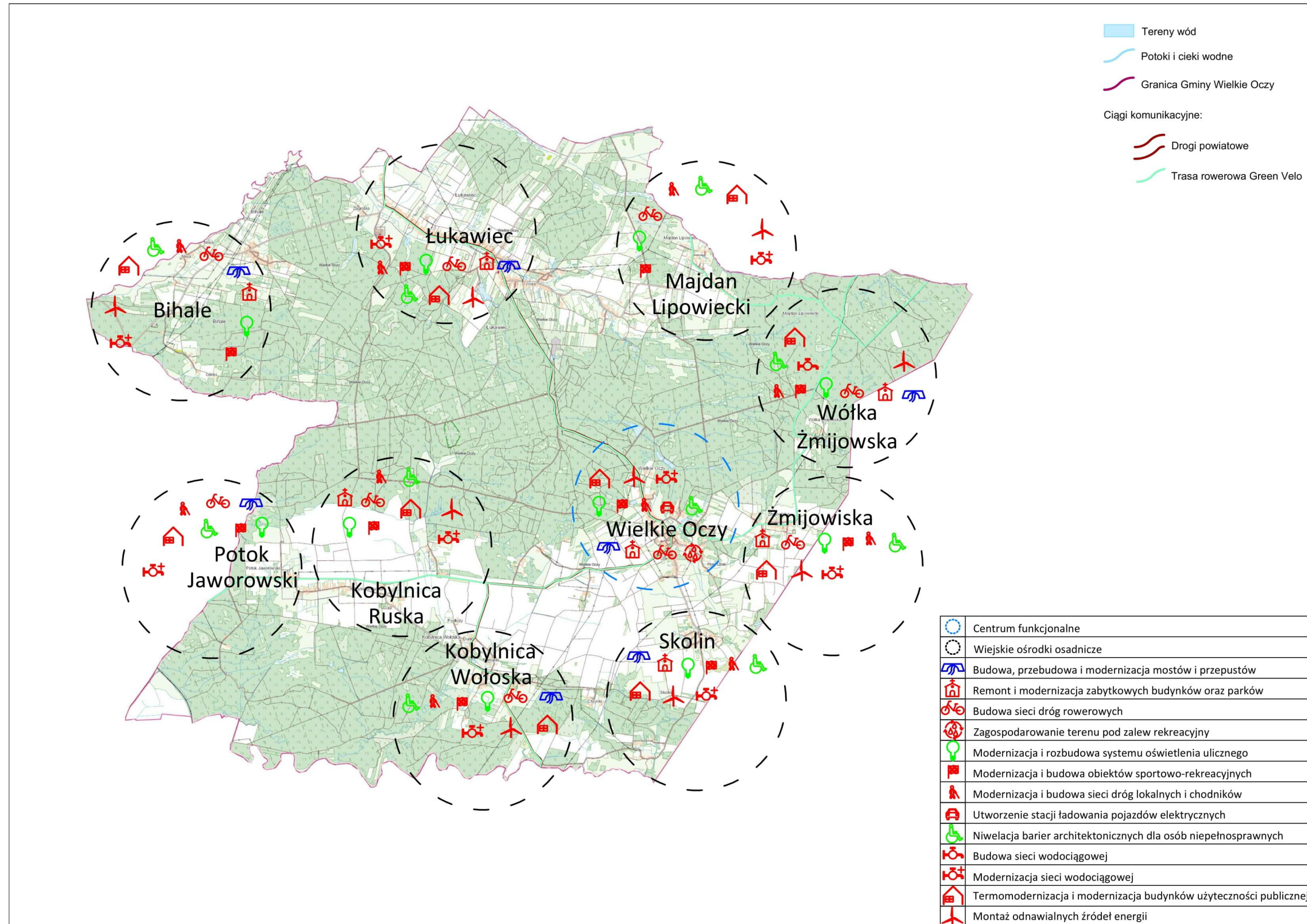
Mapa 10 Model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy Wielkie Oczy



Źródło: Opracowanie własne



Mapa 11 Model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy Wielkie Oczy

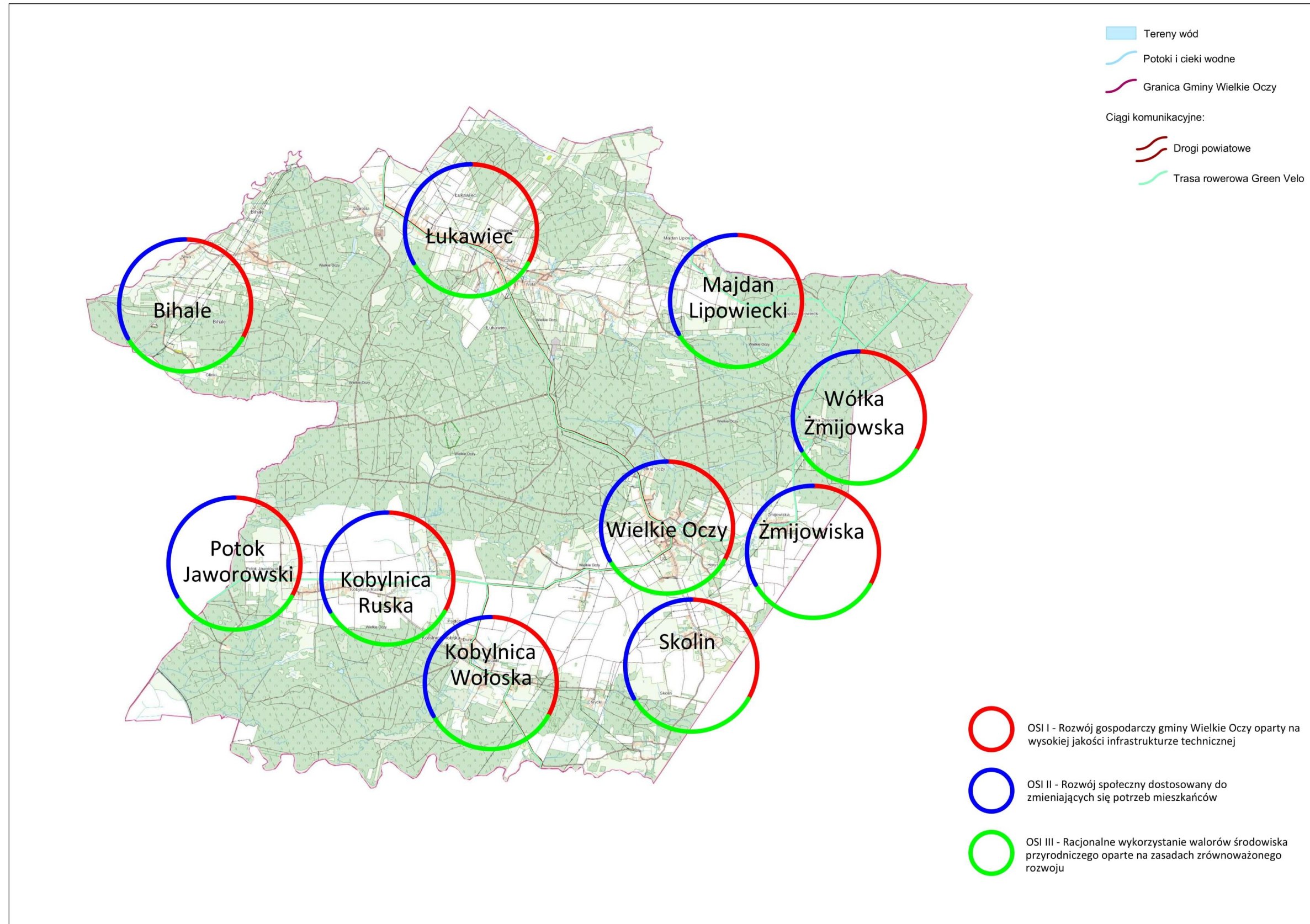


Źródło: Opracowanie własne





Mapa 12 Model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy Wielkie Oczy



Źródło: Opracowanie własne



## 9.5 Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w gminie

Polityka przestrzenna gminy skupia się na kilku zasadniczych aspektach związanych z rozwojem turystyki, eliminacją potencjalnych konfliktów przestrzennych, kontrolą rozwoju zabudowy oraz zapewnieniem ładu przestrzennego. Rekomendacje dla polityki przestrzennej opracowano z zachowaniem spójności z Planem Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podkarpackiego – Podkarpackie 2030 i brzmią następująco:

Gmina Wielkie Oczy, jest główną jednostką osadniczą, a zarazem centrum administracyjno-usługowym. Zakłada się dalszą aktywizację inwestycyjną tego obszaru, związaną z rozwojem zabudowy mieszkaniowej, usługowej i produkcyjnej.

Istotną rolę w systemie osadniczym gminy w kolejnych latach pełnić będą ośrodki podstawowe, które wyróżniają się potencjałem demograficznym, wyposażeniem w obiekty usługowe z zakresu obsługi dla ludności, dają perspektywę rozwoju zabudowy mieszkaniowej, usługowej i produkcyjnej. Pozostałe jednostki osadnicze nadal pełnić będą funkcje mieszkaniowe, usługowe i gospodarcze, proporcjonalnie do swojej skali i zasięgu oddziaływania.

Podstawą rozwoju przestrzennego gminy będzie istniejący układ komunikacyjny, wiążący wszystkie jednostki osadnicze. Mimo, że przez obszar gminy Wielkie Oczy nie przebiegają drogi krajowe oraz wojewódzkie, to gmina jest z nimi połączona poprzez rozwiniętą sieć dróg powiatowych i gminnych.

Polityka przestrzenna gminy skupia się na kilku zasadniczych aspektach związanych z rozwojem turystyki, eliminacją potencjalnych konfliktów przestrzennych, kontrolą rozwoju zabudowy oraz zapewnieniem ładu przestrzennego. Rekomendacje dla polityki przestrzennej opracowano z zachowaniem spójności z Planem Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podkarpackiego – Podkarpackie 2030 i brzmią następująco:

- **Priorytetyzacja działań w zakresie opracowania kompleksowych dokumentów** planistycznych w postaci studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego i miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, w tym w zakresie zapewnienia spójności z dokumentami na szczeblu regionalnym.
- **Kontrolowany proces rozwoju zabudowy** – opracowanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego począwszy od obszarów cechujących się najintensywniejszymi zmianami użytkowania.
- **Zrównoważone gospodarowanie przestrzenią** – w szczególności w zakresie przeznaczania terenów pod zabudowę mieszkaniową poprzez zapobieganie antropopresji na terenach cennych przyrodniczo.
- **Wielowymiarowy rozwój społeczno-gospodarczy** – oparty na procesach rozwojowych funkcji obszarów o wysokim potencjale.
- **Sprawne planowanie w przestrzeni związane z rozwojem funkcji turystyczno-rekreacyjnych** – logiczne i oparte na konsultacjach społecznych i potrzebach mieszkańców lokalizowanie



różnego rodzaju kompleksów usługowych, uwzględnianie potencjalnych konfliktów przestrzennych w procesach planowania.

- **Kierowanie się zasadami ładu przestrzennego w planowaniu przestrzeni** w aspekcie estetycznym, społecznym, gospodarczym, środowiskowym i funkcjonalnym – w szczególności na obszarach o wysokim potencjale rozwoju turystyki, w tym na obszarach o wysokich walorach krajobrazowych.
- **Zapewnienie spójności w planowaniu przestrzennym w układzie wertykalnym:** na poziomie lokalnym ze szczeblem krajowym i regionalnym – uwzględnienie w planowaniu rozwoju przestrzennego inwestycji krajowych i wojewódzkich.
- **Zapewnienie spójności w planowaniu przestrzennym w układzie horyzontalnym:** uwzględnienie i konsultowanie dokumentów planistycznych sąsiednich gmin w celu zapewnienia ciągłości struktur przestrzennych.
- **Budowanie poparcia społecznego w gospodarowaniu przestrzenią** – prowadzenie jawnych i dostępnych dla mieszkańców konsultacji społecznych w zakresie planowania inwestycji, opracowywania dokumentów planistycznych.
- **Uspójnienie zasad dotyczących walorów estetycznych nowych inwestycji**, w tym mieszkaniowych i związana z tym konieczność opracowania planów miejscowych dla obszarów przeznaczanych pod zabudowę.
- **Ukierunkowanie celów polityki przestrzennej na rozwój obszarów atrakcyjnych turystycznie.**
- **Ochrona obszarów o stosunkowo mało zmienionych walorach przyrodniczych i krajobrazowych**, oraz uwzględnianie pozostałych działań ochronnych w zakresie ochrony krajobrazu, sformułowanych w obowiązujących planach ochrony parków krajobrazowych.
- **Na obszarach otulin parków krajobrazowych działalność związana z usługami turystycznymi i sportowymi powinna zostać dostosowana skalą i intensywnością do charakteru obszaru chronionego** i jego otoczenia poprzez obligatoryjne wskazanie w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego i decyzjach o warunkach zabudowy szczegółowych parametrów zabudowy dla projektowanej działalności.
- **Obejmowanie ochroną w formie parku kulturowego obszarów o wysokich walorach historycznych, artystycznych i krajobrazowych.**
- **Integracja szlaków wodnych ze szlakami pieszymi i rowerowymi** w ich otoczeniu (wzdłuż rzek o sezonowej zmienności poziomu wód).
- **Uwzględnienie w planowaniu przestrzennym informacji o obszarach perspektywicznych**, na których stwierdzono przesłanki występowania złożeń oraz obszarów prognostycznych – rozpoznanych wstępnie i wskazanych (PZPW Województwa Podkarpackiego – perspektywa 2030).
- **Wspieranie rozwoju sieci teleinformatycznych na obszarach problemowych**, w których nie występuje infrastruktura telekomunikacyjna umożliwiająca świadczenie usług dostępu do Internetu o wymaganej przepustowości.
- **Uwzględnienie rezerw terenowych z uwagi na możliwość ujednoczenia parametrów użytkowych dróg.**



- **Wykorzystanie korzyści dostępności transportowej** – racjonalne gospodarowanie przestrzenią w celu zapewnienia odpowiedniej przepustowości dróg i wyznaczenia przestrzeni dla działalności gospodarczej.
- **Zachowanie różnorodności biologicznej i rozwój systemu obszarów chronionych** oraz jego integracja z systemami pozaregionalnymi.

## 9.6 Spójność kierunków rozwoju Gminy z kierunkami wynikającymi ze strategii rozwoju województwa. Obszary strategicznej interwencji wraz z zakresem planowanych działań

Gmina Wielkie Oczy położona jest w obrębie wydzielonych obszarów specjalnych, które zostały wyznaczone w strategicznych i planistycznych dokumentach krajowych i wojewódzkich. W celu ich identyfikacji przeanalizowane zostały następujące dokumenty:

- **Krajową Strategią Rozwoju Regionalnego 2030 (KSRR 2030),**
- **Strategia Rozwoju Województwa - Podkarpackie 2030,**
- **Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podkarpackiego - Perspektywa 2030**

Przez obszary specjalne rozumie się:

- **OF (obszary funkcjonalne)** – obszary, na których występuje względnie wyodrębniający się, intensywny i otwarty system powiązań społecznych, gospodarczych lub przyrodniczych, uwarunkowanych cechami środowiska geograficznego (przyrodniczego i antropogenicznego); szczególnym typem obszaru funkcjonalnego jest miejski obszar funkcjonalny
- **OSI (obszary strategicznej interwencji)** – określone w strategii rozwoju obszary o zidentyfikowanych lub potencjalnych powiązaniach funkcjonalnych lub o szczególnych warunkach społecznych, gospodarczych lub przestrzennych, decydujących o występowaniu barier rozwoju lub trwałych, możliwych do aktywowania, potencjałówka rozwojowych, do którego jest kierowana interwencja publiczna łącząca inwestycje, w szczególności gospodarcze, infrastrukturalne lub w zasoby ludzkie, finansowane z różnych źródeł lub rozwiązania regulacyjne.

### 1. OSI Krajowe - Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030 (KSRR 2030):

- **Wschodnia Polska,**

Wschodnia część kraju w największym stopniu skupia obszary zagrożone marginalizacją, a jej województwa - lubelskie, podkarpackie, podlaskie, świętokrzyskie, warmińsko-mazurskie - znajdują się w grupie regionów o zdecydowanie niższym poziomie konkurencyjności w porównaniu do średniej w Unii Europejskiej. **W zasięgu OSI Wschodnia Polska znajduje się Gmina Wielkie Oczy.**



Mapa 13 Wschodnia Polska

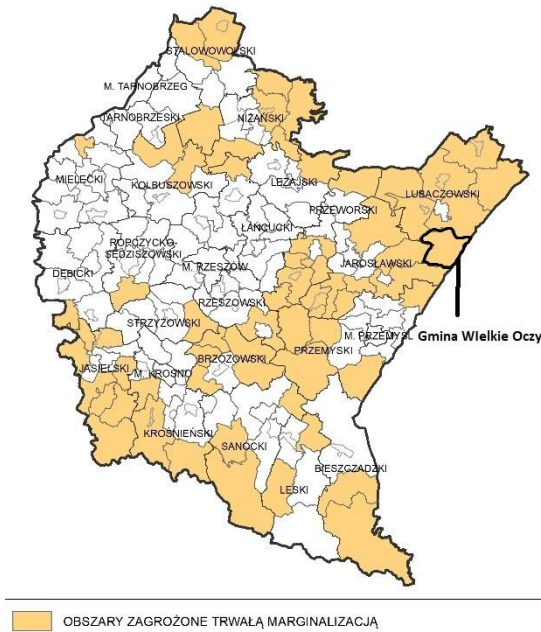


Źródło: Strategia Rozwoju Województwa – Podkarpackie 2030

Zgodnie z załącznikiem 1. do KSRR 2030 pt. Lista gmin zagrożonych trwałą marginalizacją: programowanie 2021-2027, Gmina Wielkie Oczy znalazła się na 437 pozycji ww. listy. W związku z tym jest ona usytuowana w obszarze OSI: obszary zagrożone trwałą marginalizacją.



**Mapa 14 Obszary zagrożone trwałą marginalizacją.**



Źródło: Strategia Rozwoju Województwa – Podkarpackie 2030

**2. OSI Regionalne - Strategia rozwoju województwa - Podkarpackie 2030:**

Gmina Wielkie Oczy wpisuje się w priorytet:

- **7.3. Obszary wymagające szczególnego wsparcia w kontekście równoważenia rozwoju**
- **7.4. Obszary wiejskie – wysoka jakość przestrzeni do zamieszkania, pracy i wypoczynku,**

w szczególności:

**7.3. Obszary wymagające szczególnego wsparcia w kontekście równoważenia rozwoju:**

**7.3.1. Wzmocnienie szans rozwojowych obszarów zagrożonych trwałą marginalizacją województwie**

Zakładane działania

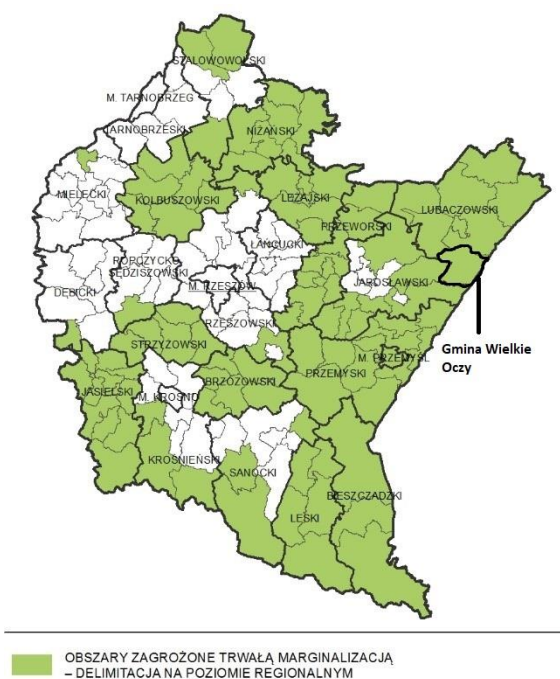
- rozwój sektora inwestycji prywatnych w oparciu o lokalne zasoby;
- aktywizacja lokalnych inicjatyw gospodarczych i społecznych, poprzez wykorzystanie potencjału podmiotów publicznych, prywatnych, organizacji pozarządowych i mieszkańców;
- poprawa atrakcyjności inwestycyjnej poprzez zapewnienie przygotowanych terenów inwestycyjnych;
- pobudzanie procesów rozwojowych poprzez zapewnienie lepszej dostępności komunikacyjnej na zewnątrz, w tym rozwój infrastruktury drogowej łączącej się z węzłami sieci dróg szybkiego ruchu oraz infrastruktury kolejowej;
- włączenie komunikacyjne obszarów o utrudnionej dostępności;



## Strategia Rozwoju Gminy Wielkie Oczy na lata 2021-2030

- dostosowanie infrastruktury technicznej (energetycznej, telekomunikacyjnej, wodnokanalizacyjnej) i społecznej, warunkującej rozwój gospodarczy i wyższą jakość życia mieszkańców;
- wzmocnienie roli instytucji publicznych, jako inicjatora nawiązywania partnerstw, współpracy z innymi instytucjami publicznymi, społeczeństwem i innymi interesariuszami na rzecz rozwoju regionu;
- ograniczenie skutków peryferyjnego położenia obszarów przygranicznych poprzez wielopłaszczyznowe wykorzystanie potencjału współpracy transgranicznej;
- intensyfikacja działań w zakresie ochrony i poprawy stanu środowiska przyrodniczego.

### Mapa 15 Obszary zagrożone trwałą marginalizacją – poziom regionalny



Źródło: Strategia Rozwoju Województwa – Podkarpackie 2030

#### 7.4. Obszary wiejskie – wysoka jakość przestrzeni do zamieszkania, pracy i wypoczynku:

##### 7.4.1. Wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich poprzez rozwój infrastruktury technicznej

Obszary wiejskie dotyka zjawisko postępującej marginalizacji i niskiego poziomu jakości życia. Kluczową kwestią przeciwdziałającą tym trendom jest rozwój infrastruktury w szczególności: wodnokanalizacyjnej, energetycznej, teleinformatycznej oraz transportowej. Działania należy tak ukierunkować, aby umożliwiły rozwój gospodarki i przedsiębiorczości w tym powstawanie miejsc pracy w sektorach pozarolniczych, dostępność do usług publicznych, przekwalifikowanie zawodowe oraz mobilność przestrzenną, przy zachowaniu walorów środowiska przyrodniczego. Realizacja wyzwań regionalnych pozwoli na wielokierunkowy i zrównoważony rozwój obszarów wiejskich.

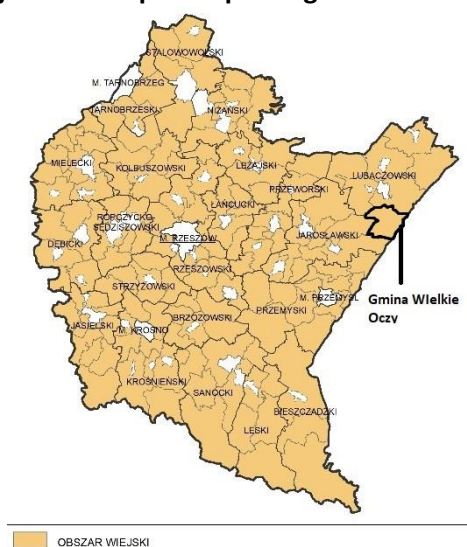


## Strategia Rozwoju Gminy Wielkie Oczy na lata 2021-2030

### Zakładane działania:

- poprawa dostępności komunikacyjnej obszarów wiejskich w wymiarze lokalnym, regionalnym, krajowym i transgranicznym, w tym w relacji do najbliższego regionalnego bieguna wzrostu;
- zwiększenie dostępności cyfrowej poprzez rozwój infrastruktury telekomunikacyjnej;
- modernizacja i rozbudowa energetycznych linii przesyłowych, jako podniesienie komfortu życia i bezpieczeństwa;
- rozwój i poprawa dostępności do infrastruktury wodociągowej, kanalizacyjnej i ściekowej
- poprawa zarządzania sektorem gospodarki odpadami;
- tworzenie korzystnych warunków dla rozwoju przedsiębiorczości.

### Mapa 16 Obszary wiejskie województwa podkarpackiego



Źródło: Strategia Rozwoju Województwa – Podkarpackie 2030

#### 7.4.2. Rozwój przedsiębiorczości na obszarach wiejskich

Rozwój obszarów wiejskich należy oprzeć na wykorzystaniu zróżnicowanych potencjałów rozwojowych, wzmocnieniu sektora rolnictwa, jak również pozarolniczych specjalizacji gospodarczych. Strategicznym działaniem jest również aktywizowanie społeczności do podejmowania działalności gospodarczej wykorzystującej endogeniczne zasoby obszaru jako elementu konkurencyjności i zwiększenia dochodów ludności.

### Zakładane działania:

- promowanie lokalnych zasobów (produktów tradycyjnych, regionalnych, ekologicznych) w celu powstawania alternatywnych źródeł dochodów;
- aktywizacja lokalnych społeczności ukierunkowana na rozwój przedsiębiorczości, jako element wzrostu dochodów ludności wiejskiej;
- kreowanie postaw przedsiębiorczych i lokalnych inicjatorów działalności gospodarczej;





- wspieranie i profilowanie specjalizacji regionalno-lokalnej oraz centrów produkcyjno-usługowych,
- rozwój funkcji turystycznych, kompleksowo wykorzystujących lokalne zasoby i specjalizacje.

#### **7.4.3. Integracja i aktywizacja społeczności wiejskiej w aspekcie społecznym i kulturowym**

Kluczowym czynnikiem determinującym inicjowanie procesów rozwoju obszarów wiejskich jest wielokierunkowa aktywizacja społeczności lokalnej. Podniesienie poziomu życia zależy od właściwej identyfikacji potrzeb i możliwości danego obszaru, w który to proces należy włączyć lokalną społeczność. Grupy społeczne powinny także współuczestniczyć w zarządzaniu lokalnymi zasobami. Istotne jest również oddolne zaangażowanie się społeczności w partnerstwa regionalne i ponadregionalne, a nawet międzynarodowe.

##### **Zakładane działania:**

- wsparcie mieszkańców w realizacji działań wynikających z lokalnych dokumentów strategicznych mających na celu wzmocnienie tożsamości regionalnej;
- podejmowanie współpracy na rzecz integracji społeczności lokalnej w planowaniu wspólnych działań i podejmowaniu wyzwań rozwojowych;
- poszerzenie i wzbogacenie oferty kulturalnej i usług czasu wolnego opartych na lokalnych zasobach przyczyniające się do zwiększenia poczucia tożsamości mieszkańców obszarów wiejskich, integracji społecznej i aktywizacji, szczególnie osób zagrożonych wykluczeniem społecznym;
- promocja lokalnej twórczości kulturalnej, rzemieślniczej z wykorzystaniem lokalnego dziedzictwa, przyczyniającej się do wykreowania produktów charakterystycznych dla poszczególnych miejscowości w oparciu o istniejące zasoby;
- promocja regionalnych specjalizacji w rolnictwie, jego otoczeniu i rybactwie (winiarstwo, pszczelarstwo itp. oraz usługi socjalne i rzemiosło, handel, przetwórstwo produktów rolnych, rękodzieło itp.);
- upowszechnianie dobrych praktyk przez społeczność lokalną na płaszczyźnie międzyregionalnej i międzynarodowej; wzmocnienie powiązań funkcjonalnych obszarów wiejskich z lokalnymi ośrodkami osadniczymi.

#### **7.4.4. Racjonalizacja przestrzeni wiejskiej**

Jakość przestrzeni obszarów wiejskich warunkuje możliwość i efektywność działań prorozwojowych. Dlatego też, gospodarka przestrzenna obszarów wiejskich powinna być określona w opracowaniach urbanistycznych, aby zapewnić racjonalne wykorzystanie przestrzeni i zasobów endogenicznych, przy zachowaniu walorów krajobrazowych i przyrodniczych. Należy również dążyć do zachowania zgodności z dokumentami planistycznymi sporządzanymi dla obszarów sąsiednich.

##### **Zakładane działania:**

- dostosowanie przestrzeni wiejskiej do potrzeb gospodarczych i społecznych mieszkańców;
- efektywne wykorzystanie przestrzeni poprzez rozwój funkcji rekreacyjnej, sportowej i społeczno-kulturalnej obejmującej budowę i adekwatne wyposażenie obiektów;



- wykorzystanie potencjału uzdrowiskowego w projektowaniu przestrzeni wiejskiej;
- poprawa funkcjonalności i estetyki przestrzeni wiejskiej uzyskana poprzez wspieranie projektów mających na celu urządzenie i porządkowanie terenów zielonych, parków lub innych miejsc wypoczynku;
- racjonalne wykorzystanie przestrzeni produkcyjnej i osadniczej dzięki wspieraniu działań scaleniowych i zagospodarowania poscaleniowego.

### 3. Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podkarpackiego - Perspektywa 2030:

- **Wiejski obszar funkcjonalny wymagający wsparcia procesów rozwojowych**

**Wiodące kierunki zagospodarowania:**

- 1) rozwój rolnictwa ekologicznego opartego na gospodarstwach rodzinnych;
- 2) rozwój działalności gospodarczej związanej z gospodarką rolną i turystyką;
- 3) rozwój kapitału ludzkiego oraz wzrost poziomu życia mieszkańców;
- 4) wzmocnienie powiązań funkcjonalnych obszarów wiejskich z lokalnymi ośrodkami osadniczymi;
- 5) poprawa dostępności komunikacyjnej obszaru w wymiarze lokalnym, regionalnym, krajowym i transgranicznym;
- 6) ochrona terenów o najwyższych walorach przyrodniczych i krajobrazowych;
- 7) racjonalne wykorzystanie zasobów środowiska przyrodniczego;
- 8) rozwój turystyki, w tym agroturystyki, funkcji sportowo-rekreacyjnych i uzdrowiskowych,
- 9) rozwój infrastruktury technicznej i transportowej.

**Zasady i warunki zagospodarowania:**

- 1) rozwój bazy usług publicznych;
- 2) zapobieganie procesom rozpraszania zabudowy powodującym degradację terenów otwartych i przydatnych dla rolnictwa;
- 3) ochrona zasobów leśnych oraz rozwój zrównoważonej i wielofunkcyjnej gospodarki leśnej;
- 4) poprawa wyposażenia obszaru w infrastrukturę techniczną i transportową;
- 5) rozwój funkcji sportowo-rekreacyjnej i turystycznej, w tym agroturystyki oraz lecznictwa uzdrowiskowego z zastosowaniem zasad zrównoważonego rozwoju.

- **Przygraniczny obszar funkcjonalny**

**Wiodące kierunki zagospodarowania:**

- 1) poprawa dostępności komunikacyjnej w wymiarze lokalnym, regionalnym, krajowym i transgranicznym;
- 2) wzmocnienie funkcjonalne ośrodków miejskich;
- 3) rozwój gospodarki rolnej i leśnej;
- 4) rozwój funkcji turystycznej w dostosowaniu do zasad ochrony obszarów cennych przyrodniczo i kulturowo,
- 5) rozwój w infrastruktury technicznej i transportowej.



**Zasady i warunki zagospodarowania:**

- 1) zagospodarowanie przestrzenne obszaru z uwzględnieniem potrzeb związanych z obronnością i bezpieczeństwem publicznym;
- 2) rozwój i modernizacja infrastruktury granicznej, transportowej i logistycznej;
- 3) integrowanie systemów komunikacyjnych i usprawnienie powiązań transportowych;
- 4) wspieranie rozwoju nowych funkcji, zwiększających zakres świadczonych usług o charakterze ponadlokalnym, w tym logistycznych;
- 5) poprawa dostępu do usług publicznych zlokalizowanych w miastach i na obszarach wiejskich;
- 6) współpraca transgraniczna w zakresie planowania przestrzennego i społeczno-gospodarczego, realizacja i koordynacja wspólnych działań i projektów, zapewniających integrację planowania w zakresie ochrony środowiska, gospodarki wodnej oraz infrastruktury transgranicznej,
- 7) poprawa wyposażenia obszaru w infrastrukturę techniczną i transportową.

• **Roztoczańsko – Puszczański obszar funkcjonalny**

**Wiodące kierunki zagospodarowania:**

- 1) rozwój turystyki poznawczo-wypoczynkowej i kwalifikowanej opartej na lokalnych walorach przyrodniczych i kulturowych;
- 2) poprawa wewnętrznej i zewnętrznej dostępności komunikacyjnej obszaru;
- 3) ochrona zasobów dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego;
- 4) utrzymanie i rozwój funkcji uzdrowiskowych Roztocza;
- 5) rozwój zrównoważonej gospodarki leśnej i rolnej;
- 6) rozwój bazy przetwórstwa rolno-spożywczego;
- 7) wznowienie eksploatacji złóż siarki;
- 8) ochrona obszaru przed powodzią.

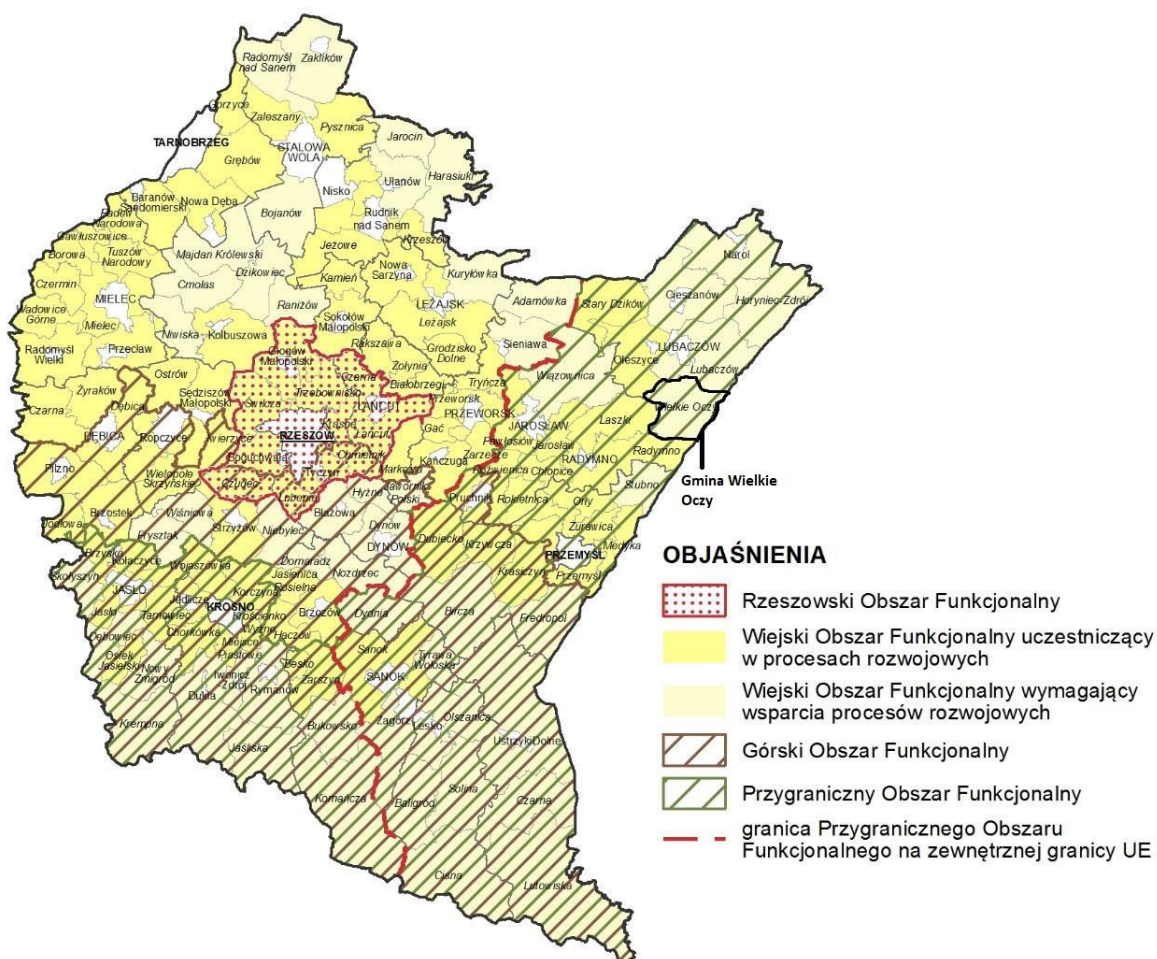
**Zasady i warunki zagospodarowania:**

- 1) rozbudowa i modernizacja istniejącej infrastruktury turystycznej;
- 2) rozbudowa istniejących oraz budowa nowych szlaków drogowych oraz modernizacja istniejących linii kolejowych;
- 4) rozwój rolnictwa ekologicznego dostosowanego do lokalnych warunków, poprawa struktury agrarnej gospodarstw;
- 5) rewaloryzacja historycznych układów urbanistycznych świadczących o unikatowej historii i kulturze obszaru;
- 6) ochrona krajobrazów i przyrody obszaru;
- 7) zapobieganie procesom suburbanizacji i rozpraszania zabudowy powodującym degradację otwartych terenów wiejskich przydatnych dla rolnictwa przez intensyfikację użytkowania terenów zainwestowanych;
- 8) uporządkowanie gospodarki wodno-ściekowej oraz zagospodarowanie terenów sprzyjające naturalnej retencji wód powierzchniowych;



- 9) zagospodarowanie terenu kopalni siarki Basznia przy uwzględnieniu aspektów prawno-środowiskowych i ekologicznych;
- 10) uwzględnienie przy zagospodarowaniu terenów ograniczeń związanych z położeniem na obszarach szczególnego zagrożenia powodzią oraz narażonych na niebezpieczeństwo powodzi.

**Mapa 17 Obszary funkcjonalne o znaczeniu ponadregionalnym – Wiejski Obszar Funkcjonalny uczestniczący w procesach rozwojowych, Przygraniczny Obszar Funkcjonalny**



Źródło: Strategia Rozwoju Województwa – Podkarpackie 2030



## Mapa 18 Obszary funkcjonalne o znaczeniu regionalnym – Roztoczańsko – Puszczański Obszar Funkcjonalny



Źródło: Strategia Rozwoju Województwa – Podkarpackie 2030

### 3. OSI – Lokalne - Strategia Rozwoju Gminy Wielkie Oczy na lata 2021-2030

W ramach Strategii Rozwoju Wyodrębniono sześć obszary priorytetowe, które są względem siebie równoważne i uzupełniające się:

- **Obszar I: Rozwój gospodarczy Gminy Wielkie Oczy oparty na wysokiej jakości infrastrukturze technicznej**
- **Obszar II: Rozwój społeczny dostosowany do zmieniających się potrzeb mieszkańców**
- **Obszar III: Racjonalne wykorzystanie walorów środowiska przyrodniczego oparte na zasadach zrównoważonego rozwoju**

Obszary te powiązane są z zidentyfikowanymi lokalnymi obszarami strategicznej interwencji, co zostało przedstawione w załączniku graficznym, stanowiącym mapę nr 12 Model struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy Wielkie Oczy w rozdziale 9.4 Model strukturalny funkcjonalno – przestrzennej Gminy.



Strategia Rozwoju Gminy Wielkie Oczy na lata 2021-2030

Tabela 34 Zgodność celów Strategii Rozwoju Gminy Wielkie Oczy na lata 2021 – 2030 ze Strategią Rozwoju Województwa – Podkarpackie 2030

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030	Strategia Rozwoju Województwa – Podkarpackie 2030	Strategia Rozwoju Gminy Wielkie Oczy na lata 2021 – 2030
1.Zwiększanie spójności rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym  2.Wzmacnianie regionalnych przewag konkurencyjnych	OBSZAR TEMATYCZNY 1. GOSPODARKA I NAUKA	Obszar III  Racjonalne wykorzystanie walorów środowiska przyrodniczego oparte na zasadach zrównoważonego rozwoju
2.3 Innowacyjny rozwój regionu i doskonalenie podejścia opartego na Regionalnych Inteligentnych Specjalizacjach	Cel szczegółowy priorytetu 1.3. Zapewnienie dobrych warunków i systemu wsparcia podmiotów gospodarczych i rolnictwa w dostosowaniu do wymagań i potrzeb współczesnej otwartej gospodarki	<b>Cel szczegółowy 3.2.</b> Wykorzystanie walorów środowiska przyrodniczego do rozwoju infrastruktury turystycznej
1.Zwiększanie spójności rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym  2.Wzmacnianie regionalnych przewag konkurencyjnych	OBSZAR TEMATYCZNY 2. KAPITAŁ LUDZKI I SPOŁECZNY	Obszar II  Rozwój społeczny dostosowany do zmieniających się potrzeb mieszkańców  Obszar III  Racjonalne wykorzystanie walorów środowiska przyrodniczego oparte na zasadach zrównoważonego rozwoju



Strategia Rozwoju Gminy Wielkie Oczy na lata 2021-2030

2.1 Rozwój kapitału ludzkiego i społecznego	Cel szczegółowy priorytetu 2.1. Podniesienie jakości edukacji i jej dostosowanie do wyzwań społeczeństwa przyszłości	<b>Cel szczegółowy 2.1.</b> Poprawa infrastruktury i funkcjonowania placówek oświatowych
2.1 Rozwój kapitału ludzkiego i społecznego	Cel szczegółowy priorytetu 2.2 Zwiększenie bezpieczeństwa zdrowotnego społeczeństwa poprzez poprawę dostępności i jakości funkcjonowania systemu ochrony zdrowia	<b>Cel szczegółowy 2.2.</b> Aktywizacja mieszkańców i przeciwdziałanie problemom społecznym
1.1 Wzmacnianie szans rozwojowych obszarów słabszych gospodarczo – wschodnia Polska oraz obszary zagrożone trwałą marginalizacją  2.1 Rozwój kapitału ludzkiego i społecznego	Cel szczegółowy priorytetu 2.3 Rozwój form i instytucji kultury z uwzględnieniem dziedzictwa oraz wymagań nowoczesności	<b>Cel szczegółowy 2.3</b> Rozwój i upowszechnianie kultury i sportu <b>Cel szczegółowy 3.3.</b> Upowszechnianie wizerunku Gminy jako miejsca przyjaznego mieszkańcom i turystom
1.1 Wzmacnianie szans rozwojowych obszarów słabszych gospodarczo – wschodnia Polska oraz obszary zagrożone trwałą marginalizacją	Cel szczegółowy priorytetu 2.4 Wsparcie rynku pracy w zakresie aktywizacji zawodowej oraz tworzenia dobrej jakości miejsc pracy	<b>Cel strategiczny 2.2.</b> Aktywizacja mieszkańców i przeciwdziałanie problemom społecznym
2.1 Rozwój kapitału ludzkiego i społecznego	Cel szczegółowy priorytetu 2.5 Wzmocnienie podmiotowości obywateli, rozwój instytucji społeczeństwa obywatelskiego oraz zwiększenie ich wpływu na życie publiczne	<b>Cel strategiczny 2.2.</b> Aktywizacja mieszkańców i przeciwdziałanie problemom społecznym



Strategia Rozwoju Gminy Wielkie Oczy na lata 2021-2030

2.1 Rozwój kapitału ludzkiego i społecznego	Cel szczegółowy priorytetu 2.6 Wzrost poziomu adaptacyjności zawodowej i integracji społecznej w regionie	<b>Cel szczegółowy 2.2.</b> Aktywizacja mieszkańców i przeciwdziałanie problemom społecznym
2.1 Rozwój kapitału ludzkiego i społecznego	Cel szczegółowy priorytetu 2.7 Kształtowanie postaw prozdrowotnych, promocja aktywności fizycznej i wsparcie sportu kwalifikowanego	<b>Cel szczegółowy 2.3</b> Rozwój i upowszechnianie kultury i sportu <b>Cel szczegółowy 3.2.</b> Wykorzystanie walorów środowiska przyrodniczego do rozwoju infrastruktury turystycznej
<b>1. Zwiększanie spójności rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym</b> <b>2. Wzmacnianie regionalnych przewag konkurencyjnych</b>	<b>OBSZAR TEMATYCZNY 3. INFRASTRUKTURA DLA ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU I ŚRODOWISKA</b>	<b>Obszar I</b> <b>Rozwój gospodarczy Gminy Wielkie Oczy oparty na wysokiej jakości infrastrukturze technicznej</b> <b>Obszar III</b> <b>Racjonalne wykorzystanie walorów środowiska przyrodniczego oparte na zasadach zrównoważonego rozwoju</b>
1.1 Wzmacnianie szans rozwojowych obszarów słabszych gospodarczo – wschodnia Polska oraz obszary zagrożone trwałą marginalizacją	Cel szczegółowy priorytetu 3.1 Zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego regionu oraz optymalizacji wykorzystania energii i zwiększenie udziału OZE w bilansie energetycznym województwa	<b>Cel szczegółowy 3.1.</b> Poprawa stanu środowiska, jego ochrona oraz adaptacja do zmian klimatu





Strategia Rozwoju Gminy Wielkie Oczy na lata 2021-2030


1.5 Rozwój infrastruktury wspierającej dostarczenie usług publicznych i podnoszącej atrakcyjność inwestycyjną obszarów		
1.5 Rozwój infrastruktury wspierającej dostarczenie usług publicznych i podnoszącej atrakcyjność inwestycyjną obszarów	Cel szczegółowy priorytetu 3.3 Poprawa wewnętrznej dostępności komunikacyjnej zapewniającej spójność przestrzenną regionu oraz integrację obszarów funkcjonalnych	<b>Cel szczegółowy 1.1</b> Poprawa bezpieczeństwa i komfortu zamieszkania poprzez rozwój infrastruktury drogowej
2.1 Rozwój kapitału ludzkiego i społecznego 2.2 Wspieranie przedsiębiorczości na szczeblu regionalnymi i lokalnym	Cel szczegółowy priorytetu 3.5 Tworzenie miejsc umożliwiających prowadzenie działalności gospodarczej i rozwój usług turystycznych	<b>Cel szczegółowy 3.2.</b> Wykorzystanie walorów środowiska przyrodniczego do rozwoju infrastruktury turystycznej
1.1 Wzmacnianie szans rozwojowych obszarów słabszych gospodarczo – wschodnia Polska oraz obszary zagrożone trwałą marginalizacją	Cel szczegółowy priorytetu 3.7 Ograniczenie negatywnych skutków oddziaływania rozwoju cywilizacyjnego na stan środowiska	<b>Cel szczegółowy 1.2</b> Uporządkowanie gospodarki wodno-ściekowej <b>Cel szczegółowy 3.1.</b> Poprawa stanu środowiska, jego ochrona oraz adaptacja do zmian klimatu
<b>1. Zwiększanie spójności rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym</b>	<b>OBSZAR TEMATYCZNY 4. DOSTĘPNOŚĆ USŁUG</b>	<b>Obszar I</b> <b>Rozwój gospodarczy Gminy Wielkie Oczy oparty na wysokiej jakości infrastrukturze technicznej</b>
1.4. Przeciwdziałanie kryzysom na obszarach zdegradowanych	Cel szczegółowy priorytetu 4.2 Poprawa zarządzania przestrzenią oraz przeciwdziałanie występowaniu	<b>Cel szczegółowy 1.3.</b> Świadoma i aktywna polityka przestrzenna



## Strategia Rozwoju Gminy Wielkie Oczy na lata 2021-2030

1.5 Rozwój infrastruktury wspierającej dostarczanie usług publicznych i podnoszącej atrakcyjność inwestycyjną obszarów	wykluczenia osób i obszarów ze względu na ograniczenia ekonomiczne czy infrastrukturalne	
--	--	--

Źródło: Opracowanie własne

An aerial photograph of a park featuring a large, dark pond in the center. A winding gravel path surrounds the pond, with several wooden benches placed along its length. A wooden bridge crosses a small stream on the right side of the pond. In the background, there are green lawns, trees, and residential buildings with red roofs. The text '10. System realizacji strategii, w tym wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych' is overlaid in white on the pond area.

**10. System realizacji strategii,  
w tym wytyczne do sporządzania  
dokumentów wykonawczych**



## 10.1 Odpowiedzialność za realizację strategii

Przy opracowaniu strategii zastosowano podejście holistyczne, polegające m.in. na tym, że przy określaniu celów i kierunków działań wzięto pod uwagę nie tylko kompetencje i zadania statutowe gminy wiejskiej, ale również uwzględniono o wiele szerszy wymiar rozwoju gminy. Chodzi tu głównie o te obszary rozwoju społeczno-gospodarczego gminy, na które władze nie mają bezpośredniego wpływu, a więc np. rozwój lokalnego rynku pracy i przedsiębiorczości czy bezpieczeństwo publiczne.

Tym samym, zgodnie z dokumentem „Strategia Rozwoju Gminy. Poradnik Praktyczny” przyjęto założenie, że niniejszy dokument nie powinien ograniczać się w swych zapisach jedynie do zadań należących do wyłącznej kompetencji gminy, realizowanych bezpośrednio przez Urząd Gminy i jednostki gminne. Strategia proponuje przede wszystkim zadania stanowiące wyzwania dla całej społeczności lokalnej i wszystkich podmiotów działających na terenie jednostki samorządu terytorialnego lub pozostających z nią w relacji. W procesie zarządzania gminą i jej rozwojem, dokument pełni kluczową rolę jako generalny plan postępowania władz samorządowych – we współpracy z innymi samorządami, administracją państwową oraz partnerami społecznymi i prywatnymi. Powoduje to konieczność określenia głównych zadań oraz zakresu odpowiedzialności poszczególnych podmiotów zaangażowanych w jej realizację.

Instytucje i podmioty, zaangażowane w proces wdrażania strategii można podzielić na trzy główne grupy (zgodnie z zasadą „trójkąta współpracy”):

- **sektor publiczny** – władze samorządowe gminy, Urząd Gminy i jednostki gminne, jednostki samorządu terytorialnego różnych szczebli, w tym np. gminy sąsiednie,
- **sektor biznesowy** – przedsiębiorcy, kluczowi pracodawcy, organizacje otoczenia biznesu, zrzeszenia gospodarcze itp.,
- **sektor społeczny** – mieszkańcy, organizacje pozarządowe, grupy nieformalne, liderzy społeczni i osoby publiczne, reprezentanci młodzieży itp.

Jeśli chodzi o kompetencje samorządu gminnego zaproponowane kierunki działań będą miały swoje odzwierciedlenie w projektach kluczowych – wynikających z planu działań operacyjnych. Są to projekty najważniejsze z punktu widzenia rozwoju gminy, których realizacja warunkuje osiągnięcie założonych celów strategii. Projekty te będą realizowane przez Urząd Gminy bądź jednostki organizacyjne przy użyciu funduszy własnych lub z wykorzystaniem dostępnych środków zewnętrznych. Osiągnięcie założonych celów będzie w dużej mierze uzależnione od tego, czy inne podmioty (przedsiębiorstwa, instytucje otoczenia biznesu, organizacje pozarządowe) zechcą włączyć się w nurt działań zaproponowanych w niniejszej strategii. Zakłada się, że zaproponowane cele odpowiadają potrzebom i możliwościom rozwojowym Gminy Wielkie Oczy, a także że w procesie konsultacji społecznych osiągnięta została ich społeczna akceptacja. Dla przyśpieszenia tych działań i zachęcenia innych podmiotów do respektowania założeń strategii Urząd Gminy będzie wspierał podmioty, których projekty będą wpisywać się w założenia i cele strategii. Ze względu na wielość podmiotów będących realizatorami strategii konieczne jest wprowadzenie mechanizmu koordynacyjnego. Zadanie to należy do Urzędu Gminy Wielkie Oczy więc i będzie m.in. polegało na:



## Strategia Rozwoju Gminy Wielkie Oczy na lata 2021-2030

- informowaniu społeczności lokalnej o istnieniu Strategii, zapisanych w niej priorytetach rozwoju, a także o postępach i efektach jej wdrażania,
- skorelowaniu procesów planowania przestrzennego z zapisami strategii,
- ścisłej współpracy z jednostkami odpowiedzialnymi za przygotowywanie i realizację zadań inwestycyjnych,
- wydawaniu jednostkom ubiegającym się o środki zewnętrzne opinii o zgodności planowanej inwestycji/zadania z zapisami strategii, jeśli taka opinia będzie warunkiem sine qua non do udziału w konkursie,
- dokonywaniu koniecznych modyfikacji i zmian wynikających ze zmieniających się uwarunkowań zewnętrznych i sytuacji wewnętrznej gminy.

Główną instytucją odpowiedzialną za wdrożenie strategii jest Rada Gminy oraz Wójt Gminy Wielkie Oczy wraz z podległym mu Urzędem Gminy, a do zadań poszczególnych podmiotów należy:

Rada Gminy	Wójt Gminy	Referat inwestycji, zamówień publicznych, geodezji, rolnictwa i gospodarki komunalnej	Komórki i jednostki organizacyjne	Partnerzy
<ul style="list-style-type: none"><li>• podejmowanie strategicznych decyzji</li><li>• zapewnienie środków finansowych w budżecie na realizację zadań</li><li>• ocena stanu realizacji strategii</li><li>• aktualizacja strategii</li><li>• wsparcie merytoryczne Wójta</li></ul>	<ul style="list-style-type: none"><li>• stymulowanie i koordynacja działań</li><li>• integrowanie zasobów</li><li>• przedkładanie raportów o stanie realizacji strategii</li></ul>	<ul style="list-style-type: none"><li>• poszukiwanie źródeł finansowania projektów i zadań</li><li>• przygotowywanie oraz realizacja projektów i zadań</li><li>• koordynacja projektów i zadań</li><li>• harmonizacja i poszerzanie partnerstw</li><li>• monitoring, ewaluacja i przygotowywanie zmian strategii</li><li>• promocja projektów i zadań</li></ul>	<ul style="list-style-type: none"><li>• współdziałanie z Referatem inwestycji, zamówień publicznych, geodezji, rolnictwa i gospodarki komunalnej przy przygotowywaniu oraz realizacji projektów i zadań</li><li>• obsługa finansowa projektów i zadań</li><li>• realizacja projektów i zadań</li></ul>	<ul style="list-style-type: none"><li>• współpraca z Wójtem Gminy przy realizacji projektów i zadań</li></ul>

### 10.2 System monitorowania, ewaluacji i aktualizacji strategii

Prawidłowy przebieg procesu realizacji założeń Strategii Rozwoju Gminy Wielkie Oczy na lata 2021-2030 jest kontrolowany poprzez odpowiednie jej wdrażanie, a następnie monitoring, jak i ewaluację. Poprzez gromadzenie i analizę danych, wprowadzony zostanie system stałej kontroli



## Strategia Rozwoju Gminy Wielkie Oczy na lata 2021-2030

i oceny efektów realizacji ustaleń Strategii. Pozwoli to na identyfikację zaistniałych nieprawidłowości, a następnie rozwiązanie oraz zapobieganie ich negatywnym skutkom w przyszłości.

Jednym z elementów wdrażania niniejszej Strategii jest obowiązek pracowników Urzędu oraz jednostek organizacyjnych do zapoznania się z dokumentem oraz wyznaczenie obszarów, za które każda jednostka, wydział lub pracownik będą odpowiedzialni. Dodatkowo, w razie potrzeby, rekomenduje się przyjęcie szczegółowych planów i programów określających dokładny zakres działań koniecznych do realizacji działań danego celu strategicznego: Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych, Programu Ochrony Środowiska i innych dokumentów sektorowych.

Wdrażając Strategię, Gmina będzie dbała o dobrą współpracę z otoczeniem społeczno-gospodarczym, w tym z lokalnymi organizacjami pozarządowymi, ale również z innymi jednostkami samorządu terytorialnego oraz administracją rządową. Dodatkowo gmina będzie aktywnie uczestniczyć w konsultacjach innych Strategii przyjmowanych przez podmioty z jej otoczenia, do których należy w szczególności powiat lubaczowski. W chwili przyjęcia dokumentów przez ww. podmioty, Gmina dokona analizy zgodności zapisów swojej Strategii i w razie potrzeby dokona ich aktualizacji.

Jednocześnie wszystkie zadania zaplanowane do realizacji i wymagające wieloletnich inwestycji będą uwzględniane w Wieloletniej Prognozie Finansowej w trakcie jej uchwalania i aktualizacji. Dodatkowo Gmina będzie dążyć do wprowadzenia rozwiązań związanych z inteligentnym zarządzaniem, wykorzystując nowoczesne technologie informacyjno-komunikacyjne, rozpowszechniając ideę Smart City. Narzędzia te zapewnią sprawną pracę Urzędu Gminy, jednostek podległych, ale również wpłyną na ochronę środowiska i możliwości pomiaru jakości życia w Gminie.

W celu pozyskania dodatkowego finansowania na zaplanowane działania samorząd będzie pozyskiwał środki z funduszy zewnętrznych – programów krajowych oraz unijnych. W celu wdrożenia praktyki angażowania organizacji pozarządowych we wspólne działania na rzecz rozwoju Gminy, projekty będą realizowane w partnerstwie z NGO. Dzięki temu przy realizacji przedsięwzięć uda się dotrzeć do coraz większej liczby odbiorców ze względu na aktywność stowarzyszeń i fundacji w poszczególnych sołectwach Gminy.

System monitorowania pełni funkcje kontrolne oraz weryfikujące skuteczność wdrażanych przedsięwzięć. Efekty Strategii będą monitorowane i opisywane w corocznym Raporcie o stanie gminy, który jest obowiązkowym dokumentem zgodnie z art. 28aa ust. 1 ustawy o samorządzie gminnym. Zgodnie z powyższą ustawą „Raport obejmuje podsumowanie działalności wójta w roku poprzednim, w szczególności realizacją polityk, programów, strategii, uchwał rady gminy i budżetu obywatelskiego”. Jednocześnie monitorowanie strategii umożliwi także rzetelne informowanie podmiotów zewnętrznych o uzyskanych wynikach, zrealizowanych działaniach, osiągniętych celach i planowanych strategicznych inwestycjach czy projektach.

Monitoring działań będzie odbywać się również za pomocą wskaźników, które zostały określone dla danych celów szczegółowych, co prezentuje poniższa tabela.



Tabela 35 Wskaźniki monitoringu działań w ramach celów szczegółowych Strategii

Cel szczegółowy	Miernik	Źródło danych	Jednostka miary	Wartość bazowa wskaźnika	Wartość docelowa wskaźnika (2030)
<b>Cel szczegółowy</b> <b>1.1. Poprawa bezpieczeństwa i komfortu zamieszkania poprzez rozwój infrastruktury drogowej</b>	długość wybudowanych i przebudowanych dróg	BDL	km	58	58<
	długość wybudowanego chodnika	BDL	km	0	0<
	długość wybudowanych i przebudowanych ścieżek pieszo-rowerowych	UG Wielkie Oczy	km	0	0<
	długość wybudowanej sieci wodociągowej	BDL	km	68,2	68,2<
<b>Cel strategiczny</b> <b>1.2. Uporządkowanie gospodarki wodno-ściekowej</b>	długość wybudowanej sieci wodociągowej	BDL	km	68,2	68,2<
<b>Cel szczegółowy</b> <b>1.3. Świadoma i aktywna polityka przestrzenna</b>	stopień zaawansowania prac nad aktualizacją Studium	UG Wielkie Oczy	%	10	10<
	liczba przyjętych miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego	UG Wielkie Oczy	Szt.	3	3<
<b>Cel szczegółowy 2.1.</b>	liczba uczniów uczęszczających do szkoły (os.)	UG Wielkie Oczy	Os.	404	404<



Strategia Rozwoju Gminy Wielkie Oczy na lata 2021-2030

Rozwój turystyki w oparciu o lokalne produkty i usługi	liczba utworzonych nowych miejsc w przedszkolach	UG Wielkie Oczy	Szt.	106	106<
<b>Cel szczegółowy 2.2.</b> Aktywizacja mieszkańców i przeciwdziałanie problemom społecznym	liczba zrealizowanych programów profilaktycznych na rzecz ochrony zdrowia	UG Wielkie Oczy	Szt.	5	5<
	Liczba osób korzystająca z pomocy społecznej	UG Wielkie Oczy	Os.	388	388<
<b>Cel szczegółowy 2.3.</b> Rozwój i upowszechnianie kultury i sportu	liczba wydarzeń kulturowych organizowanych przez gminne centrum kultury	UG Wielkie Oczy	Szt.	8	8<
	liczba zmodernizowanych obiektów sportowych	UG Wielkie Oczy	Szt.	2	2<
	liczba nowo zainstalowanych instalacji OZE	UG Wielkie Oczy	Szt.	235	235<
<b>Cel szczegółowy 3.1</b> Poprawa stanu środowiska, jego ochrona oraz adaptacja do zmian klimatu	liczba zmodernizowanych i nowo powstałych urządzeń melioracyjnych	UG Wielkie Oczy	Szt.	0	0<
	stopień aktualizacji gminnego programu ochrony środowiska	UG Wielkie Oczy	%	15	15<
	liczba przeprowadzonych działań edukacyjnych	UG Wielkie Oczy	Szt.	21	21<
<b>Cel szczegółowy 3.2</b> Wykorzystanie walorów środowiska przyrodniczego do	liczba nowo powstałych i zmodernizowanych ścieżek pieszo-rowerowych	UG Wielkie Oczy	Szt.	0	0<



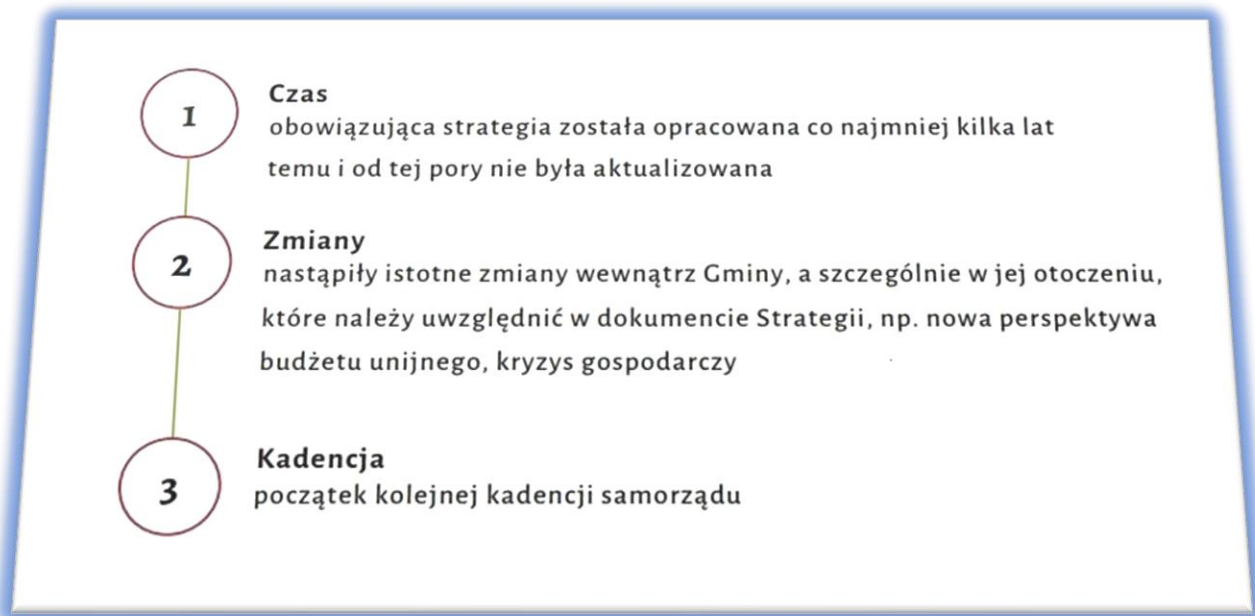


Strategia Rozwoju Gminy Wielkie Oczy na lata 2021-2030

rozwój infrastruktury turystycznej	liczba nowo powstałych i zmodernizowanych miejsc wypoczynku i rekreacji	UG Wielkie Oczy	Szt.	0	0<
<b>Cel szczegółowy 3.3</b> Upowszechnianie wizerunku Gminy jako miejsca przyjaznego mieszkańcom i turystom	liczba spotkań i konsultacji z KGW	UG Wielkie Oczy	Szt.	0	0<
	liczba zorganizowanych imprez kulturalno-sportowych	UG Wielkie Oczy	Szt.	23	23>
	liczba przeprowadzonych działań promocyjnych	UG Wielkie Oczy	Szt.	0	0<

Źródło: Opracowanie własne

Przesłankami aktualizacji dokumentu Strategii mogą być:



Niniejszy dokument planistyczny powinien mieć charakter kroczący. Najbardziej na początku każdej kolejnej kadencji Rady Gminy powinien być dokonany jego gruntowny przegląd i aktualizacja wraz z przesunięciem okresu programowania. Ewentualne korekty bądź uzupełnienia powinny być dokonywane stosownie do zmieniających się uwarunkowań wewnętrznych i zewnętrznych. Do dokumentu Strategii powinny być wprowadzane nowe projekty, wynikające z pojawiających się możliwości (na przykład pozyskanie dodatkowych środków), bądź identyfikowanych potrzeb.

Rolę koordynatora procesu aktualizacji Strategii Rozwoju Gminy Wielkie Oczy będą pełnić wyznaczeni pracownicy Urzędu Gminy Wielkie Oczy. Będą oni zbierać propozycje zmian od szefów poszczególnych komórek organizacyjnych Urzędu Gminy, przewodniczących komisji Rady Gminy oraz szefów jednostek gminnych, a następnie przedstawiać je Wójtowi.



### 10.3 Instrumenty realizacji

Ponieważ strategia jest zapisem intencji, a nie planem pracy, konieczne jest zidentyfikowanie instrumentów realizacji. Instrumenty te muszą zapewnić osiągnięcie celów strategii i być spójne z przyjętym modelem struktury funkcjonalno-przestrzennej, prezentującym wizję rozwoju gminy w ujęciu przestrzennym.

Wśród przyjętych instrumentów realizacji strategii, będą stosowane, wybrane spośród niżej wymienionych:

- **wdrożeniowe**, np. gminne strategie sektorowe/branżowe, plany, modele, procedury, projekty, uszczegóławiające priorytety oraz strategie postępowania w ramach konkretnych obszarów rozwojowych,
- **organizacyjno-zarządcze**, np. regulaminy wydziałów i jednostek, wydział lub zespół zarządzający strategią,
- **finansowe**, np. uchwały budżetowe i inne dokumenty finansowe, określające krótko i długofalowe kierunki koncentracji środków finansowych, budżet zadaniowy, projekty społeczne realizowane w ramach funduszy europejskich, otwarte konkursy ofert dla organizacji pozarządowych, system małych grantów dla organizacji pozarządowych, budżet obywatelski, inicjatywa lokalna, fundusze kierowane, np. senioralny, młodzieżowy, podatki i opłaty,
- **prawne**, wynikające z przepisów ustawowych, np. stosowne uchwały rady, regulacje w postaci aktów prawa miejscowego, decyzje administracyjne,
- **planowania przestrzennego**, np. miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego, procedury zapewniające udział mieszkańców w planowaniu przestrzennym,
- **społeczne**, np. działania edukacyjne, kampanie społeczne i informacyjne, działania promocyjne, konsultacje wewnętrzne, konsultacje społeczne, strony internetowe, profile w mediach społecznościowych, systemy informacji przestrzennej,
- **kadrowe**, np. kadra kierownicza, koordynatorzy programów i projektów, liderzy lokalni, system doskonalenia kadr, wymiana doświadczeń, dobre praktyki,
- **ekonomii społecznej**, np. klauzule społeczne w konkursach i przetargach, system przekazywania lokali mieszkalnych z zasobów gminy na cele społeczne,
- **koordynacji**, np. ciała o charakterze opiniodawczo-doradczym (rada działalności pożytku publicznego, rada przedsiębiorczości, rada seniorów), partnerstwa lokalne, regionalne, krajowe, międzynarodowe, w różnych konfiguracjach, w tym o charakterze międzysamorządowym, międzysektorowym i międzyorganizacyjnym, uwzględniając również partnerstwo publiczno-prywatne, zespoły zadaniowe i wdrożeniowe,
- **kontrolne**, np. aktualizacja ewidencji i rejestrów, monitoring stanu zagospodarowania przestrzennego.

### 10.4 Wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych

Prawidłowy przebieg procesu realizacji założeń Strategii Rozwoju Gminy Wielkie Oczy na lata 2021-2030 będzie kontrolowany poprzez odpowiednie jej wdrażanie, a następnie monitoring, jak i ewaluację. Poprzez gromadzenie i analizę danych, wprowadzony zostanie system stałej kontroli i oceny efektów realizacji ustaleń Strategii. Pozwoli to na identyfikację zaistniałych nieprawidłowości, a następnie rozwiązanie oraz zapobieganie ich negatywnym skutkom w przyszłości. Rekomenduje się



## Strategia Rozwoju Gminy Wielkie Oczy na lata 2021-2030

przyjęcie lub aktualizację szczegółowych planów i programów określających dokładny zakres działań koniecznych do realizacji działań danego celu strategicznego.

Należy także pamiętać, iż podczas tworzenia nowych bądź aktualizacji istniejących sektorowych gminnych planów i programów, powinny być one spójne ze Strategią Rozwoju Gminy. Do takich dokumentów należą m.in.:

- Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy,
- Wieloletni plan rozwoju i modernizacji urządzeń wodociągowych i urządzeń kanalizacyjnych,
- Gminny program ochrony środowiska,
- Plan gospodarki niskoemisyjnej,
- Program budowy dróg gminnych,
- Strategia rozwiązywania problemów społecznych,
- Program współpracy z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami wymienionymi w art. 3 ust. 3. Ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie,
- Plany odnowy miejscowości.

### 10.5 Informowanie lokalnej społeczności

**Naczelnym celem przygotowania, a następnie wdrażania Strategii jest, zapisane w wizji i misji, zapewnienie mieszkańcom Gminy Wielkie Oczy i jak najbardziej dogodnych warunków do życia, pracy i wypoczynku.**

Realizacja Strategii ma służyć lokalnej społeczności i wobec tego powinna ona zostać powiadomiona o jej kluczowych zapisach, bowiem uchwalony przez Radę Gminy dokument jest nie tylko „przewodnikiem” dla działań samorządu, ale pełni również funkcję informacyjną dla mieszkańców – powinni oni dowiedzieć się z niej, jakie działania będą w perspektywie kolejnych kilku lat podejmowane przez Urząd Gminy i podległe jemu jednostki.

Oprócz publikacji pełnej wersji Strategii w Biuletynie Informacji Publicznej, najważniejsze tezy Strategii zostaną zaprezentowane poprzez stronę internetową Gminy i media lokalne.

Ważne jest także cykliczne informowanie lokalnej społeczności o postępach we wdrażaniu Strategii, przede wszystkim poprzez publikację corocznych raportów o stanie gminy z zapisami dotyczącymi realizacji Strategii Rozwoju Gminy.



## 11. Ramy finansowe oraz źródła finansowania



## Strategia Rozwoju Gminy Wielkie Oczy na lata 2021-2030

Ramy finansowe Strategii Rozwoju Gminy 2021-2030 posiadają jedynie charakter prognostyczny oraz zależą od szeregu zmiennych, które w praktyce mogą zupełnie zmieniać dane kwoty. Po analizie zebranych danych z **rozdziału 8 Wieloletni Plan Inwestycyjny** szacunkowo określono ramy finansowe w poszczególnych obszarach:

<b>Obszar I: Atrakcyjna przestrzeń, dostępna i spójna terytorialnie</b>  <b>29 920 000,00</b>	<b>Obszar II: Zrównoważony rozwój gospodarki oparty na zasobach środowiska przyrodniczego</b>  <b>1 100 000,00</b>
<b>Obszar III: Poprawa, jakości życia mieszkańców</b>  <b>3 500 000,00</b>	

W perspektywie finansowej 2021-2027 w ramach programów operacyjnych, współfinansowanych ze środków UE, kontynuowane będą dotychczasowe europejskie mechanizmy wdrażania polityki spójności: Zintegrowane Inwestycje Terytorialne, Rozwój Lokalny Kierowany przez Społeczność, a także inne mechanizmy współpracy wypracowane na poziomie regionalnym i subregionalnym. Szczegółowe zestawienie źródeł finansowania umieszczono w poniższej tabeli.



Strategia Rozwoju Gminy Wielkie Oczy na lata 2021-2030

Źródło finansowania	Opis źródła finansowania
<b>Środki własne</b>	Dochody gminy – dochodami jednostek samorządu terytorialnego są dochody własne, subwencja ogólna i dotacje celowe z budżetu państwa.
<b>Fundusze Europejskie dla Podkarpacia 2021-2027 (dawny RPO WP)</b>	<p>Podstawą opracowania FEP jest Umowa Partnerstwa. Umowa ta określa cele i sposób inwestowania funduszy unijnych z polityki spójności, w tym także środków z Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji.</p> <p>Pieniądze na programy regionalne w nowej perspektywie finansowej podzielono według algorytmu opartego na obiektywnych kryteriach. Brano pod uwagę między innymi liczbę ludności, wartość PKB na mieszkańca, ubytek ludności, nakłady na B+R na mieszkańca, emisję zanieczyszczeń pyłowych przez zakłady szczególnie uciążliwe, wskaźnik międzygałęziowej dostępności transportowej (kolejowy/pasażerski), stopę bezrobocia osób w wieku 50+ (według Badania Aktywności Ekonomicznej Ludności) oraz funkcjonowanie organizacji według głównej dziedziny działalności (rozwój lokalny). Warto zaznaczyć, że zostało dotychczas podzielonych około 75% środków, a blisko 25% pozostałych środków planuje się rozdysponować pomiędzy programy regionalne na późniejszym etapie programowania (w ramach negocjacji kontraktu programowego). Powyższa kwota wynosi 7,104 mld euro środków UE i rozdysponowana zostanie na 16 województw. Zapisy FEP wynikają ponadto z Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030 oraz Strategii Rozwoju Województw. Wsparciem obligatoryjnym objęte zostaną Obszary Strategicznej Interwencji (OSI), tj. obszary zagrożone trwałą marginalizacją.</p>
<b>Krajowe Programy Operacyjne</b>	Krajowe Programy Operacyjne będą uwzględniały cele polityki regionalnej i zostaną ukierunkowane na: a) innowacje, inteligentny wzrost - wsparcie wszystkich etapów tworzenia innowacji; b) rynek pracy i adaptacyjność, włączenie społeczne i walkę z ubóstwem, edukację;



## Strategia Rozwoju Gminy Wielkie Oczy na lata 2021-2030

	<p>c) dobre rządzenie; d) poprawę jakości powietrza, niską energochłonność, czystą energię, ograniczenie ekstremalnych skutków zmian klimatu, czystą wodę, ochronę przed powodzią i suszą, różnorodność biologiczną i ochronę przyrody oraz gospodarkę o obiegu zamkniętym; e) bezpieczeństwo energetyczne; f) dostępność transeuropejską i międzyregionalną; g) spójność terytorialną.</p>
<b>Polski Fundusz Rozwoju</b>	<p>Polski Fundusz Rozwoju to grupa instytucji finansowych i doradczych dla przedsiębiorców, samorządów i osób prywatnych inwestująca w zrównoważony rozwój społeczny i gospodarczy kraju. Priorytetami PFR są: inwestycje infrastrukturalne, innowacje, rozwój przedsiębiorczości, eksport i ekspansja zagraniczna polskich przedsiębiorstw, wsparcie samorządów, realizacja programu Pracowniczych Planów Kapitałowych oraz obsługa inwestycji zagranicznych.</p>
<b>Regionalny Fundusz Rozwoju</b>	<p>Regionalne Fundusze Rozwoju są jednostkami odpowiedzialnymi za ponowne wykorzystanie środków publicznych o charakterze zwrotnym. Po rozliczeniu z Komisją Europejską regionalnych programów operacyjnych, zwrócone w ramach pożyczek czy poręczeń środki tworzą kapitał, który może być ponownie wykorzystywany dla przyszłych inwestycji. W praktyce oznacza to, że im więcej instrumentów zwrotnych będzie wdrażanych z funduszy strukturalnych, tym więcej środków na kolejne inwestycje pozostanie w regionie.</p>
<b>Porozumienie terytorialne</b>	<p>Porozumienie terytorialne może być zawierane przez: 1) zarząd województwa z jednostkami samorządu terytorialnego z obszaru tego województwa lub ich związkami, porozumieniami lub stowarzyszeniami, realizującymi zadania w zakresie polityki rozwoju wynikające ze strategii rozwoju województwa;</p>





## Strategia Rozwoju Gminy Wielkie Oczy na lata 2021-2030

	<p>2) ministra właściwego do spraw rozwoju regionalnego, a także właściwego ministra, jeżeli zakres porozumienia terytorialnego tego wymaga, z gminą lub powiatem, lub ich związkami, porozumieniami lub stowarzyszeniami, w przypadku, gdy jego zasadność wynika z krajowej strategii rozwoju regionalnego;</p> <p>3) jednostki samorządu terytorialnego realizujące zadania w zakresie polityki rozwoju wynikające ze strategii rozwoju ponadlokalnego albo strategii rozwoju gmin objętych tym porozumieniem.</p>
<p><b>Programy współpracy terytorialnej Interreg</b></p>	<p>Celem programu jest unowocześnianie polityk i programów rozwoju regionalnego, szczególnie regionalnych i krajowych programów operacyjnych, a także programów Europejskiej Współpracy Terytorialnej. Interreg Europa wspiera wymianę doświadczeń i pogłębianie wiedzy wśród instytucji, które współpracują nad wybraną dziedziną polityki.</p> <p>Rezultatem, indywidualnym dla każdego z partnerów, może być np. opracowanie nowego projektu do finansowania ze środków wybranego programu operacyjnego (RPO, PO Infrastruktura i Środowisko, PO Polska Wschodnia itp.), wprowadzenie zmiany w systemie zarządzania programem w regionie (np. nowe metody oceny wniosków lub zmiany w systemie naboru projektów do RPO), wprowadzenie zmian o charakterze strategicznym (np. dodanie do strategii nowego celu, zmiany planu/strategii województwa, planów niskoemisyjnych gmin itp.).</p> <p>Podstawowym celem programów współpracy terytorialnej Interreg będzie pogłębianie integracji, poprzez otwieranie społeczeństw na różnice kulturowe oraz budowanie wzajemnego zaufania, a także współpracę instytucjonalną. Działania w ramach tych programów powinny redukować bariery w funkcjonowaniu obszarów przygranicznych i w konsekwencji zmniejszać stopień peryferyzacji pogranicza.</p>



*Strategia Rozwoju Gminy Wielkie Oczy na lata 2021-2030*

<b>Programy rozwoju i inne instrumenty finansowane ze środków krajowych</b>	Projekty strategiczne istotne dla realizacji celów Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego: Racjonalny System Finansowania JST, Narodowy Program Mieszkaniowy, Pakt dla obszarów wiejskich, SMUP, System Koordynacji i RIS, Kompetencje w społeczeństwie informacyjnym, Dostępność Plus czy Centralny Port Komunikacyjny.
<b>Dotacje na cele inwestycyjne pochodzące ze środków budżetu państwa</b>	Ze środków budżetu państwa mogą być udzielane dotacje celowe na finansowanie lub dofinansowanie kosztów zakupów inwestycyjnych realizowanych przez jednostki samorządu terytorialnego jako zadania własne lub z zakresu administracji rządowej.
<b>Środki prywatne</b>	Środki prywatne mogą zostać zaangażowane w realizację zadań publicznych w ramach partnerstwa publiczno-prywatnego. Jest to forma współpracy między podmiotami publicznymi a sektorem prywatnym, których celem jest realizacja zadań publicznych poprzez podział zadań, odpowiedzialności i ryzyka, osiągając bardziej efektywny ekonomicznie sposób tworzenia infrastruktury i dostarczania usług publicznych.



## Strategia Rozwoju Gminy Wielkie Oczy na lata 2021-2030

Z punktu widzenia dostępnych środków zewnętrznych, najistotniejszym źródłem finansowania, zarówno w zakresie zadań inwestycyjnych, jak i tzw. „projektów miękkich”, czyli projektów ukierunkowanych na rozwój zasobów ludzkich, są fundusze europejskie. Mając na względzie okres obowiązywania Strategii Rozwoju Gminy Wielkie Oczy do roku 2030, należy przyjąć, iż finansowanie działań w niej określonych będzie przypadało na końcówkę perspektywy budżetowej Unii Europejskiej na lata 2014-2020, ale przede wszystkim obejmie już okres Wieloletnich Ram Finansowych na lata 2021-2027 oraz wsparcie w ramach nowego Europejskiego Funduszu Odbudowy (Next Generation EU).

Podsumowując ogólną realizację programów, zgodnie z informacją Ministerstwa Funduszy i Polityki Regionalnej, do 24 stycznia 2021 r. podpisano z beneficjentami 84 171 umów o dofinansowanie projektów. Łączna wartość tych inwestycji wynosi 515,2 mld zł. W tej kwocie udział funduszy UE to 313,3 mld zł, czyli 91,2 procent całej dostępnej alokacji środków UE

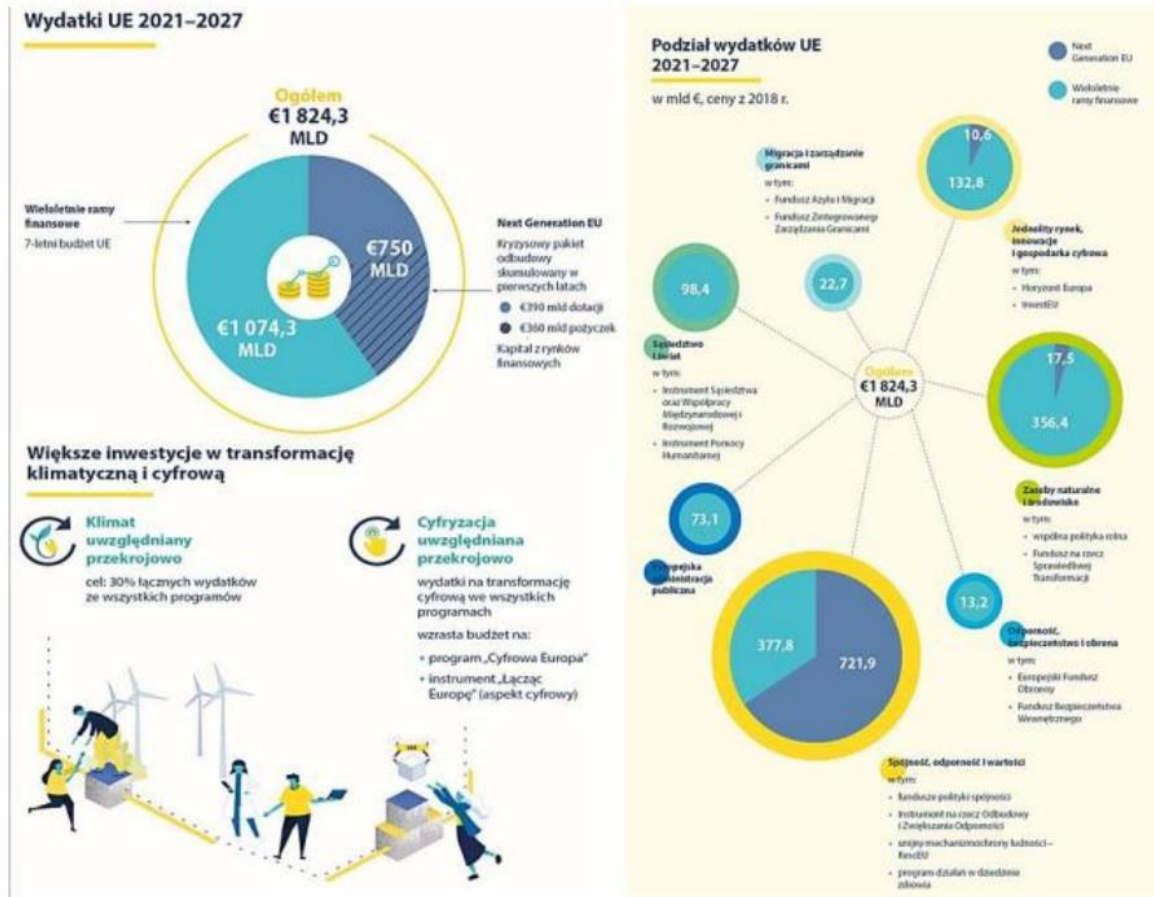
Nowy siedmioletni budżet Unii Europejskiej (wieloletnie ramy finansowe) zaplanowano na 1 074,3 mld euro, a antykryzysowy pakiet odbudowy skumulowany w pierwszych latach ma wynieść 750 mld euro, w tym 390 mld euro w formie dotacji. Łącznie oznacza to kwotę 1 824,3 mld euro. Środki te mają wspierać odbudowę państw po pandemii Covid-19 oraz inwestycje w transformację ekologiczną i cyfrową. Tematyczne kierunki wydatkowania środków określono następująco:

- Jednolity rynek, innowacje i gospodarka cyfrowa: 143,4 mld euro (z tego 10,6 mld euro w ramach Next Generation EU), w tym: Horyzont Europa i Fundusz InvestEU;
- Spójność, odporność i wartości: 1 099,7 mld euro (721,9 mld euro - fundusz odbudowy), w tym: fundusze polityki spójności, Instrument na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności, Unijny Mechanizm Ochrony Ludności – RescEU, program działań w dziedzinie zdrowia;
- Zasoby naturalne i środowisko: 373,9 mld euro (17,5 mld euro – fundusz odbudowy), w tym: wspólna polityka rolna, Fundusz na rzecz Sprawiedliwej Transformacji;
- Migracja i zarządzanie granicami: 22,7 mld euro, w tym: Fundusz Azylu i Migracji oraz Fundusz Zintegrowanego Zarządzania Granicami;
- Bezpieczeństwo i obrona: 13,2 mld euro, w tym: Europejski Fundusz Obronny i Fundusz Bezpieczeństwa Wewnętrznego;
- Sąsiedztwo i świat: 98,4 mld euro, w tym Instrument Sąsiedztwa oraz Współpracy Międzynarodowej i Rozwojowej oraz Instrument Pomocy Humanitarnej;
- Europejska administracja publiczna: 73,1 mld euro.

Zgodnie z określonymi priorytetami, rosną inwestycje w transformację klimatyczną i cyfrową. Zakłada się, że kwestie klimatyczne będą uwzględniane przekrojowo, a łączne wydatki na ten cel osiągną 30% łącznych wydatków ze wszystkich programów. Podobnie cyfryzacja ma być traktowana przekrojowo – wydatki na transformację cyfrową znajdują się we wszystkich programach.



## Strategia Rozwoju Gminy Wielkie Oczy na lata 2021-2030



Źródło: <https://www.consilium.europa.eu/pl/infographics/recovery-plan-mff-2021-2027/#>

Filarem unijnego planu odbudowy ma być Instrument na rzecz Odbudowy i Zwiększenia Odporności, zapewniający krajom europejskim wsparcie finansowe, by złagodzić społeczno-gospodarcze skutki pandemii Covid-19. Jego budżet ogółem to 672,5 mld euro (z 750 mld euro w ramach Europejskiego Funduszu Odbudowy), z czego 312,5 mld euro przewidziano w formie dotacji. Środki będą wypłacane państwom członkowskim na podstawie krajowych planów odbudowy i zwiększenia odporności, w których znajdują się projekty reform i inwestycji publicznych. Plany muszą odzwierciedlać wyzwania krajowe, a jednocześnie być zgodne z priorytetami Unii (wspierać wzrost i zatrudnienie oraz odporność społeczno-gospodarczą, przyczyniać się do ochrony klimatu i równowagi ekologicznej, sprzyjać transformacji cyfrowej). Przykłady dziedzin, których mogą dotyczyć projekty obejmują:

- Czyste technologie,
- Efektywność energetyczną,
- Inteligentny transport,
- Łączność elektroniczna,
- Usługi cyfrowe,
- Badania i innowacje,
- Edukację, umiejętności i pracę,



## Strategia Rozwoju Gminy Wielkie Oczy na lata 2021-2030

- Zdrowie

Środki na odbudowę i zwiększanie odporności mogą zostać rozdysponowane do końca 2023 r., a reformy i inwestycje muszą zostać wykonane do 2026 r.

Nowa perspektywa budżetowa Unii Europejskiej to dla Polski około 170 mld euro (w cenach bieżących), w tym:

- 72,2 mld euro na politykę spójności,
- 3,8 mld euro z funduszu sprawiedliwej transformacji,
- 24,9 mld euro dotacji z Funduszu Odbudowy,
- 34,2 mld euro pożyczek z Funduszu Odbudowy,
- 21,6 mld euro na płatności bezpośrednie dla rolników,
- 10,6 mld euro na rozwój obszarów wiejskich,
- około 2 mld euro w ramach instrumentu React EU (instrument na rzecz walki z negatywnymi skutkami COVID-19)

Trwają konsultacje Umowy Partnerstwa, które dotyczą inwestowania funduszy europejskich w ramach polityki spójności i funduszu sprawiedliwej transformacji. Około 60% funduszy z polityki spójności trafi do programów realizowanych na poziomie krajowym, a pozostałe 40% otrzymają programy regionalne, zarządzane przez marszałków województw. Programy będą funkcjonowały w podobnym układzie, jak w ramach perspektywy na lata 2014-2020.

Podział środków na poszczególne programy krajowe przedstawia się następująco:

- Infrastruktura i Środowisko – 25,1 mld euro (między innymi największe inwestycje infrastrukturalne, drogi, koleje, transport publiczny, ochrona środowiska),
- Inteligentny Rozwój – 8 mld euro (między innymi innowacje, współpraca nauki i biznesu),
- Wiedza, Edukacja, Rozwój – 4,3 mld euro (między innymi nauka, edukacja, żłobki, sprawy społeczne),
- Pomoc Techniczna – 0,5 mld euro (wsparcie dla instytucji wdrażających fundusze UE),
- Program Pomoc Żywnościowa – 0,2 mld euro (zapewnienie najuboższym mieszkańcom pomocy żywnościowej),
- Program Rybactwo i Morze – 0,5 mld euro (między innymi wsparcie sektora rybackiego),
- programy Europejskiej Współpracy Terytorialnej – 0,56 mld euro (rozwiązywanie problemów, które wykraczają poza granice państw i wymagają podjęcia wspólnych działań).



## 12. Spis tabel

Tabela 1 Ludność, średnia gęstość zaludnienia oraz powierzchnia gmin powiatu lubaczowskiego.....	15
Tabela 2 Liczba urodzeń i zgonów oraz przyrost naturalny w gminie Wielkie Oczy na przestrzeni lat 2016-2020 .....	17
Tabela 3 Przyrost naturalny na terenie gmin powiatu lubaczowskiego na przestrzeni lat 2016-2020.	19
Tabela 4 Stan ludności gminy Wielkie Oczy w podziale na płeć w latach 2016-2020.....	21
Tabela 5 Struktura wiekowa mieszkańców gminy Wielkie Oczy w 2020 roku.....	21
Tabela 6 Struktura ludności gminy Wielkie Oczy wg ekonomicznych grup wiekowych w roku 2016 oraz 2020.....	22
Tabela 7 Pracujący na terenie gminy Wielkie Oczy w latach 2016 - 2019 .....	23
Tabela 8 Udział zarejestrowanych bezrobotnych mieszkańców gminy Wielkie Oczy w liczbie ludności w wieku produkcyjnym na tle powiatu lubaczowskiego według płci .....	24
Tabela 9 Liczba zarejestrowanych bezrobotnych w gminie Wielkie Oczy w latach 2016 - 2020.....	25
Tabela 10 Podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane na terenie gmin powiatu lubaczowskiego .....	25
Tabela 11 Podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane na terenie gminy Wielkie Oczy.....	26
Tabela 12 Podmioty gospodarki narodowej wg sekcji PKD oraz sektorów własnościowych zarejestrowane na terenie gminy Wielkie Oczy .....	27
Tabela 13 Wskaźniki w zakresie podmiotów gospodarki narodowej dla obszaru gminy Wielkie Oczy za lata 2016 i 2020.....	29
Tabela 14 Liczba dzieci i uczniów w placówkach oświatowych na terenie gminy Wielkie Oczy.....	31
Tabela 15 Szczegółowe dane dotyczące klubów sportowych w gminie Wielkie Oczy.....	32
Tabela 16 Szczegółowe dane dotyczące czytelnictwa w gminie Wielkie Oczy w roku 2016 oraz 2020	33
Tabela 17 Wykaz obszaru Natura 2000 na terenie gminy Wielkie Oczy .....	50
Tabela 18 Dane dotyczące beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej oraz udzielanych świadczeń na rzecz rodziny w gminie Wielkie Oczy w latach 2015-2019 .....	53
Tabela 19 Miejscowe zagrożenia według rodzaju zagrożenia na przestrzeni lat 2018-2020.....	56
Tabela 20 Działania ratownicze podejmowane przez OSP na terenie gminy Wielkie Oczy na przestrzeni lat 2018-2020.....	56
Tabela 21 Zasoby mieszkaniowe na terenie gminy Wielkie Oczy .....	58
Tabela 22 Wyposażenie mieszkań w instalacje techniczno-sanitarne w roku 2016 i 2019 .....	58
Tabela 23 Budownictwo mieszkaniowe w latach 2016 - 2020.....	59
Tabela 24 Budynki niemieszkalne oddane do użytkowania w latach 2016 - 2020 .....	60
Tabela 25 Wybrane dane dotyczące sieci wodociągowej w roku 2016 oraz 2020 .....	61
Tabela 26 Wybrane dane dotyczące instalacji gazowej w gminie Wielkie Oczy .....	64
Tabela 27 Wykaz odebranych odpadów komunalnych na terenie gminy .....	66
Tabela 28 Realizacja budżetu Gminy Wielkie Oczy na przestrzeni lat 2016-2020 .....	67
Tabela 29 Źródła dochodów gminy Wielkie Oczy w roku 2019 oraz 2020.....	68



## Strategia Rozwoju Gminy Wielkie Oczy na lata 2021-2030

---

Tabela 30 Udział wydatków majątkowych (inwestycyjnych) w wydatkach budżetowych na przestrzeni lat 2016-2020 .....	71
Tabela 31 Wydatki gminy Wielkie Oczy w roku 2016 i 2020.....	72
Tabela 32 Liczba wydanych decyzji o warunkach zabudowy i decyzji o ustaleniu lokalizacji celu publicznego na przestrzeni lat 2016-2020 .....	76
Tabela 33 Kluczowe przedsięwzięcia planowane do realizacji w latach 2021-2030.....	104
Tabela 34 Zgodność celów Strategii Rozwoju Gminy Wielkie Oczy na lata 2021 – 2030 ze Strategią Rozwoju Województwa – Podkarpackie 2030 .....	132
<b>Tabela 34 Wskaźniki monitoringu działań w ramach celów szczegółowych Strategii .....</b>	<b>141</b>



## 13. Spis map

Mapa 1 Położenie gminy Wielkie Oczy na tle województwa podkarpackiego .....	11
Mapa 2 Położenie gminy Wielkie Oczy na tle powiatu lubaczowskiego .....	12
Mapa 3 Układ osadniczy gminy Wielkie Oczy .....	13
Mapa 4 Szlak rowerowy „Szlakiem kultur pogranicza” .....	47
Mapa 5 Mapa zagrożenia i ryzyka powodziowego na obszarze gminy Wielkie Oczy .....	49
Mapa 6 Obszary Natura 2000 na terenie gminy Wielkie Oczy .....	51
Mapa 7 Sieć dróg powiatowych na terenie gminy Wielkie Oczy .....	57
Mapa 8 Model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy Wielkie Oczy .....	115
Mapa 9 Model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy Wielkie Oczy .....	116
Mapa 10 Model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy Wielkie Oczy .....	117
Mapa 11 Model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy Wielkie Oczy .....	118
Mapa 12 Model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy Wielkie Oczy .....	119
Mapa 13 Wschodnia Polska .....	123
Mapa 14 Obszary zagrożone trwałą marginalizacją .....	124
Mapa 15 Obszary zagrożone trwałą marginalizacją – poziom regionalny .....	125
Mapa 16 Obszary wiejskie województwa podkarpackiego .....	126
Mapa 17 Obszary funkcjonalne o znaczeniu ponadregionalnym – Wiejski Obszar Funkcjonalny uczestniczący w procesach rozwojowych, Przygraniczny Obszar Funkcjonalny .....	130
Mapa 18 Obszary funkcjonalne o znaczeniu regionalnym – Rostoczańsko – Puszczański Obszar Funkcjonalny .....	131





## 14. Spis Wykresów

Wykres 1 Wzrost/spadek liczby ludności w poszczególnych gminach powiatu lubaczowskiego na przestrzeni lat 2016-2020 (w %)	16
Wykres 2 Stan ludności w gminie Wielkie Oczy na przestrzeni lat 2016-2020	17
Wykres 3 Liczba urodzeń i zgonów oraz przyrost naturalny w gminie Wielkie Oczy na przestrzeni lat 2016-2020	18
Wykres 4 Liczba urodzeń, zgonów oraz przyrost naturalny na terenie gmin powiatu lubaczowskiego w roku 2020	19
Wykres 5 Liczba zameldowań i wymeldowań ogółem oraz saldo migracji w gminie Wielkie Oczy na przestrzeni lat 2016-2020	20
Wykres 6 Struktura ludności gminy Wielkie Oczy według ekonomicznych grup wiekowych w roku 2016 i 2020	23
Wykres 7 Udział zarejestrowanych bezrobotnych mieszkańców gminy Wielkie Oczy w liczbie ludności w wieku produkcyjnym na tle gmin i powiatu lubaczowskiego	24
Wykres 8 Podmioty gospodarki narodowej wg klas wielkości	29
Wykres 9 Udział osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem na przestrzeni lat 2015-2019 w województwie podkarpackim, powiecie lubaczowskim oraz gminie Wielkie Oczy	54
Wykres 10 Wyposażenie mieszkań w instalacje techniczno-sanitarne w roku 2019 (w %)	59
Wykres 11 Korzystający z sieci wodociągowej w % ogółu ludności w gminach powiatu lubaczowskiego	62
Wykres 12 Korzystający z sieci gazowej w % ogółu ludności w gminach powiatu lubaczowskiego	64
Wykres 13 Odebrane zmieszane odpady komunalne oraz odpady zebrane w sposób selektywny z terenu gminy Wielkie Oczy w latach 2019-2020 w %	67
Wykres 14 Źródła dochodów i ich udział w dochodach ogółem	68
Wykres 15 Dochody na 1 mieszkańca w gminie Wielkie Oczy na przestrzeni lat 2016-2020	70
Wykres 16 Dochody na 1 mieszkańca w gminie Wielkie Oczy na tle pozostałych gmin powiatu lubaczowskiego w roku 2020	70
Wykres 17 Udział wydatków bieżących oraz majątkowych (inwestycyjnych) w wydatkach ogółem na przestrzeni lat 2016-2020	71
Wykres 18 Wydatki na 1 mieszkańca w gminie Wielkie Oczy na przestrzeni lat 2016-2020	73
Wykres 19 Wydatki na 1 mieszkańca w gminie Wielkie Oczy na tle pozostałych gmin powiatu lubaczowskiego w roku 2020	74
Wykres 20 Wysokość pozyskanych środków w ramach programów i projektów unijnych w latach 2014-2020	74
Wykres 21 Środowisko geograficzne – ocena sfery funkcjonalnej	80
Wykres 22 Gospodarka – ocena sfery funkcjonalnej	81
Wykres 23 Infrastruktura techniczna – ocena sfery funkcjonalnej	82
Wykres 24 Infrastruktura społeczna – ocena sfery funkcjonalnej	83



## *Strategia Rozwoju Gminy Wielkie Oczy na lata 2021-2030*

---

Wykres 25 Wybrane problemy społeczne.....	84
Wykres 26 Ocena gminy Wielkie Oczy w wybranych kategoriach .....	84
Wykres 27 Tożsamość gminy Wielkie Oczy w 2030 roku .....	85
Wykres 28 Informacje dot. ankietowanych mieszkańców gminy Wielkie Oczy.....	86



## 15. Spis Zdjęć

Zdjęcie 1 Kościół w Wielkich Oczach .....	35
Zdjęcie 2 Budynek synagogi w Wielkich Oczach .....	35
Zdjęcie 3 Cerkiew grekokatolicka w Wielkich Oczach .....	37
Zdjęcie 4 Dawny dwór obronny w Wielkich Oczach .....	38
Zdjęcie 5 Cerkiew w Kobylnicy Wołoskiej.....	39
Zdjęcie 6 Kościół w Potoku Jaworowskim .....	40
Zdjęcie 7 Cerkiew w Łukawcu.....	41
Zdjęcie 8 Kościółek w Łukawcu.....	42
Zdjęcie 9 Cerkiew w Bihalach .....	43
Zdjęcie 10 Cerkiew w Żmijowiskach.....	44
Zdjęcie 11 Cerkiew w Wólce Żmijowskiej.....	45
Zdjęcie 12 Pięć sosen.....	46

### **Uzasadnienie**

Opracowanie strategii rozwoju gminy wynika z art.10e. pkt 1 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 559), zgodnie z którym gmina może opracować strategię rozwoju gminy. Strategia rozwoju jest planem osiągnięcia długofalowych zamierzeń, implikując przejście ze stanu istniejącego do pożądanego, wyrażonego w wizji rozwoju i stanowi najważniejszy dokument przygotowywany przez samorząd gminny, który określa priorytety i cele rozwoju społeczno-gospodarczego danej jednostki. Zgodnie z art. 10f. ust. 4 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminny strategia rozwoju gminy przyjmowana jest przez radę gminy w drodze uchwały.

Mając powyższe na uwadze, przyjęcie uchwały jest uzasadnione.